

Møte tirsdag den 9. juni 2009 kl. 14.50

President: Berit Brørby

Dagsorden (nr. 47):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) (Innst. O. nr. 100 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Tord Lien, Per Sandberg, Ketil Solvik-Olsen og Åge Starheim om ny lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (Innst. O. nr. 98 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:64 (2008–2009))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (Innst. O. nr. 106 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 48 (2008–2009))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i energiloven (Innst. O. nr. 104 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 62 (2008–2009))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og vannressursloven (utleie av vannkraftproduksjon mv.) (Innst. O. nr. 105 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 66 (2008–2009))
6. Referat

Sak nr. 1 [14:50:54]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) (Innst. O. nr. 100 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Erling Sande (Sp) [14:52:14] (ordfører for saka): Det politiske ettermålet etter vår generasjon vil, på lik linje

med dei som har gått føre oss i politikken, sjølv sagt handle om vår evne til å ta vare på grunnleggjande menneskerettar, tryggje demokratiet, bidra til at verdiar blir skapte, og sikre ei rettvis fordeling – og andre viktige ting. I tillegg til dette vil ettermålet vårt som avgjerdstakarar – kanskje i endå større grad enn tidlegare – handle om vår evne til ressursforvaltning.

Miljøspørsmål pregar vår tid kanskje i endå større grad enn tidlegare. Det vil vere ei av dei store utfordringane som er i vår tid, og kanskje blant det mest krevjande vil vere arbeidet med å sikre det biologiske mangfaldet. Det å overlata jorda i minst like god stand som vi sjølv overtok ho, er ikkje nokon ny filosofi. Det er ein eldgammal tanke, som er utgangspunktet for eit av våre flottaste omgrep, nemleg berekraft. Det er framleis slik at dei som kjem etter oss, er prisgjevne våre val og våre handlingar.

Den naturmangfoldlova vi i dag skal vere med på å vedta, er ein reiskap for nettopp å sikre naturen sitt mangfald for framtidige generasjonar gjennom ei berekraftig forvaltning.

Ein samla komité fortener ros for det arbeidet som er lagt ned i handsaminga av den nye lova. For sjølv om partia skil lag på enkelte spørsmål i lovarbeidet, er det ein samla komité som legg til grunn det viktige ansvaret vi har for å tryggje naturen sitt mangfald.

Naturmangfoldlova understrekar i større grad enn tidlegare lovverk på området at dette arbeidet skal byggjast på ein tanke om dialog og samarbeid. Ei nasjonal lovgjeving på dette området er berre effektiv dersom ho tek opp i seg kunnskapen til dei menneska som dagleg forvaltar dette mangfaldet gjennom arbeid i og med naturen, og dessutan gjennom busetjing og friluftaktivitetar. Respekten for den kunnskapen og dei aktivitetane som går føre seg og har gått føre seg i dei verdifulle områda gjennom generasjonar, må gå i lag med kunnskapsbaserte rammer for vidare berekraftig forvaltning. Berekraftig bruk har mange plassar vore med på å gje dei verdiane som vi i dag slår ring om. Det å sikre busetjing og bruk er mange plassar ein føresetnad for å vareta nettopp naturen sitt mangfald.

Arbeidet med berekraftig naturforvaltning gjennom frivillig vern, avtalar om skjøtsel og bruk og gjennom at næringane sjølv tek ansvar for berekraftig bruk, slik som skogsdrifta gjer t.d. gjennom Levande Skog, er gode døme på å vareta dialogen med dei som bur, driv næring og på andre måtar nyttar den verdifulle naturen.

Lova er omfattande, og eg rekk ikkje å gå inn på alle delane av ho i detalj, men eg har lyst å understreke nokre viktige delar av ho og omtale nokre punkt der komiteen sine medlemmer skil lag.

I lova er det framleis slik at all natur skal planleggjast og forvaltast på ein god måte, og særleg trua eller sårbar natur skal ha eit særskilt vern. I tillegg har lova særskilde reglar som er retta inn mot å vareta prioriterte artar og utvalde naturtypar. Dersom Kongen i statsråd vedtek ei prioritering av særleg utsette artar eller naturtypar, skal desse forvaltast etter ein kombinasjon av plan- og bygningslova, sektorlova og reglane i naturmangfoldlova. Det er viktig å understreke at det kan vere ulike måtar å ta vare på utsette artar og naturtypar på, og at det før etablering av øko-

logiske funksjonsområde for prioriterte artar og utveljing av naturtypar skal vere gjort ei vurdering av om det er det som er den mest hensiktsmessige måten, eller om andre tiltak heller bør brukast. Det kan vere områdevern eller frivillige løysingar og avtalar.

Det skal også framleis vere rom for aktivitetar i dei verna områda. Friluftsliv, næringsaktivitetar eller annan bruk skal det framleis vere rom for, så lenge dette er berekraftig og ikkje i strid med verneformålet. Komiteen viser her også til det som er blitt kalla fjellteksten, og som omtaler aktivitet i verneområda. Derfor er det ingen grunn til å leggje opposisjonen si tolking av nettopp § 34 til grunn, sjølv om femte ledd i denne paragrafen har ei positiv føring i forhold til aktivitetar som tydeleg byggjer opp under verneformålet. I fjerde ledd er det tydeleg uttalt at aktivitetar som er i strid med verneformålet, ikkje skal vere tillatne. Lova sin tilhøyrande tekst byggjer opp under ei slik tolking.

På liknande måte har opposisjonen òg antyda at Regjeringa pålegg grunneigarar prosessrisiko i underskjønnet ved at ein ikkje viser til § 54 etter skjønnsprosesslova. Regjeringspartia legg til grunn at grunneigarar etter regelen ikkje skal bere risiko i underskjønnet, og at dette er vareteke gjennom den utforminga Regjeringa har gjeve lova. Spørsmålet om verkeområde i havet er òg eit tema, men eg ser at eg ikkje rekk å gå inn på det.

Berre til slutt: Ved ein inkurie er det under § 78, endringar i andre lover, ikkje kome med nokre mindre endringar som er naudsynte, og som angår kulturminnelova. Eg tek derfor opp eit framlegg frå komiteen om å leggje desse inn.

Presidenten: Representanten Erling Sande har tatt opp det forslaget han viste til.

Tore Nordtun (A) [14:57:49]: Denne loven som vi i dag behandlar og vedtar, avløser nå naturvernloven, som vi fikk vedtatt først i 1970. Det var før biomangfoldloven av 1972 som la de nye rammene for den helhetlige forvaltning, altså de to lovene jeg nå refererte til.

Dagens naturmangfoldlov er en ren vernelov. Den inneholder ingen overordnede prinsipper om bærekraftig bruk av all natur. Det er her det foregående lovverket skiller seg fra det framtidrettede lovverket som vi nå går inn på, nemlig at naturmangfoldloven skal ha en samordnet lovgivning om naturens mangfold og de felles premisser for miljø og sektorforvaltningen. Den vil da bidra til å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser om bærekraftig bruk og vern av vår natur. Jeg tør påstå at denne naturmangfoldloven antakelig er den viktigste loven om natur som noen gang er lagt fram i Norge til behandling. Mens naturvernloven, som jeg var inne på, var en ren vernelov, får vi nå en lov for all norsk natur. Den er historisk, og den løfter og moderniserer norsk naturforvaltning.

All moderne forvaltning bygger på en økosystembasert tilnærming hvor all natur skal ses i en sammenheng og i en helhet. Vi er nå svært glade nå for at vi slår fast at prinsippet om naturforvaltning skal være kunnskapsbasert i lovens rette og egentlig forstand. Her skal både forskning

og kunnskap som er opparbeidet gjennom generasjoners bruk av naturen, nå få den kanskje mest sentrale plassen i lovverket.

Vi er svært glad for at vi nå får et artsprosjekt i Norge, slik man har i Sverige. Dette løftet må ses i sammenheng med den nye loven. Det innføres to helt nye sentrale virkemidler i loven. Den prioriterer arter, og den prioriterer utvalgte naturtyper. Prioriterte arter er i all hovedsak en videreføring av dagens fredningsadgang. Det nye er at artenes økologiske funksjonsområder også kan gis en absolutt og god beskyttelse. Jeg kan ta et eksempel. Fjellreven blir nå en prioritert art. Det kan f.eks. bety at fjellrevens hi også skal beskyttes. Slik er det ikke i dag. Man skal se dette i helhet. Det er meget viktig.

Når det gjelder utvalgte naturtyper, skal vi gjøre noen aktive valg og si at noen typer er viktigere enn andre i naturen. Det er første gang vi her i Norge får en skikkelig typeinndeling. Det er svært viktig at vi nå får mulighet til å forvalte utsatte naturtyper på en bærekraftig måte også utenfor våre strenge verneområder.

Det er viktig å understreke at utvalgte naturtyper skal være en beskyttelsesform som ikke betyr at den aktiviteten vi har, må opphøre. Man kan tvert imot tenke seg en del tilfeller der støtte til aktiv bruk og skjøtsel vil være nødvendig for å holde en naturtype i hevd. Det synes jeg er meget viktig å understreke. Jeg tror også at det er viktig for salgsverdien – for å si det slik – av denne loven at den beskytter på en helt annen måte. Innenfor enkelte områder vil vi f.eks. be grunneierne å holde visse områder i hevd på en spesiell måte, slik at vi kan ivareta spesielle typer.

Områdevernet vil i all hovedsak bli videreført som i dag. Det er to vernekategorier her. Naturminnene og vassdragsvernområdet går ut, mens det opprettes en helt ny kategori for marint vern. Det tas viktige grep når det gjelder erstatning, ved at graden av restriksjoner skal avgjøre hvor mye erstatning man får, ikke navnet på vernet. Det blir en mer rettfærdig og forutsigbar ordning, innenfor de områdene den griper inn i.

Lovens geografiske virkeområde har også vært diskutert, slik saksordføreren var inne på. Det legger jeg ikke skjul på. Men de overordnede prinsippene om bærekraftig bruk skal gjelde for hele Norges økonomiske sone. En del paragrafer har ikke noen relevans for våre havområder, men en del bestemmelser, bl.a. de som omhandler prioriterte arter og utvalgte naturtyper, vil man jobbe videre med for å se hvordan de eventuelt kan gjøres gjeldende utenfor territorialgrensen uten å komme i konflikt med bl.a. folkeretten, som er viktig her.

Jeg vil understreke det som jeg innledningsvis var inne på, at det er en meget viktig lov som Regjeringen har lagt fram, og som nå blir behandlet i Odelstinget. Som saksordføreren var inne på, er jeg svært glad for at det er stor og bred oppslutning om lovens innhold og det den står for. Jeg tror at vi nå vil komme inn på et helt nytt spor når det gjelder vernebestemmelser i Norge og måten man jobber sammen med lokalsamfunnene på, i de store områdene der, for å ivareta det som lever i naturen, og som ikke minst skal leve videre i vår natur, som vi er så glad i. Dette er en helhetslov, som vi alle kan være stolte av.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Neste talar er Tord Lien. Representanten Lien har ei taletid på inntil 15 minutt.

Tord Lien (FrP) [15:05:14]: Takk, president. Selv det kan bli i minste laget.

Det er ofte litt uenighet i energi- og miljøkomiteens debatter i Stortinget. Men det er faktisk slik at en enstemmig komité i dag kommer til å stemme for loven. En god del av premissene er prinsippene som ligger til grunn for loven. Jeg har i mitt innlegg til hensikt å gå litt inn på det vi mener er bra med loven, og det vi mener kunne ha vært enda bedre.

La meg begynne med naturvernloven. Jeg har ofte stått her på talerstolen og sagt at det er en statisk vernelov. Forvaltningen av loven har ikke på noen måte, i hvert fall ikke signifikant, bidratt til å redusere tapet av naturmangfoldet i Norge. Riksrevisjonens rapport fra i fjor sommer indikerte også at det måtte gjøres noe her. Samtidig har loven bidratt til et unødvendig stort konfliktnivå i de kommunene der denne loven primært virker. Derfor er det først og fremst veldig gledelig at vi i dag kvitter oss med den statiske verneloven og går over til en ny type tilnærming til norsk naturmangfoldspolitikken.

Jeg har flere ganger stått på denne talerstolen og sagt at jeg ønsker et mer aktivt artsvern med en kunnskapsbasert forvaltning. Det opplever jeg at denne loven i dag kan bidra til. Det fordrer selvfølgelig at det vi vedtar i dag, også blir fulgt opp i budsjettarbeidet i årene som kommer.

Statsråd Solheim fleipet tidligere i dag om at noen i Fremskrittspartiet var opptatt av laks. Jeg kan forsikre statsråden om at det i Fremskrittspartiet ikke bare er en, men opptil flere som er opptatt av alt fra laks til villrein, fjellrev, jerv, gaupe, orkideer o.l. Jeg regner med at vi får god anledning til å komme tilbake til det i løpet av dagen.

En annen ting som er bra ved loven, er at man innfører en ny erstatningsordning. Flere vernetyper blir omfattet av kompensasjonsordningene, og de store arealkrevende og konfliktfylte vernetyperne, landskapsvern og nasjonalparker, blir nå omfattet av en erstatningsordning. Det er veldig bra, og det kan bidra til å redusere konfliktnivået i store deler av landet.

Så er det det jeg snakket så vidt om i stad – mer fokus på kunnskap i forvaltningen. Men da er det viktig at vi også følger opp dette med erfaringsbasert kunnskap, som er nevnt i loven, og som jeg mener er veldig viktig, og at vi også følger opp erfaringsbasert kunnskap i det videre arbeidet, slik at det ikke bare blir teoretikere ved Universitetet i Oslo og NTNU som sysler med dette, men at man involverer kunnskapsinnhenting over en bred lest.

Deler av havet kommer inn under lovens virkeområde. Det mener vi er bra. Opposisjonen fremmer et forslag om at hele den norske jurisdiksjonen skal omfattes av loven. Fremskrittspartiet mener, i likhet med Regjeringen, at akvakulturloven, havressursloven, petroleumsløven og miljøbestemmelsene der ivaretar en god del av de utfordringene man har mellom 12 og 200 nautiske mil. Men det blir

noe paradoksalt – det må nærmest være en inkurie – når Regjeringen ikke inkluderer prinsippene forurensere betaler, best tilgjengelig teknologi og generell aktsomhetsplikt mellom 12 og 200 nautiske mil. Jeg klarer ikke å se at det finnes noen som helst argumentasjon mot det. Man argumenterer i forhold til arealvernsspørsmål til folkeretten. Nå er det sånn at mange lover som gjelder for norsk aktivitet mellom 12 og 200 nautiske mil, ikke nødvendigvis har gyldighet for andre aktører i medhold av folkeretten.

Det hadde ikke vært noe problem å endre virksomhetsområdeparagrafen i tråd med forslaget Fremskrittspartiet i dag fremmer. Men Regjeringen vil altså ikke ha forurensere betaler-prinsippet og best tilgjengelig teknologi-prinsippet lovfestet på sokkelen – veldig merkelig!

Så til rovdyr. Dagens rovdyrpolitikk er ikke forenlig med forvaltningsmålet i § 5. Det kommer et lass av forsikringer fra Senterpartiet, og for så vidt en del også fra statsråden, om at jo da, jo da, dagens rovdyrpolitikk skal videreføres. Men i svarbrev til komiteen datert 28. mai svarer statsråden – og det var ikke jeg veldig overrasket over, men jeg følte at etter oslomarkadebatten var det greit å få det slått fast likevel – at det er lovteksten og dagens vedtak som gjelder, over merknader, lovens forarbeider og diverse skriverier mellom storting og regjering.

Jeg gjetter på at enkelte av tilhørerne i salen i dag nok kommer til å bruke § 5 for det den er verdt, i framtidige debatter med framtidige miljøvernministre, uten at representanten Erling Sande nødvendigvis er i stand til å påvirke det. Jeg minner om at vi skal ha denne loven i 30 år. § 5 blir kanskje stående i 20 år, kanskje blir den stående i 40 år, men dette er et arbeid som vi har gjort nå, og som skal gjelde lenge. Jeg gjetter på at Erik Solheim og Erling Sande forhåpentligvis ikke kommer til å styre denne politikken lenger enn et par måneder, men i hvert fall ikke i 30 år.

Så helt kort om etnisk skille i loven. Reindriften er viktig for opprettholdelsen av det samiske kulturgrunnlaget i hele Norge, langs hele svenskegrensen fra Hedmark og nordover, og veldig viktig å ivareta. Jeg mener imidlertid at seterdriften i grenseområdene mellom bjørkeskog og snau fjell i store deler av Midt-Norge, fra Salten i nord til Oppland i sør, er et eksempel på en kulturbærende, identitetsbærende aktivitet som nordmenn utøver, som burde ha et tilsvarende strengt vern i loven. Det er også grunnlaget for bosetting og næringsutvikling i disse områdene.

Høstingsprinsippene er kanskje ikke en sak av stor nasjonal betydning, men det har likevel gått en del brev mellom Stortinget og departementet. Vi støtter alle at høsting og uttak framover skal være hjemlet i lov – veldig fornøftig. At kommersiell utnyttning av arter kan være en mulighet til signifikant å påvirke disse bestandene, er helt åpenbart. Derfor er jeg glad for at man i innstillingen nå har sitert et brev vi har fått fra statsråd Solheim, hvor han slår fast om fritidsbetinget fiske i norske fjellvann:

«Slikt fiske har foregått i mange år og kan fortsette.»

Det er jeg veldig glad for. Jeg er helt klar på at det er en stor forskjell på verdens mest ineffektive fiskeredskap, nemlig fiskestang, og bruk av garn. At det må være forskjellige regler for det, kan godt hende, men at i hvert fall

stangfiske i fjellvann, hvor man ikke har full kontroll på bestandene – det er snakk om noen tusen fjellvann – kan fortsette, er jeg veldig glad for.

Så må jeg ta fram kruttet. Jeg har egentlig ikke stemme til å ta fram kruttet, men jeg får prøve likevel. § 17 i dagens lov handler om nødverge. Den skal gjelde for sau og ikke for hund. I Soria Moria-erklæringen står det derimot:

«Regjeringen vil at nødvergeparagrafen i villloven skal presiseres for å klargjøre dyreeierens rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep.»

Hvordan det forslaget som Regjeringen har jobbet med i tre og et halvt år, på noen måte oppfyller det løftet fra Soria Moria-erklæringen, forstår ikke jeg. Tre og et halvt år er gått. Naturmangfoldloven har vært behandlet like lenge som Soria Moria-erklæringen har gjeldt, og paragrafen foreslås i realiteten ikke endret i det hele tatt. Tvert imot skal den utredes, og i et forslag til lovtekst som Direktoratet for naturforvaltning og Regjeringen har hatt på høring, står det at man skal skille mellom bjørn og ulv på den ene siden og jerv og gaupe på den andre siden. Det betyr at hvis jakthunden din blir angrepet av en bjørn i utmarka i Norge, må du ringe viltmemnda for å spørre om bestandsmålet for bjørn er oppfylt, før du kan skyte bjørnen. Det er ikke å presisere dyreeiers rett til å beskytte hunden ved angrep, og det er et gigantisk løftebrudd, særlig fra Senterpartiet, som har vært klinkende klare på dette, men mange av Arbeiderpartiets representanter har også sagt at dette skal vi ordne. Dette kommer ikke til å bli ordnet før høstens valg. Det mener jeg det er grunn til å være lei seg for – ikke at jeg tror det rammer valgopplutningen til Fremskrittspartiet i norske utmarkskommuner, men det rammer altså utmarksnæringene nok en gang.

Så er jeg glad for at en samlet komité slår fast at tap av husdyr skal erstattes fullt og helt. Jeg er derimot bekymret for at man nok en gang slår fast at tap av beiterett og andre utmarksrelaterte inntekter ikke skal erstattes på samme måte. Senterpartiet skuffer igjen.

Så til prioriterte arter. Jeg er glad for, som jeg sa i stad, at vi nå kan få et fokus på prioriterte arter og jobbe konkret og kunnskapsbasert med de artene i Norge som vi vet er truet, og som vi bestemmer oss for at vi skal redde. Det fordrer nok en gang kunnskapsinnhenting. Jeg minner om ved denne anledning at 35 pst. av alle de rødlistede artene i Norge holder til i kulturlandskapet. Derfor ber jeg på det sterkeste om at miljøministeren i sin håndtering av denne loven – han får et ganske vidt mandat i dag – faktisk også ivaretar de som skaper dette kulturlandskapet. Spesielt ber jeg statsråden merke seg Levende Skog-arbeidet i regi av naturvernbevegelsen og Skogeierforeningen. Så en ting til: Hvis dette blir en ny måte å snikinnføre passivt arealvern på, har vi bommet i forhold til hva vi skal gjøre.

Erstatningsordningen var jeg kort inne på i stad. Det er bra at man inkluderer nye typer vern, men formuleringen «igangværende bruk» reagerer jeg på. For det vil si at hvis du har sendt inn en konsesjonsøknad, eller har sendt inn et planforslag for hytteutbygging, eller ønsker å bruke setra di til nye formål, får du altså ikke erstatning for den typen bruk. Dette er ofte tidkrevende og kostnadskrevede

prosesser, som du ifølge Senterpartiet og Regjeringen ikke skal få erstatning for. Samtidig skal du også ta en prosessrisiko ved underskjønn. Da minner jeg om at når staten kommer og tvangsverner noe, og tar fra grunneierne en rettighet, er det ikke to jevnbyrdige parter som møtes – det er staten, den mektigste aktøren i Norge, mot en grunneier. Da mener jeg at det bør være en absolutt forutsetning at man uten risiko for prosesskostnad har en ufravikelig rett til å få vurdert verdien av den retten du blir tvunget til å avstå. Grunnloven legger dette til grunn ved ekspropriasjon av grunn som staten skal benytte, men man bruker altså ikke samme prinsipp for andre rettighetsinndragelser, som i prinsippet er nøyaktig de samme.

Når det gjelder utvalgte naturtyper, støtter vi også det. Det er et godt alternativ til både landskapsvern, tenker jeg, og en del naturreservat. Det er likevel grunn til å peke på det samme som jeg gjorde med prioriterte arter: Hvis dette blir en ny billigutgave av vern, uten erstatning i medhold av naturmangfoldloven, har man bommet. Det samme gjelder også prinsippet om at man kan innføre en utvalgt naturtype uten at man på forhånd har kartlagt hvor disse naturtypene er. Det mener jeg er uheldig, og det kan få utilsiktede konsekvenser. Men som sagt, i prinsippet støtter vi dette, og vi ser det også i sammenheng med § 14, om at der slikt vern inntreffer, men andre tungtveiende samfunnsinteresser står på spill, vil man allikevel kunne utvikle disse områdene.

Bare helt kort innom genetikk: Vi er helt enige om prinsippet om at storsamfunnet eier genetikk i naturen. Jeg er veldig glad for at Regjeringen sier at man for å innhente den genetikken må ha tillatelse fra grunneieren. Vi er derimot helt uenige med både Regjeringen og flertallet i energi- og miljøkomiteen i at oppsynet i statsallmenningen ikke skal foretas av fjelloppsynet. Vi mener at fjelloppsynet skal ha rett til å føre oppsyn i statsallmenning, med alle offentlighetsrettslige og sivilrettslige regler, slik det har i dag. Det Regjeringen og stortingsflertallet i realiteten gjør i dag, er å signalisere at dagens politikk ikke lenger skal gjelde. Det tror jeg mange av Senterpartiets og Arbeiderpartiets medlemmer og tillitsvalgte i fjelloppsynet, Fjellstyresambandet, er veldig skuffet over. Jeg synes dette er veldig synd.

Så har Fremskrittspartiet, til tross for at det er en del motstand mot det, også i mitt eget parti, konkludert med at politimyndighet for oppsynsfolk i norsk natur er en forutsetning. Vi liker imidlertid ikke at man åpner for at oppsynsfolk også nå skal drive med etterforskning. Det er det vel faktisk ingen andre som gjør i dag, knapt nok Tollvesenet og Kystvakten, men nå skal man altså overlate dette til delvis et hobbytilsyn ute i norsk utmark.

Jeg ser at tiden går, jeg må komme tilbake til spørsmålet om lokal forvaltning. Men jeg vil bare si helt kort avslutningsvis at Regjeringen har lagt inn flere sperrer i forhold til byråkratismakt enn jeg hadde fryktet. Man har politisk behandling på en rekke områder, noe som jeg mener ivaretar at man i større grad får en balanse mellom vern og utvikling. Men så presterer man å si at når vernegrensen er satt, i § 49, skal byråkratiet kunne trå til. Det mener jeg åpner for et gigan-

tisk byråkratisk snikvern som jeg mener er svært uheldig.

På dette grunnlag fremmer jeg alle våre forslag, og da har jeg vel også kunngjort ganske ettertrykkelig at vi ikke stemmer for § 49.

Presidenten: Representanten Tord Lien har teke opp dei forslaga han refererte til.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:20:36]: Endelig, etter utsettelse, indre uenighet og harde dragkamper blir naturmangfoldloven behandlet. Dette er en svært viktig lov, ja faktisk så viktig at det kan være den viktigste miljøloven så lenge jeg har vært i live. For faktum er at naturvernloven for lengst har gått ut på dato. Tap av biologisk mangfold er stort og vedvarende. Rødlisten over truede arter blir lengre og lengre, og hver femte norske art er nå i større eller mindre grad truet av utryddelse. For at det skal stoppe, trenger vi et godt og tilpasset lovverk og nye kraftfulle virkemidler basert på kunnskap.

Regjeringens somling i denne saken er kritikkverdigg. Den 31. mai 2006 skrev finansminister Kristin Halvorsen og daværende miljøvernminister Helen Bjørnøy i en kronikk i Dagsavisen at Regjeringens naturmangfoldlov skulle legges fram i Stortinget i 2007. Dette løftet ble ikke holdt. Viktig tid har gått tapt i arbeidet med å sikre det biologiske mangfold, og Stortinget har blitt avspist med noen få uker til behandlingen av denne saken. At Stortinget må hastebehandle en proposisjon på nesten 500 sider, som igjen bygger på en utredning på om lag 800 sider, illustrerer at den behandlingsmåte Regjeringen har lagt opp til i vår viktigste miljøsak, er under enhver kritikk, og gir ikke saksbehandlingen i Stortinget den status og den tid saken fortjener. Regjeringen har selv brukt nesten hele fireårsperioden på å forberede proposisjonen, for så å gi Stortinget bare noen uker på å behandle den ved utløpet av sesjonen. Dette viser manglende respekt for Stortingets arbeid. Men det er dessverre ikke det eneste tilfellet vi har sett av dette. Jeg håper derfor at vi i neste stortingsperiode blir forskånet for en flertallsregjering, slik som dagens, med den type arroganse, der Stortinget nærmest behandles som en rundingsbøye for Regjeringens forslag.

Så over til selve proposisjonen. Jeg opplever at det aller mest skuffende med proposisjonen er at forslaget ikke omfatter norsk sjøterritorium utenfor 12 nautiske mil. Det er også i disse områdene et stort behov for en ny lovhjemmel. Forslaget er stikk i strid med de faglige anbefalingene fra utvalget som utredet loven. Natur og dyreliv som befinner seg utenfor 12-milssonen, er like verdifullt som det som befinner seg innenfor denne grensen. Regjeringens begrunnelse for ikke å inkludere havområdene utenfor 12 nautiske mil med bakgrunn i folkeretten er heller ikke troverdig – det har blitt tilbakevist av flere – og kan også sies å være skadelig for Norges øvrige havrettslige ambisjoner. Det er helt ulogisk at de praktiske virkemidlene, som utvalgte naturtyper og prioriterte arter, ikke gjelder utover 12 nautiske mil. Det samme gjelder overordnede prinsipper, som forurensar betaler og krav om å bruke forsvarlig eller best tilgjengelig teknologi. Det er også prinsipielt

forkastelig at en i en slik sammenheng forskjellsbehandler olje- og fiskerinæringene og f.eks. bønder, skogbrukere og husbyggere.

Hovedårsaken til tap av biologisk mangfold er ødeleggelse av deres leveområder. Prioriterte arter og utvalgte naturtyper blir svært sentrale forvaltningsgrep for å ivareta målsettingen om bærekraftig bruk av naturen. På vitenskapelig grunnlag vil de mest truede artene og naturtypene velges ut, og en egen forskrift vil automatisk kreve at kommuner som har slik natur, tar vare på den.

I Artsdatabankens rødliste finnes det nesten 4 000. Av disse er om lag 2 000 truet. Jeg vil fremheve at det er svært nødvendig med et raskt tempo i utvelgelsen av prioriterte arter og utvalgte naturtyper, slik at disse virkemidlene får en reell betydning. Utvelgelsen må allerede nå komme i gang, slik at mye er klart allerede når loven trer i kraft. Eksisterende og planlagte handlingsplaner for truede arter og naturtyper bør kunne bidra til å danne grunnlaget for denne første utvelgelsen.

Vern er også viktig. Jeg er stolt av det arbeidet som ble gjort under regjeringen Bondevik II, da det ble tatt initiativ til å verne viktige naturområder av stor verdi for kommende generasjoner. Blant annet fikk vi verdens første verneområde for kaldt vannskorallrev, en betydelig satsing på frivillig barskogvern, våtmarker ble tatt vare på, og ikke minst ble det opprettet en rekke nye nasjonalparker.

Internasjonalt regnes fremmede arter som en av de aller største truslene mot biomangfold. Det er derfor et samlet storting som mener at det er positivt at loven inneholder en rekke nye og strenge virkemidler for å stanse innførselen av fremmede arter. Utenlandske planter kan kun brukes i hager og parkanlegg, og bare hvis det ikke er risiko for at de sprer seg. Komiteen er også enig i behovet for en egen aktsomhetsbestemmelse.

I Soria Moria-erklæringen slås det fast at tap av det biologiske mangfoldet skal stanses innen 2010. Dette er et mål Høyre deler fullt ut. Det er derfor ekstra skuffende at denne loven kommer så sent at den ikke vil bidra til å nå dette målet. La meg samtidig si at denne loven er svært viktig, og vil være svært viktig, for tiden i etterkant av dette. Loven vil legge betydelige føringer både på naturvernarbeidet og på utnyttelse av inn- og utmarksressurser i fremtiden.

En av svakhetene ved loven er at det er en vid fullmaktslov. Det vil i praksis bety en sentralisering av myndighet til embetsverk i direktorat og hos fylkesmennene gjennom forskrifter. Dette gir usikkerhet for grunneiere og rettighetshavere om hva de kan foreta seg i fremtiden uten å komme i konflikt med lovens bestemmelser.

La meg også, i lys av borgerlig samarbeid, henvise til hva representanten Lien sa knyttet til nødverge, og slutte meg helt og holdent til de kommentarer som ble gitt.

La meg avslutningsvis knytte noen kommentarer til erstatning. Høyre er fornøyd med at det endelig blir innført en hjemmel for erstatning også for landskapsvernområder og nasjonalparker og ikke bare for naturreservater. Det er imidlertid ikke godt nok at den erstatningen bare skal gis til igangværende bruk; den må utvides til påregnelig bruk, slik praksis har vært for naturreservater

etter at Willoch-regjeringen i sin tid fikk vedtatt full erstatning for denne verneformen. Med Regjeringens lovforslag blir det faktisk en dårligere erstatning for grunneiere som får sine eiendommer vernet som naturreservat. Med erstatning kun for igangværende bruk åpnes det for store tilfeldigheter når det gjelder hva som kan gis i erstatning, og erstatningen kan i mange tilfeller stå i et klart misforhold til den faktiske verdien på eiendommen.

Det må også utvetydig slås fast at grunneier har en ufravikelig rett til uten prosessrisiko å få vurdert erstatningen i en uavhengig rettsinstans. Det kan ikke være slik at grunneier blir presset til å ta imot et dårlig tilbud fra staten av frykt for at prosesskostnadene ellers blir høyere enn hva man kunne vinne i en eventuell retts sak.

La meg også rette en takk til saksordføreren som på tross av en meget knapp tidsperiode har loset denne saken gjennom. La meg også si at det hadde vært viktig å ha en større politisk debatt i forkant av lovbehandlingen, ikke minst for å få befolkningen mer engasjert i loven, og ikke minst kunne man ha brukt betydelig mer tid på å innhente informasjon for Stortinget i forbindelse med behandlingen av loven.

Dette er en god lov, og det er en viktig lov, som jeg er glad for nå blir vedtatt. Men med små endringer ville loven ha blitt vesentlig bedre. Jeg kan derfor ikke annet enn å registrere at disse må vente frem til regjeringsskiftet i oktober.

Jeg tar opp de forslag som snart skal nedstemmes.

Presidenten: Representanten Peter Skovholt Gitmark har teke opp dei forslaga han refererte til.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:30:06]: La meg starte med å si at det er en smule forvirrende å høre et innlegg fra en representant som egentlig bejubler loven og mener at dette er en fryktelig viktig lov, og så bruker nesten hele sin taletid på å rakke ned på den samme loven. Det er faktisk en smule forvirrende å være vitne til.

Men når det er sagt, har jeg lyst til å starte med å takke saksordføreren: Veldig bra jobbet! Jeg har også lyst til å si at dette er en stor dag som mange har gledet seg til. Mange har stått på i miljøbevegelsen og i fagmiljøer. Noen sitter her også, og de skal ha takk.

Naturvernloven er 40 år gammel og har lenge vært utilstrekkelig, som mange har påpekt. Helt siden konvensjonen om biologisk mangfold, den såkalte Rio-konvensjonen i 1992, har det påhvilt Norge å oppdatere sin naturvernlovgivning. Rødlistene over truede arter blir lengre og lengre, og hver femte norske art er nå i større eller mindre grad utsatt eller truet. Det haster nå å ta store grep, og derfor er vi i SV stolte over at vår regjering har lagt fram denne loven, som har vært lenge etterlengtet.

Naturmangfoldloven vil bli det viktigste verktøyet for å nærme oss målet om å stoppe tapet av naturmangfold innen 2010. Norge får nå en moderne lov for bevaring av hele naturen. I dag er det lov å utrydde de fleste norske arter, og det er lov til å ødelegge leveområdene deres. For å låne WWF Norges Rasmus Hanssons beskrivelse:

«Sitter det en fredet pip-pip i et tre har regelverket hittil vært slik at jeg ikke kan drepe den, men jeg kan hogge ned treet den bor i. (...)

Naturmangfoldloven snur på dette, krever en faglig basert forvaltning av norsk natur og gjør det lettere å bevare de delene av naturen som mest trenger det. (...) Hittil har vi hatt et skjønnsbasert naturvern der man har tatt vare på naturskjønne fjelltopper og lignende. Nå får man et faglig fundert vern.»

En sentral del av grunnmuren i naturmangfoldloven er at vi lovfester viktige miljøprinsipper. Før var-prinsippet om at tvilen skal komme naturen til gode, lovfestes for første gang, slik at det skal gjelde for all forvaltning av natur. På samme måte lovfestes også prinsippet om samlet belastning, om at vi ikke bare skal vurdere miljøkonsekvensene av et tiltak alene, men se på den samlede belastninga naturtypen eller økosystemet utsettes for. Vi lovfester prinsippet om at tiltakshaver skal bære kostnadene ved forringelse av natur, som tilsvarer forurenser betaler-prinsippet i forurensningsloven.

Det er ikke uten grunn at en samlet komité skriver:

«Framlegget representerer etter komiteen si mening ein milepæl i arbeidet med å ta vare på og utvikle naturen sitt mangfold i Noreg. Med denne lova vil Noreg få eit moderne, heilskaplig og framtidsretta lovverk på området».

Også miljøbevegelsen bruker beskrivelser som «milepæl», «stort framskritt» og «grunn til å gratulere miljøvernminister Erik Solheim».

Det er slått overveldende klart fast av Artsdatabanken at hovedårsaken til tap av biomangfold er ødeleggelse av leveområder. Lovens nye virkemiddel, utvalgte naturtyper, er derfor meget viktig. På vitenskapelig grunnlag vil de mest truede naturtypene velges ut, og en egen forskrift vil automatisk kreve at kommuner som har slik natur, tar vare på den.

Kommunen kan ikke gjøre noe som ødelegger, uten grundig prosess og aksept fra staten. Men det betyr ikke at alt er forbudt. Poenget er å beskytte de kvalitetene som er viktige for naturen akkurat der. I noen av naturtypene må man til og med fortsette med eller gjenoppta tradisjonell bruk, som brenning, slått og beite. Loven innfører bevaringsmål for all natur, slik at det er resultatet som betyr noe, ikke hva man gjør eller ikke gjør. Og vi innfører en rekke tilskuddsordninger som vi håper blir populære.

Lovgivninga for verneområder blir stort sett som før. Nytt og viktig er det at bevaringsmålene også vil gjelde for verneområder, og at forvaltningsplaner skal foreligge samtidig med vernevedtak. Prosessene for erstatning blir bedre, og erstatningsbeløpene vil gå opp.

Nytt og viktig er det at man nå også skal fokusere på aktiviteter utenfor verneområdet som kan få innflytelse. Vi får dessuten nye bestemmelser som angår fremmede arter, som også er veldig viktig.

På en langt mer overordnet måte enn tidligere vil viktige forvaltningsprinsipper nå gjelde for havet. Bevaringsmål og kunnskapskrav vil gjelde for både havnatur og landnatur, og prinsipper om «føre var» og «samlet belastning» vil gjelde ut til 200 nautiske mil. Hele loven, med

få unntak, vil gjelde innenfor 12 nautiske mil, noe som er et gigantisk framskritt.

Mange reagerer på at ikke naturmangfoldloven skal gjelde ut til 200 nautiske mil. Det er forståelig at mange er utålmodige, sjøl om det skal være folkerettslige grunner til at det er gjort som det er gjort. SV har likevel et ønske om å gå videre med dette spørsmålet. Flere av lovens bestemmelser er kun ment for anvendelse på land og i kystnære områder, og flere bestemmelser er uegnet til å regulere aktivitet utenfor 12 nautiske mil. Andre bestemmelser, som områdevern, utvalgte naturtyper og prioriterte arter, må eventuelt tilpasses. Det er derfor bra og viktig at Regjeringa vil vurdere grundig hvorvidt også disse bestemmelsene kan gis slik anvendelse, og om dette skal skje etter naturmangfoldloven eller etter sektorlovgivninga.

Björg Tørresdal (KrF) [15:35:28]: Miljøutfordringene har de siste årene rykket nærmere de fleste av oss. Virkningene av klimaendringene har blitt synlige, og behovet for handling er tydelig for det store flertall, både blant politikere og i befolkningen forøvrig. Nettopp fordi klimautfordringene har fått så mye fortjent oppmerksomhet, er det desto viktigere å minne om at utfordringene for arts mangfoldet og økosystemene er like store som klimautfordringene. De faglige rapportene er ikke mindre alvorlige på dette området.

Vårt nasjonale lovverk må være i stand til å møte disse utfordringene. Det er Stortingets oppgave å sørge for at vi har et lovverk som gjør det mulig å forvalte naturen bærekraftig, slik at vi kan overlate kloden og naturen til neste generasjon i minst like god stand som vi overtok den. Derfor er dette en historisk dag, når vi vedtar en lov som på en helt annen måte enn før gir oss en helhetlig ramme omkring forvaltningen av norsk natur.

Men denne historiske dagen burde kommet før. Utredningen fra Biomangfoldlovutvalget forelå i forrige stortingsperiode. Regjeringen har, som flere talere har vært inne på, brukt hele denne perioden for å forberede proposisjonen. Det har gitt energi- og miljøkomiteen og Stortinget desto mindre tid til å behandle saken. Man må bruke tid på store og viktige saker. Sakens betydning skulle tilsi grundighet, men også framdrift fra Regjeringens side. Med utgangspunkt i de store utfordringer vi har på dette området, og Regjeringens eget mål om å stanse tap av biologisk mangfold innen 2010, er det uheldig at det har tatt så lang tid.

Kristelig Folkeparti har sluttet seg til hovedlinjene i Regjeringens forslag. Men på ett svært viktig område, lovens virkeområde, mener vi at Regjeringen har sviktet. Vårt forvalteransvar og ikke minst våre miljøutfordringer stanser ikke langs kysten. De gjelder like fullt i havområdene.

Her synes de gode intensjonene og miljøinteressene igjen å ha lidd nederlag i denne regjeringen.

Kristelig Folkeparti er fornøyd med å ha fått komiteen med på å se lovforslaget og en helhetlig naturforvaltning i et ideologisk perspektiv ut fra forvaltertanken og ut fra menneskeverdet. En samlet komité understreker at mennesket har et grunnleggende ansvar for å forvalte naturen. Det betyr at ressursene må brukes i samsvar

med naturens tåleevne. Videre heter det i innstillingen:

«Eit konsekvent syn på menneskeverdet inneberer at ressursane må fordelast rettferdig. Det gjev også ei plikt til å verje livsgrunnlaget vårt på ein slik måte at vi overleverer kloden til våre etterkommarar i minst like god stand som då vi overtok den. Naturen må derfor forvaltast med respekt, ut frå eigenverdien og ut frå betydinga for andre menneske.»

Den globale utviklingen med befolkningsvekst, økende ressursforbruk og press på areal, fattigdom og klimaendringer er hovedelementer i miljøutfordringene. Dette krever økende fokus lokalt, nasjonalt og globalt.

Jeg vil understreke betydningen av engasjerte lokalsamfunn og kommuner i dette arbeidet. Kristelig Folkeparti er derfor også fornøyd med at en samlet komité har sluttet seg til merknader som understreker betydningen av gode beslutningsprosesser og godt samarbeid med kommuner og lokalsamfunn.

Det er en kjent sak at det ofte er spenninger mellom nasjonal miljøpolitikk og lokale interesser. Det må fortsatt være en prioritert oppgave for oss som nasjonale politikere, som for departement og direktorat, å søke å redusere disse spenningene så mye som mulig, samtidig som man gjennomfører den politikk som er nødvendig for å sikre naturmangfold og verneverdier. Jeg tror det hadde vært et godt bidrag i så måte om flertallet hadde fulgt Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstres forslag om å redusere tiden for midlertidig vern uten kompensasjon fra syv til fire år. Videre mener jeg det nå hadde vært på tide å avslutte den føljetongen som går helt tilbake til rovdyrforliket, som handler om muligheten for bruk av nødvergerett for å beskytte hund, og at dette nå hadde blitt lovfestet.

Jeg vil likevel til slutt understreke det historiske perspektivet. Jeg vil slett ikke rakke ned på loven. Jeg er glad for loven og den betydningen den har for kampen for naturmangfoldet når vi nå får lovforslaget på plass.

Gunnar Kvasheim (V) [15:40:39] (komiteens leder): Loven som vedtas i dag om forvaltning av naturens mangfold, er viktig og kommer til å få stor betydning for naturvernarbeidet i årene som kommer.

Det vi gjør i dag, er et gjennombrudd av stor betydning for miljøarbeidet. Det er grunn til å gratulere statsråden, som har lagt fram en lov som på mange områder er godt gjennomarbeidet og godt tilpasset de utfordringene vi står overfor.

Regjeringens forslag inneholder mange positive elementer. Loven gir felles rammer, prinsipp og regler for bærekraftig bruk og vern av naturens mangfold, og gir grunnlag for å løse utfordringer som gjeldende lovverk i dag ikke dekker.

Loven kommer imidlertid sent. Det er beklagelig. Loven ble varslet av tidligere miljøvernminister Helen Bjørnøy og finansminister Kristin Halvorsen i 2007. Dette løftet er ikke holdt. Det betyr at viktig tid har gått tapt i arbeidet med å sikre det biologiske mangfoldet. Når loven først behandles nå, betyr det at den ikke får noen betydning for arbeidet med å stanse tapet i det biologiske mang-

foldet innen 2010. Dette er et sentralt punkt i Regjeringens Soria Moria-erklæring og et mål som har fått bred tilslutning i Stortinget.

Regjeringen svekker innsatsen på dette området ytterligere ved ikke å fastsette en tid for ikrafttredelse av loven. På bakgrunn av dette fremmer Venstre, sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti, forslag i innstillingen om at loven skal tre i kraft fra 1. januar 2010.

Et annet viktig punkt, hvor lovforslaget ikke er godt nok, er når det gjelder å ta vare på naturverdiene i havet. Regjeringens forslag omfatter ikke norsk sjøterritorium utenfor 12 nautiske mil fra kysten. Det er for disse områdene det kanskje er mest behov for en ny lovhjemmel. Natur og dyreliv som befinner seg utenfor 12-milssonen, er potensielt like verdifullt som det som befinner seg innenfor denne grensen. Å begrense lovhjemmelen til vern i havområdene er ulogisk og stikk i strid med de faglige anbefalingene fra utvalget som ble nedsatt av den forrige regjeringen for å utrede nettopp denne loven. Her svikter Regjeringen og regjeringspartiene på et viktig punkt. Det er en ubegripelig tilnærming at vi nå skal starte en utredning på dette området. Hvis en oppfattet det som sentralt og viktig, var det nettopp det en burde gjort de fire årene en har hatt til disposisjon for å arbeide med loven og de spørsmålene den reiser.

Venstre har på denne bakgrunn, sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti, fremmet et forslag i innstillingen om å inkludere sjøarealene i norsk økonomisk sone, med de begrensinger som folkeretten setter. Dermed har en også ivaretatt den innvendingen som er knyttet til folkeretten.

Jeg ønsker å trekke fram at regjeringen Bondevik tok initiativ til å verne viktige naturområder av stor verdi for kommende generasjoner – også til havs. Blant annet fikk vi verdens første verneområde for kaldtvannskorallrev, en betydelig satsing på frivillig barskogvern, våtmarker ble tatt vare på, og ikke minst ble det opprettet en rekke nye nasjonalparker.

Kunnskapskravet til forvaltning er svært sentralt og nytt i dette lovforslaget. Vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap skal legges til grunn ved vedtak, tildeling av tilskudd og forvaltning av offentlig eiendom. Dette er Venstre positiv til. Kommunene har imidlertid pekt på at loven vil medføre et betydelig økt behov for ressurser for å følge opp lovens intensjoner. På bakgrunn av dette fremmer Venstre sammen med de andre opposisjonspartiene forslag om å utarbeide en handlingsplan for kunnskapsoppbygging om naturmangfoldsarbeidet i kommunesektoren.

Et annet område hvor loven burde vært mer offensiv, er når det gjelder effektive tiltak for å hindre introduksjon av fremmede arter ved import av bl.a. planter. Det er store utfordringer knyttet til iberiasnegler, som trolig er kommet til Norge gjennom planteimport. Til tross for at importordningen er omfattet av et stort opplegg med sertifisering for nettopp å ivareta slike spørsmål, har altså disse sneglene kommet til Norge og er i dag et stort problem for mange. Flere av Regjeringens medlemmer har gjentatte ganger fremmet krigserklæringer mot disse fremmede artene. En naturlig oppfølging av dette burde ha vært at innsatsen for å begrense tilførselen av fremmede arter, ble

intensivert. Venstre fremmer, sammen med de øvrige opposisjonspartiene, forslag om å utrede en ordning for import av planter som bedre ivaretar risikoen for introduksjon av fremmede arter, og vi har en forventning om at Regjeringen eventuelt vil komme tilbake til Stortinget med de nødvendige lovendringer.

Disse innvendingene til tross ønsker vi å konkludere med det som er det viktigste: Nå blir loven vedtatt. Den vil få stor betydning for naturmangfoldsarbeidet i Norge i årene som kommer, og den er helt nødvendig når det gjelder et område hvor det ikke er noen tid å miste.

Statsråd Erik Solheim [15:45:55]: Flere har sagt, ikke minst komiteens leder, at dette er en historisk dag.

Stortinget tar nå første skritt for å vedta den mest omfattende lov om forvaltning av norsk natur som noensinne er lagt fram. Den er en milepæl i norsk naturforvaltning. Det er en lov som vil berøre alle samfunnsområder og angå absolutt alle vedtak som på en eller annen måte kan berøre norsk natur. Med andre ord: Det er en gledens dag. Men jeg kan også være raus på en slik dag og si meg enig i kritikken som har kommet fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, om at loven med fordel kunne ha vært lagt fram noen uker tidligere, slik at det hadde blitt bedre tid. Saksordfører Erling Sande har gjort en fabelaktig jobb med å få dette gjennom. På en slik gledens dag vil jeg også si at til og med innlegget fra Fremskrittspartiet oste av ekte interesse for naturvern, på en slik måte at Tord Lien nok kunne ha gått over til de rød-grønne. Jeg skal ikke ødelegge hans karriere i Fremskrittspartiet ved å tilby det, men det er en dag med betydelig harmoni i Stortinget, hvor vi får gjennom en viktig lov.

Det jeg tror er viktigst å få fram i den offentlige debatten, som de fleste mennesker kanskje ikke fullt har tatt inn over seg, er at dette vernet er for å ta vare på dyr og planter og natur kloss innpå der vi bor. Man kan være for eller mot vern, men med vern tenker de fleste på natur høyt til fjells eller langt vekk fra der folk bor, og det har tatt oppmerksomheten vekk fra dette helt nødvendige arbeidet. Mye av den mest sjeldne og viktigste delen av norsk natur er jo nøyaktig der vi bygger boliger, bygger veier, driver næringsvirksomhet eller spiller forball. Kort sagt: kloss på menneskene. Vi må klare å ta vare på naturen der den er tett på menneskelig aktivitet. Det er hovedformålet med denne loven.

Det er også en lov som vil være fundamentet for alt arbeid med å beskytte naturmangfoldet i mange tiår framover. Det er sikkert en lov som kan forbedres, som alle andre norske lover, men den vil være grunnlaget – naturvernets grunnlov – i mange tiår framover. Det er en lov som tvinger oss til å prioritere hvilken natur vi synes det er viktigst å ta vare på. Menneskelig aktivitet har siden menneskets tidligste fase påvirket naturen i stor grad, og vi må bestemme hvor vi synes det er aller viktigst å ta vare på den.

Loven er, som mange har sagt, økosystembasert, den er kunnskapsbasert, og den slår fast føre var-prinsippet. Aftenposten skrev at det er en giga-lov for norsk natur. Jeg slutter meg til det.

De aller viktigste begrepene som innføres her, er «utvalgte naturtyper» og «prioriterte arter». Utvalgte naturtyper skal bestemmes av Kongen i statsråd, så det er ikke nå mulig å fastslå nøyaktig hva det skal være, men typiske eksempler på det vil være kystlynghei, slåttemarker og elvedeltaområder. Og mange av disse, som flere har vært inne på, er jo ikke områder som er utvalgte fordi det ikke har vært menneskelig aktivitet der eller fordi de er urørte. De er utvalgte fordi menneskelig aktivitet har skapt dem på en slik måte at det er veldig viktig å ta vare på dem. Det betyr at det å fortsette den menneskelige aktiviteten, at menneskene legger til rette for beitevirksomhet eller slåing av eng, må fortsette. Det vil ofte kreve penger til skjøtsel. Det betyr at dette er en lov som bare gir mening hvis Stortinget i årene framover er beredt til å sette av midler til de nødvendige tilskudd til disse naturtypene.

Jeg er også enig med Gunnar Kvasheim i at det er viktig at man kommer raskt i gang med å etablere hvilke naturtyper og hvilke arter man vil prioritere, slik at det ikke går med unødig tid. Flere andre også har sagt det, og jeg skal sikre at vi kommer raskt i gang med det.

Forslaget om virkemidlet «prioriterte arter» har også mange vært inne på. Det avgjørende med det, som det er sagt her, er at man kan verne en art i sitt naturlige miljø, ikke bare verne en orkidé, men verne hele den utvalgte naturtypen. Lovforslaget styrker mulighetene for å ta vare på artene ved at vi også tar vare på artenes leveområder.

Jeg vil til slutt nevne at et viktig virkemiddel er tiltakene for å beskytte oss mot fremmede organismer.

Et helt avgjørende punkt, som Bjørg Tørresdal var inne på, er samspillet mellom denne loven og klimaendring. Klimaendring er med sikkerhet den største trusselen mot arter i norsk natur. Men nettopp fordi klimaendring med sikkerhet vil komme uansett hva vi gjør, må vi også gjøre alt vi kan med de virkemidlene vi selv kontrollerer på kort sikt, for å ta vare på artene i en situasjon hvor vi vet at vi får klimaendring.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [15:51:12]: Hvis statsråden er på jakt etter en ny statssekretær, bør han nok lete andre steder enn i Fremskrittspartiet, men ellers var det rosende ord.

Vi må fortsette med å legge til rette for aktivitet, sier statsråden. Det opplever jeg for så vidt at loven på en del områder gjør. Men når vi kommer til § 34, forskrifter om verneområder, som er et av forslagene fra Regjeringen, har det vært noe polemikk mellom komité og departement. Det står at man skal «videreføre bærekraftig bruk». Jeg tolker det slik at det ikke vil muliggjøre nytt bruk, som også positivt kan bidra til å ivareta kvaliteten i verneområdet. Helen Bjørnøy brukte ofte et annet begrep, «å tillate bruk som ikke truer verneformålet.» Da hadde man kunnet åpne for nye typer bruk som kan opprettholde kulturlandskapet slik det er i dag. Hvilken begrunnelse ligger bak denne vurderingen?

Statsråd Erik Solheim [15:52:17]: La meg bare først slå fast at er det en ting jeg virkelig ikke er på jakt etter,

så er det ny statssekretær, for jeg har verdens beste statssekretær. Det er hun som har gjort mesteparten av arbeidet med å løse denne loven gjennom, i tett samspill med det glimrende embetsverket i Miljøverndepartementet. Så hvis det er en som skal takkes i dag, er det ikke meg, men Heidi Sørensen. Hun har gjort en fantastisk jobb på dette området. Men skulle det bli behov for å utvide statssekretærkorpset, kan vi gjerne tenke på noen fra Fremskrittspartiet i en slik setting, hvis de har det miljøengasjementet som vises i dag.

La nå dette være. Det viktigste er ikke om historisk bruk eller ny bruk skal være avgjørende i forhold til naturmangfoldloven. Det er om bruken, enten den er historisk eller ny, fremmer eller hemmer det som er formålet, nemlig å ta vare på en utvalgt naturtype eller en art. Bruk kan ofte fremme det å ta vare på det. I noen tilfeller er det det motsatte. Men det er selve det å ta vare på kvaliteten i norsk natur som må være det styrende, enten det er ny eller historisk bruk.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:53:25]: For ordens skyld: Jeg har ikke ønsket å rakke ned på loven. Jeg har ønsket å være med på å forbedre loven.

Jeg opplever at Regjeringen nå har skapt et kunstig skille mellom arter som er i havet, over havet og ikke minst innenfor og utenfor 12 nautiske mil. Spørsmålet til statsråden må jo være om statsråden mener at arter utenfor tolvmilsgrensen fortjener et dårligere vern enn arter innenfor. Ikke minst når man ser på prioriterte arter og naturtyper og ser på de tall som har vært presentert så langt i debatten, har tall fra tre til fem årlig innen denne prioriteringsordningen, kommet opp. Når man da har anslagsvis 4 000 arter på rødlisten, vil ting ta fryktelig lang tid. Jeg er glad for at statsråden i sitt svar tok opp at han ønsker å speede opp, og det må gjøres vesentlig raskere enn i dag. Jeg håper at statsråden kan gi to konkrete svar på mine to utfordringer.

Statsråd Erik Solheim [15:54:28]: Siden dette er en gledens og en historisk dag, skal jeg ikke, hvis jeg ikke blir unødig provosert, bruke anledningen til å fortelle hvor mye mer vi har gjort på dette området enn Bondevik-regjeringen, så la oss la det ligge.

Det nye nå er at vi bl.a. får en serie marine verneområder. Det ligger i forvaltningsplanen for Norskehavet. Vi skal sette inn full kraft i det arbeidet. Det er planlagt 35 slike marine verneområder. Ett er allerede i gang. Jeg er selvsagt enig i at naturen ikke følger grenser verken over eller under vann. Det var Heide Steen som snakket om grenser under vann, naturen følger heller ikke grenser over vann. Nettopp derfor gjelder de grunnleggende prinsipper i naturmangfoldloven ut til 200 mil. Men det er også ment at enkelte av disse tiltakene kan komme i strid med folkeretten, og derfor har vi ikke kunnet legge hele loven ut til hele 200 nautiske mil.

Jeg vil legge til at alle undersøkelser viser at den altoverskyggende delen av de sårbare og truede naturområdene ligger innenfor 12 nautiske mil, 70–80 pst. av dem. Så det er altså et meget stort skritt som tas her.

Björg Tørresdal (KrF) [15:55:32]: Jeg er enig med statsråden i at dette er en gledens dag. Vi fokuserer på det viktige som blir vedtatt i dag, men det er et lite skår i gleden som handler om lovens virkeområde.

En av de tingene jeg stusser litt over, er de faglige råd og de vurderinger som ligger til grunn for at man kunne la dette virkeområdet også omfatte sjøområdet i norsk økonomisk sone, med de begrensninger som ligger i folkerettslige temaer. Når det gjelder å kunne utnytte det potensial som de faglige råd gir, hva var det som gjorde at Regjeringen ikke fulgte disse rådene fullt ut?

Statsråd Erik Solheim [15:56:17]: Jeg tror vi alltid skal være veldig forsiktige med å snakke om *det* faglige rådet. Det er riktig at det er kommet faglige råd som tilsier at dette ville det være mulig å gjøre, om enn med mange vanskeligheter. Men det er like klart at det kom faglige råd med stikk motsatt konklusjon, at det faktisk ikke var mulig å bruke de samme begrepene i naturmangfoldlovens grunnleggende prinsipp helt ut til 200 nautiske mil. Derfor vil Regjeringen se på disse tingene videre, og se på om det kan gjøres ytterligere forbedringer i en veldig god lov.

La meg igjen understreke: 70–80 pst. av den sårbare og verneverdige naturen ligger innenfor 12 nautiske mil, og mange grunnleggende prinsipper i naturmangfoldloven gjelder ut til 200 nautiske mil.

Gunnar Kvassheim (V) [15:57:11]: Jeg har stor respekt for Tord Lien. Jeg tror det knapt er noen i Stortinget

som kan denne loven bedre enn ham. Han har også et stort engasjement i disse spørsmålene. Men når det snakkes om en statssekretær fra Fremskrittspartiet i Miljøverndepartementet, snakker vi virkelig om å introdusere fremmede arter. (Munterhet i salen)

Det har gått tid før loven er blitt behandlet. Det betyr at vi har tapt verdifull tid. Venstre er opptatt av at vi kommer raskt i gang med den jobben som skal gjøres, og vi foreslår ikrafttredelse 1. januar 2010. Hva slags tidsperspektiv har statsråden på ikrafttredelse av loven? Er han enig i at det haster med å få effekt av de lovbestemmelsene som i dag får bred tilslutning i Stortinget?

Statsråd Erik Solheim [15:58:02]: Jeg er enig i at å bringe Fremskrittspartiet inn i Miljøverndepartementet vil være å bringe fremmede arter inn der, så det kan vi kanskje stå sammen om å forhindre. Naturmangfoldloven gir oss et vell av virkemidler for å ta tak i fremmede arter.

Når det gjelder dato for ikrafttredelse, vil jeg eventuelt komme tilbake til det i et treminuttersinnlegg etterpå etter konsultasjon med embetsverket mitt, men selvfølgelig ønsker jeg at denne loven skal begynne å virke så raskt som overhodet mulig.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Den reglementsmessige tida for formiddagens møte er straks ute, og presidenten vil foreslå at vi nå tar pause. Kveldsmøtet blir sett kl. 17.

Møtet slutt kl. 15.59.

Møte tirsdag den 9. juni 2009 kl. 17

President: Berit Brørby

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 47)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) (Innst. O. nr. 100 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009))

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tord Lien (FrP) [17:00:44]: Før pausen ble jeg nærmest utsatt for en trussel. Jeg ble definert som en introdusert art – og slike har jo alle til hensikt å skyte. Jeg synes det er å gå litt over kanten i en debatt. Jeg ser at presidenten er skeptisk, men det var et forsøk på å være morsom, noe komiteens medlemmer forhåpentligvis skjønnte!

La meg begynne med det jeg stilte statsråden spørsmål om. Jeg synes svaret han gav, gir håp om at vi kan få til noe fornuftig. Så lenge statsråden og hans etterfølgere i statsrådsposisjonen passer på at det som blir liggende til grunn for forvaltningen av § 34, er – som statsråden selv sier – at vi fokuserer på det som fremmer og det som hemmer verneformålet, kan dette bli veldig bra. Men det fordrer at statsråden følger det opp. Jeg gjetter på at det er et ikke ubetydelig antall byråkrater som med stor entusiasme vil motsette seg det målet. Men jeg kan love at vi fra Stortingets side følger det opp.

Så nevnte jeg i mitt første innlegg Soria Moria-erklæringen. Der og i gjentatte saker i denne salen – og for så vidt også i media – har man sagt at lokal forvaltning skal ligge til grunn når det gjelder de store verneområdene i Norge. Jeg noterer meg at det er signaler fra regjeringshold om at man når man etablerer vern, i hvert fall prøver å legge lokal forvaltning til grunn. Jeg mener imidlertid at det burde ha vært lovfestet i dag. Vi fremmer forslag om slik lovfesting når det gjelder store nasjonalparkområder i tilknytning til landskapsverneområdene. Det er forsøkt. Den såkalte Dovrefjell-modellen har vist seg å være meget tilfredsstillende, den fungerer på alle måter. Det er ikke slik at man har overlatt hele forvaltningen til lokalpolitikere. Den nasjonale forskriften for verneområder må selvfølgelig utarbeides i Oslo og av statsråden og regjeringskollegiet, men forvaltningen og oppfølgingen burde kunne gjøres av lokale politikere og lokalt byråkrati – ikke av Fylkesmannen, ikke av Direktoratet for naturforvaltning og ikke av statsråd Solheim, men av politikere lokalt, som jeg forutsetter vet mer om hva som skal til for å ivareta fjellreven, orkideen og villreinen lokalt.

Så må jeg bare få lov til å sparke litt til Bondevik-regjeringen. Jeg tror ikke man helt har forstått hva vi gjør i dag. Børge Brende vasset rundt i hele Norges land, fra fjelltopp til fjelltopp, tegnet en rød strek på et kart og forlot åstedet – uten at så mye mer enn det ble gjort. Det vi gjør i dag, er å legge grunnlaget for en helt ny måte å etablere og forvalte verneområder på, som jeg mener er langt bedre enn den måten Bondevik og Børge Brende gjorde det på.

Erling Sande (Sp) [17:04:07]: Det siste Tord Lien sa, kan eg vere heilt einig i. Noko av tanken bak dette lovverket er at ein skal følgje opp dei områda ein vernar, både når det gjeld utvalde naturtypar og prioriterte artar, og ein skal følgje opp i samarbeid med dei lokale innbyggjarane, dei som driv næring, dei som brukar områda, og finne gode løysingar. Dei kan variere frå plass til plass, men dei kan verkeleg vere dei rette for å nå den overordna målsetjinga, nemleg å ta vare på mangfaldet i naturen.

Eg har lyst til berre å kommentere det fyrste innlegget til representanten Tord Lien på to område. Av innlegget hans kunne ein få inntrykk av at dagens praksis når det gjeld SNO og fjellstyras oppgåve, blir endra gjennom arbeidet med naturmangfaldlova. Det er viktig å hugse at fleirtalet legg til grunn at det vi gjer i dag når det gjeld naturmangfaldlova, ikkje medfører noka endring i forholdet mellom desse to. Vi ber jo òg Regjeringa om å trekkje opp nødvendige grenselinjer på dette området.

Heller ikkje når det gjeld erstatning utbetalt som følgje av beitenekt eller reguleringar som følgje av beiting i område med mykje rovdyr, blir det noka endring av dagens praksis.

Når det gjeld både naudverje og lokal forvaltning – som representanten Lien var inne på i sitt siste innlegg – viser eg til prosessane i Regjeringa om desse spørsmåla. Vi får vonleg sjansen til å kome tilbake til denne sal og drøfte dei nærare.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 749)

Sak nr. 2 [17:06:18]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Tord Lien, Per Sandberg, Ketil Solvik-Olsen og Åge Starheim om ny lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (Innst. O. nr. 98 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:64 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torny Pedersen (A) [17:07:31] (ordfører for saken): Representantforslaget, Dokument nr. 8:64 for 2008–2009 om motorferdsel i utmark, er satt fram av medlemmer fra Fremskrittspartiet, og er et bredt utarbeidet lovforslag. Komiteen debatterte et nesten likelydende representantforslag, Dokument nr. 8:63 for 2008–2009, fra medlemmer av Høyre i Stortinget i dag. Komiteen hadde valgt å ha én debatt, og det i Odelstinget. Det ble allikevel en debatt i Stortinget, fordi noen ikke tar hensyn til avtaler.

Dette er en 20 år gammel sak som ulike regjeringer har skjovet foran seg. Det skal i alle fall sies at denne saken er grundig utredet. Først ble det i 2001 satt i gang et treårig forsøk i åtte kommuner. Plan- og bygningsloven skulle være redskapet, og de utvalgte kommunene skulle lage kommunale motorferdselsplaner. I 2005 fant Bondevik II-regjeringen ut at det skulle gjennomføres et MoSa-prosjekt – om motorferdsel og samfunn. Hvorfor er ikke godt å si. Først våren 2008 la Direktoratet for naturforvaltning fram sitt forslag til endringer, etter en runde med høringer i 2007.

I tillegg til dette drog komiteen på befaringsfor å lære om motorferdsel i utmark og måten man håndterer dette på i en forsøkskommune. Vi trodde at saken skulle komme til Stortinget i løpet av 2008. Etter det statsråden sier i to svarbrev til komiteen, kommer den først i neste stortingsperiode. Det er ikke enkelt verken for dem som har vært med i forsøket, eller for dem som står utenfor, når uvissheten går over mange år. Noen driver næringsvirksomhet og vet ikke om de har en framtid, og de som ikke er med i forsøket, føler seg satt utenfor når det gjelder hva som er tillatt.

Det forslaget som ble lagt fram av Direktoratet for naturforvaltning på oppdrag fra Miljøverndepartementet i 2008, inneholder mye bra, men en del av innholdet er ikke gjennomførbart alle steder. Det er lokale forskjeller som må hensyntas. Eksempler på det er bl.a. leiekjøring til egen hytte, og ikke minst et nei til at kommunene selv gjennom plan- og bygningsloven kan legge ut løyper for fri ferdsel. Slike overstyringer blir det bråk av.

I Norge har vi rundt 70 000 snøscootere, og antall kjøretøyer for barmarkkjøring øker i omfang. Hvordan skal vi da på en fornuftig måte lage et lovverk som ikke tråkker på eller overstyres kommunene? Det er jo i distriktskommunene det kjøres mest snøscooter, så dette er en stor distriktpolitisk sak. Flertallet i Arbeiderpartiets stortingsgruppe mener det best kan gjøres ved å bruke plan- og bygningsloven for å tilpasse det de ulike lokale forholdene og legge til rette for faste traseer og områder for snøscooterkjøring gjennom en motorferdselsplan.

Kommunene må få bestemme om det skal legges ut traseer for fri ferdsel med snøscooter, slik at rekreasjonskjøringen blir lokalisert utenom skiløyper og sårbare områder. Det må også være et strengt regelverk for denne kjøringen. Det må være hyppige kontroller og høye bøter for ulovlig kjøring.

Ingen vil lenger godta at de ikke kan bruke det kjøretøyet de har kjøpt. Forbyr vi det, vil vi oppleve 1980–90-tallet på nytt, da kjøringen foregikk på høgfjellet og over alt ellers i fjellheimen.

Det er flere ting i Fremskrittspartiets forslag som Arbeiderpartiet kunne ha støttet, men det blir helt feil å vedta en slik omfattende lov gjennom et privat forslag.

Jeg tar det som en selvfølge at saken kommer til Stortinget senhøstes 2009 som en forbudslov, men med forslag om at kommunene bl.a. får selvråderett over bruken av snøscooter ved bruk av plan- og bygningsloven, og at man strammer inn på barmarkkjøring.

For øvrig antar jeg at statsråden vil si noe om de nye, supplerende forskriftene og om høringsrunden som nå er i gang om disse forskriftene.

Tord Lien (FrP) [17:13:05]: La meg først takke saksordføreren for en grundig orientering om denne saken. Jeg er for så vidt enig i det aller meste av det hun sa. Derfor må jeg si at jeg finner det litt underlig at jeg konkluderer så fullstendig annerledes, nemlig at jeg mener at vi utmerket godt kan vedta denne loven i dag. Den er jo laget av en meget oppegående fyr – skulle jeg til å si, men det passer kanskje ikke i denne forsamlingen.

Denne debatten vil sikkert bli fryktelig lite ulik de debattene vi hadde henholdsvis i 2006 og i 2007. I 2007 kom det signaler fra samtlige partier i denne sal om at senest i 2008 kom dette til å være i orden, så nå må Fremskrittspartiet slutte å mase. Det er nå ett år siden. Ingenting tyder på at denne loven på noen som helst måte kan vedtas innen utløpet av denne perioden.

Saksordføreren sa noe annet som er veldig rett: Denne saken er grundig utredet. Jeg tør påstå at et ikke ubetydelig antall representanter som i dag kommer til å stemme mot denne loven – uten å nevne noen spesielt – har stemt mot lover i denne salen i den senere tid som nok er atskillig mindre utredet enn motorferdselloven. Jeg kan nevne ekteskapsloven, som nok ikke har fått en like grundig runde som denne loven har fått.

Så er det noen som prøver å framstille det som om denne debatten handler om hvorvidt man er for eller mot naturvern, for eller mot stillhet i naturen osv. Det gjør den ikke. Den handler derimot om hvem som skal forvalte de nasjonale bestemmelsene som vi i denne salen skal vedta. Og det er slik at i sin visdom åpnet en tidligere regjering for en prøveordning. Det gjaldt kommuner som Sirdal, Lom, Stor-Elvdal, Røros, Hattfjelldal, Fauske og ikke minst Vinje. I Vinje kommune er vi så heldige at vi har en SV-ordfører – tilsynelatende en meget fornuftig sådan – og han sier følgende om ordningen:

«Skuterklubbene har også gjort eit godt haldnings-
skapande arbeid blant medlemmene sine.»

Videre:

«Prøveordninga med rekreasjonsløyper har utan tvil
ført til mindre ulovleg kjøring.»

Og:

«Dersom dagens ordning skulle falle vekk og ein
er tilbake til gamle ordningar for 700 lovleg innkjøp-
te skuterar som stort sett vil vera ulovleg å bruke, er

ein straks tilbake til tilstandar som skapar konflikhtar og liten respekt for lovar og regelverk.»

Det er nemlig slik at den loven som et flertall i dag gir sin støtte når man ikke vedtar å erstatte den gamle motorferdselsloven med det forslaget vi fremmer, ikke har noen legitimitet i de store norske utmarksfylkene. Det har den heller aldri hatt. Da snakker vi om Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, hele veien langs svenskegrensen nedover, Telemark. Og det er altså slik at ved å vedta en lov som ingen har noen respekt for, oppnår man ikke noe som helst. For det er bare der det er god lokal, bestemt forvaltning med stor legitimitet hos dem som faktisk eier en scooter, man kan kanalisere ferdsel til de områdene der man ønsker ferdsel, og hindre ferdsel i de områdene der man ikke ønsker ferdsel.

Jeg skal ikke bruke opp taletiden min. Jeg regner med at vi etter hvert får mange spenstige forklaringer på hvorfor man stemmer imot denne loven. Det ser jeg fram til med stor entusiasme.

Jeg fremmer herved Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Peter Skovholt Gitmark (H) [17:17:45]: Det er en selvfølge at Høyre forholder seg til de avtaler som er inngått i komiteen. Og jeg misliker sterkt insinueringen fra saksordføreren. Vi kan ikke i denne sal avskjære mennesker fra å delta i en debatt kun fordi de sitter i Lagtinget og ikke i Odelstinget. Det var tilfellet for vår representant, som selvsagt har en demokratisk rett til å bruke denne talerstolen til å ytre sine meninger. Det burde saksordføreren vite.

La meg bare kort utover det henviser til det som ble sagt fra Høyres side under behandlingen av Dokument nr. 8:63 for 2008–2009, og samtidig legge til at når det gjelder tidsaspektet her, er jo dette igjen ett av de tilfellene der vi gang på gang gjennom hele fireårsperioden, ikke minst mot slutten, har diskutert hvordan intern uenighet i Regjeringen har medført at saker enten ikke er blitt lagt fram, eller er blitt lagt fram svært sent, slik at man bryter egne løfter, noe som medfører at Stortinget får en behandling som ikke er hensiktsmessig eller tidsmessig, som i den foregående debatten om naturmangfoldloven.

Jeg tar herved opp det forslag som Høyre står alene om.

Presidenten: Peter Skovholt Gitmark har tatt opp det forslaget han refererte til.

Björg Tørresdal (KrF) [17:19:14]: Odelstinget har akkurat behandlet en ny lov som legger rammen for forvaltning av norsk natur. Loven legger til grunn at forvaltning av natur og artsmangfold må skje i en balanse der det gis rom for å bruke naturens muligheter innenfor rammer som naturens tåleevne og bærekraft setter.

Spørsmålet om motorferdsel må selvsagt behandles på de samme premisser. Kristelig Folkeparti støtter ikke Fremskrittspartiet i lovforslaget som ligger til behand-

ling, fordi vi mener at forslaget ikke tar nok hensyn til de utfordringer motorferdsel kan medføre for natur og friluftsliv.

Kristelig Folkeparti ønsker en fortsatt streng regulering på dette området. Den økende velstanden og den teknologiske utviklingen har gitt stadig flere muligheten til å skaffe seg utstyr og hjelpemidler i hverdagen som tidligere var forbeholdt de få. Det gjelder også motoriserte framkomstmidler for ferdsel i utmark, som snøscootere og såkalte firhjulinger. Det gjør ikke behovet for å regulere motorferdsel i utmark mindre.

Samtidig er det også viktig å erkjenne at bruk av motorkjøretøy i utmark er viktig for mange, særlig i nærings-sammenheng. Derfor er det viktig å ha et regelverk som på en best mulig måte ivaretar både hensynet til natur, friluftsupplevelser og støyproblematikk og hensynet til folks trivsel og muligheter til næring i utmarkskommuner i distriktene.

Så må det sies at det er eksempler på at det er sunn fornuft å bruke disse kjøretøyene. For eksempel gjør kjøring med snøscooter på snøen for å hente inn ved om vinteren mindre skade på naturen enn om en gjør akkurat det samme om sommeren, ved hjelp av traktor.

Regulering av motorferdsel i utmark er et konflikttema. Jeg vil tro at de fleste representanter i denne sal, uansett fylke, har erfaringer med det. Ikke desto mindre er det nå viktig med avklaringer når politiske prosesser er igangsatt. Derfor er det, som de fire opposisjonspartiene peker på i innstillingen, kritikkverdig at Regjeringen i enda en sak har latt årene gå og beslutningene ligge. Interne konflikter ser ut til å gjøre Regjeringen handlingslammet i miljøpolitikken.

Ved flere anledninger er det skapt forventninger om at forslaget til nytt regelverk ville bli lagt fram i inneværende stortingsperiode. Derfor er det også vanskelig å forholde seg til statsrådets brev til komiteen i forbindelse med forslaget vi har til behandling. Der står det:

«Regjeringen tar sikte på å fremme en lovproposisjon i løpet av inneværende år.»

Dette er en sak som angår mange mennesker. Ingen regler på dette området kan heller gjøre alle til lags. Men ikke desto mindre er det uheldig for miljøforvaltningen og miljøpolitikken at slike lange prosesser får ligge som gnagsår og skape irritasjon – rett og slett fordi de ansvarlige ikke klarer å fatte en beslutning.

Miljøpolitikken fortjener bedre. Miljøsakene er så viktig at den fortjener en handlekraftig regjering. Alle kommer ikke til å bli fornøyd når det nye regelverket kommer. Men nå er det veldig mange som er unødvendig frustrert, fordi de venter på en avklaring som burde ha kommet, men som ikke kommer.

Miljøpolitikken er ikke tjent med en regjering som skyver vanskelige saker foran seg istedenfor å fatte beslutninger. Dette var også en oppfordring til Regjeringen om å komme fort på banen i dette spørsmålet, som alle venter et svar på.

Erling Sande (Sp) [17:23:04]: Senterpartiet ynskjer styrkt lokal styring over motorferdsle i utmark. Kommunar

må bl.a. få høve til å opprette avgrensa løyper for fritids- og rekreasjonskøyning med snøscooter, gjennom prosessar heimla i plan- og bygningslova.

Regjeringa har starta arbeidet med eit nytt forslag til motorferdslelov i utmark og vassdrag, og tek sikte på å fremme ein proposisjon om dette i løpet av inneverande år. Senterpartiet vil difor ikkje gje tilslutning til forslaga som vi behandlar i dag. Men eg skal bruke innlegget til å seie litt om kva Senterpartiet meiner bør vere ramma og stolpane i det arbeidet, ut frå vårt synspunkt – altså kva som er Senterpartiet sin vedtekte politikk på området.

Senterpartiet meiner at motorferdslelova må ta omsyn til den næringsverksemda som skjer i utmark. Forvaltninga av dette området må vere så ubyråkratisk som mogeleg. I Senterpartiet har vi tillit til at kommunane i neste omgang klarar å handheve lovverket slik at ein får ein lokalt forankra praksis, som kan vere forskjellig frå kommune til kommune. Dagens lov blir praktisert svært ulikt i dei forskjellige kommunane i landet. For Senterpartiet er dette eit teikn på at det er nødvendig med geografisk differensiering. Lokal handlefridom må vektleggast.

Kommunane må få høve til å regulere motorferdsle i utmark gjennom planar med heimel i plan- og bygningslova, som å opprette løyper for rekreasjonskøyning, organisere leigekøyning eller vurdere andre løysingar dersom forholda tilseier det, samt planleggje for løysingar for nyttetransport med helikopter og utøving av luftsport.

Senterpartiet meiner det bør bli gjeve ein generell rett til næringskøyning for landbruk og utmarksnærning, med unntak av reiselivet, og at det blir opna for at reiselivet kan få fleirårig løyve av kommunen. Snødekt innmark bør ikkje omfattast av lovverket, og kontrollen med barmarkkøyninga må styrkjast. Senterpartiet er samd i at motorferdsle i utmark og vassdrag må avgrensast og regulerast av omsyn til miljø og naturopplevingar. Men det er sentralt at lovverket har legitimitet i befolkninga. Vi meiner difor at ein må endre lovverket slik at det i større grad blir i tråd med den almennelige rettsoppfatninga folk har. Motorferdsle i utmark og vassdrag bør så avgrensast gjennom ein reell og effektiv handheving av lova. Det må leggast større vekt på å komme den ulovlege køyninga til livs, framfor å gjere fleire til lovbrutarar.

Lat meg til slutt seie at det er gledeleg at representantane frå Framstegspartiet og Høgre ser ut til å støtte opp under Senterpartiet sitt utgangspunkt i denne saka, og at dei viser til våre politikarar i eigne Dokument nr. 8-forslag. Vi har ingen tradisjon for å lage så omfattande lover direkte gjennom representantforslag i Stortinget. Slike lover må, i likskap med andre, ha ei skikkeleg handsaming. Men vi kjem gjerne att i denne salen og debatterer motorferdsle i utmark, når Regjeringa har lagt fram det arbeidet som er varsla.

Statsråd Erik Solheim [17:26:16]: Denne debatten om motorferdsel i utmark har i Norge hatt en tendens til å være preget av de absolutte ytterpunkter, som jeg tror er veldig små. Jeg avviser totalt tanken om at befolkningen så å si skulle kunne deles inn i to grupper – der den ene gruppen bare søker stillhet og ro, ikke ønsker at noe skal

skje i skogen og bare vil sitte helt stille natt og dag og lytte til skogens lyder, mens den andre gruppen bare ønsker å kjøre så mye på scooter som overhodet mulig, lage bråk og spetakkel og ikke ta noe hensyn til sine omgivelser. Jeg tror det store, brede flertall av befolkningen – jeg har brukt begrepet her før: det tause flertall – befinner seg i en gruppe som ønsker kompromiss, ønsker å finne levedyktige måter som gjør at vi både kan ha naturopplevelser med stillhet og ro, men også tillater scooterkjøring for bestemte formål. Det er Regjeringens mål å finne slike kompromisser, og jeg synes det er trist når debatten av og til blir preget av absolutte ytterpunkter.

Noe av det som har skapt misforståelser, er at det ble lagt fram et forslag for Direktoratet for naturforvaltning som noen oppfatter som et forslag fra Miljøverndepartementet, eller som Regjeringens politikk. Jeg har gitt en veldig klar instruks til Direktoratet for naturforvaltning, på samme måte som til Statens forurensningstilsyn: Vi skal ikke ha politisk sensur av denne typen faglige råd, som mange tidligere regjeringer har praktisert, hvor underretten ikke får lov til å legge fram hva de egentlig mener, av frykt for politiske føring. Etatene skal legge fram det de mener er riktig. Direktoratet for naturforvaltning skal vite at de har statsrådets støtte for at de kan legge fram det de mener. Det er så vi – det vil si regjering og storting – som skal finne kompromissene med andre samfunnsmessige hensyn. Det forslaget som er lagt fram, er et innspill i debatten, men selvsagt ikke det endelige.

Regjeringen tar sikte på at det legges fram et forslag til behandling i Stortinget i løpet av året, men Miljøverndepartementet – i dette tilfelle jeg – legger fram en del endringer i forskriftene for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag allerede nå i sommer. Dette er ansvarlige moderniseringer som ikke går på bekostning av naturopplevelser og natur. For det første er det endringer som utvider adgangen til å bruke motorkjøretøyer i næringsvirksomhet. Eksempler på det er drift av utleiehytter, næringsmessig høsting av naturgoder, turist- og reiselivsvirksomhet, leting og undersøkelse av mineralressurser. Et annet tema er å gi adgang for gruppeturer på snøscooter for beboere på helse- og omsorgsinstitusjoner og medlemmer av pensjonistforeninger eller funksjonshemmede. Dette må skje i regi av helseinstitusjoner og ideelle organisasjoner, det må være til definerte turmål eller på traséer som kommunene velger. Det gjøres ingen endringer i lov eller forskrift om reglene for bruk av motorkjøretøy på snødekt mark i Finnmark og Nord-Troms, og det gjøres heller ingen endringer i regelverket for bruk av snøscooter mellom bilvei og hytte som ligger mer enn 2,5 km fra brøytet bilvei. Det er fortsatt kommunene som skal ha ansvaret for praktiseringen av denne bestemmelsen. Det betyr at det er anledning til å søke kommunen om tillatelse til å kjøre snøscooter til egen hytte. Kommunene som har hatt forsøksordninger med andre motorferdselsbestemmelser, får anledning til å videreføre dette regelverket inntil videre. Det settes også i gang et prosjekt for å stramme inn bruken av kjøretøy på barmark i Finnmark. Det prosjektet skal munne ut i forslag til tiltak for å redusere bruk og skadevirkningene av bruk av motorkjøretøy på barmark.

Så alt i alt: Regjeringen gjør allerede nå en rekke modifiseringer av dette som gjør at vi skal kunne få et praktisk regelverk som det store flertallet av befolkningen kan leve med. Og så vil jeg be Stortinget om å tilskynde en debatt hvor vi unngår denne absolutte motpolen, hvor noen ikke viser forståelse overhodet for at snøscooter er et legitimt redskap i Distrikts-Norge, og andre mener at man nærmest skal kunne kjøre akkurat hvor man vil, akkurat på hvilken måte man vil, uten å ta noen hensyn til sine omgivelser. Disse ytterpunktene bør ikke få prege denne debatten, hvor 80–90 pst. av befolkningen helt sikkert er enig i at vi trenger gode og fornuftige regler som vi alle kan praktisere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [17:30:45]: Jeg tar i hvert fall ingen selvkritikk på at jeg har gitt inntrykk av at dette handler om to grupper som står mot hverandre. Jeg er helt enig i at et stort flertall ønsker et kompromiss.

Når en statsråd kommer til Stortinget for å diskutere en sak som er fremmet som et lovforslag av undertegnede og resten av mitt parti, er det oppsiktsvekkende at statsråden overhodet ikke kommenterer det forslaget i sitt innlegg. Jeg registrerer at han bruker mesteparten av tiden til å kommentere en forskrift som Stortinget ikke har noe som helst med å gjøre.

Representanten Sande sa at han ønsket og forventet et lovforslag som også åpner for at kommunen kan åpne isfiskeløype og løype for rekreasjonskjøring.

Er det også statsrådets intensjon å legge fram et lovforslag som åpner for isfiskeløype og løype for rekreasjonskjøring?

Statsråd Erik Solheim [17:31:45]: Jeg oppfattet at jeg kommenterte forslaget ved å si at vi i Regjeringen i løpet av året – når vi er gjenvalgt – skal legge fram forslag til et omfattende regelverk på dette området, og vil selvsagt da komme tilbake til alle disse enkeltspørsmålene som kan fremmes, eksempelvis det med isfiske som her ble trukket fram. Jeg forstår jo at det er stort engasjement og stor interesse rundt alle disse spørsmålene, og det ville være galt å ta ut ett eller to av dem nå før vi kan se helheten i det.

Jeg har også redegjort for de ulike forskriftsendringene som vi ønsker å gjøre nå, for av praktiske formål å klargjøre debatten på dette tidspunktet foran neste scootersesong. Og så vil Stortinget til høsten eller vinteren komme tilbake til en nærmere drøfting av hele regelverket.

Tord Lien (FrP) [17:32:37]: Jeg takker for muligheten til å stille et spørsmål til.

Vi har holdt på med dette i tre og et halvt år, og det er den andre miljøvernministeren som står her. Statsråden har også skriftlig lovet oss at denne saken skal være ferdig utredet før sesjonen er slutt.

Hva er det som har endret seg, og som gjør at vi nå skal ha tillit til at Regjeringen faktisk kommer til å leve-

re i denne saken, når man tidligere har sagt at man skal levere uten å gjøre det?

Statsråd Erik Solheim [17:33:11]: Nå er det veldig viktig å understreke at vi ikke har holdt på med denne saken uten at det har eksistert et regelverk. Det har jo eksistert regler på dette området i hele denne perioden, slik at det har vært klare regler for hva man kan gjøre, og hva man ikke kan gjøre. Noen av disse blir justert gjennom det vi nå legger fram. De forsøksordningene som er inngått, blir videreført, slik at alt som er tillatt i forsøksordningen, vil gjelde fram til man lager et nytt regelverk. Det er ikke noen grunn til å legge skjul på at grunnen til at det tar tid å lage et regelverk på dette området, er akkurat det jeg sa: Det er sterke følelser, og det er ikke noen lett oppgave å finne den nødvendige balansen mellom det at scooteren har kommet for å bli i Distrikts-Norge og for så vidt mange andre steder også, og det at ingen av oss ønsker at dette skal ta fullstendig overhånd i norsk utmark.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torbjørn Andersen (FrP) [17:34:28]: Det er slik at i motsetning til våre naboland Sverige og Finland, er Norge nærmest å betrakte som et u-land når det gjelder å tilrettelegge for motorisert ferdsel i utmark, og spesielt rekreasjonskjøring på snøscooter vinterstid.

Det er også grunn til å si at dagens lovgivning for bruk av snøscooter er, med respekt å melde, fullstendig utdatert her i landet. Vi ser at antall snøscootere øker dramatisk over hele landet, mens myndighetene rygger baklengs inn i framtiden og tror at man kan forby dette fantastiske framkomst- og rekreasjonsmidlet som snøscooter faktisk er for mange som bor i norske distriktskommuner.

Med snøscooter har vi alle, friske, syke og gamle, en utmerket anledning til å komme oss ut i naturen og bruke naturens store gleder. Bruk av snøscooter i merkede løyper er etter mitt syn framtiden for motorisert ferdsel i utmark i Norge vinterstid. Vi bør la kommunene selv få avgjøre om de vil opprette et løypenett for organisert rekreasjonskjøring med scooter vinterstid. Det ser vi at de har gjort med suksess i Finland og Sverige, men Norge henger etter. Det er kun Finnmark som kanskje er i nærheten av å ha et liknende regelverk for dette som våre naboland. Det er ikke til å undslå at bruk av snøscooter er et stort aktivum for mange utkantkommuner i dag, og for de innbyggerne som bor der.

La meg si det slik: Like lite som vi kan frata sørlendingene retten til å kjøre jolle i skjærgården sommerstid, kan vi i framtiden nekte folk i utkantkommuner å kjøre snøscooter på fjellet, eller hvor det måtte være. Det er også slik at dagens snøscootere er både miljøvennlige, støysvake og de påfører ingen – det er min påstand – miljøskader av betydning for norsk natur. Når snøen tiner om våren, er det faktisk ikke et eneste spor å se der scooterløypen lå på snøen vinterstid.

Denne forbudslinjen mot snøscooter i Norge er dømt

til å mislykkes. Folk vil, om man ikke får fram et nasjonalt regelverk med lokal forvaltning, ta seg til rette selv og bruke scooteren ute i distriktene, og nærmest kjøre løst hvor de vil. Det er ingen partier her på Stortinget som ønsker slike ville textastilstander i den norske fjellheimen. Derfor er det viktig å få dette inn i regulerte lovlige former, i tråd med det Fremskrittspartiet her foreslår i dette meget konkrete representantlovforslaget.

Tord Lien (FrP) [17:37:47]: Scooteren er kommet for å bli, sier statsråden. Jeg håper han har rett i det.

Når det gjelder forskriften, er det et uttrykk der jeg kommer fra som gjelder den type ordninger, og det er flisespikkeri.

Samtidig har jeg lyst til å følge opp det min kollega Torbjørn Andersen sa, for det er slik at vi kan kjøre speedbåter med flere hundre hestekrefter i 100 km i timen med 0,8 i promille overalt i den norske skjærgården, men snøscooter kan man ikke kjøre noe sted med loven i hånd. Det er et paradoks.

Så vil jeg takke Kristelig Folkeparti, for jeg og Fremskrittspartiets stortingsgruppe har brukt mye tid på å lage dette lovforslaget, og da er det godt å høre at det faktisk er ett parti som tar stilling til det politiske innholdet vi foreslår her, og som kommenterer det politiske innholdet i saken, slik at debatten faktisk handler om det og ikke om formaliteter. Det synes jeg er veldig bra.

Jeg tror også representanten Tørresdal sa noe viktig, nemlig at alle ikke vil bli fornøyde. Nei, det er vel slik på en hel rekke områder når det gjelder nasjonal, overordnet politikk, at det er mange som er misfornøyde. Men da må vi spørre om hvilke prinsipper vi skal legge til grunn. Skal vi legge det prinsippet til grunn at statsråd Solheim skal sitte i Oslo og bestemme hvor og når det skal være lov å kjøre snøscooter, hvilke bestemødre som skal bli kjørt opp på fjellet, og hvilke bestemødre som ikke skal bli kjørt opp på fjellet? Jeg mener at den oppgaven tilligger lokalpolitikere rundt om i Norge. De er best i stand til å ivareta det. De er best i stand til å finne balansegangen mellom hensynet til naturmangfoldet, hensynet til fred og ro i naturen og hensynet til dem som ønsker å bevege seg i norsk natur med snøscooter.

Jeg synes det er morsomt når representanten Sande sier det er bra at Fremskrittspartiet og Høyre støtter opp om Senterpartiets politikk. Det er jo bra at noen i denne salen forsvare Senterpartiets politikk, for Senterpartiet gjør ikke det. Vi har i dag til behandling nødvergeparagrafen, lokal forvaltning av nasjonalparkene, motorferdsel i utmark og småkraftregimet, og Senterpartiet selv har forlatt skuta. Utmarkspolitikken er i dag overtatt av Fremskrittspartiet. Det er en rolle jeg er veldig fortrolig med, og jeg håper også at Senterpartiets velgere nå ser at det partiet som forvalter tradisjonelle lokale utmarkspolitiske spørsmål, er Fremskrittspartiet. Det er jeg veldig glad for at representanten Sande i stad bekreftet.

Erling Sande (Sp) [17:40:34]: Eg skjønner at representanten Lien har eit håp om å vidareføre denne debatten. Eg kan ikkje dy meg for å kommentere det samansurium

av saker som representanten tok opp her, og viser til det eg har sagt.

Senterpartiet sine posisjonar er klare. Vi behandlar no mange av desse sakene i prosessar i Regjeringa der Senterpartiet sine posisjonar er klare. Den dagen Senterpartiet sine distriktsveljarar forlèt oss til fordel for Framstegspartiet, har dei heller ikkje sett seg inn i Framstegspartiet sin totale distriktspolitikk, som vil få heilt andre konsekvensar enn dei konsekvensane det får at Regjeringa brukar ein del tid på å jobbe fram saker, t.d. dei sakene vi diskuterer i dag.

Presidenten: Tord Lien har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tord Lien (FrP) [17:41:40]: Jeg hadde den store glede å være komitékollega med en annen representant fra Senterpartiet, Ola Borten Moe. Når han var misfornøyd med noe daværende statsråd Helen Bjørnøy gjorde, gikk han på talerstolen i Stortinget og sa klart fra: Dette liker jeg veldig dårlig. Han ringte gjerne også Nationen og et par andre norske riksmidier og sa det samme.

Jeg tror Senterpartiet og Erling Sande hadde stått seg på å være klar og tydelig på at det lovforslaget Fremskrittspartiet i dag fremmer, er noe Erling Sande egentlig har fryktelig lyst til å stemme for, men mest sannsynlig ikke vil gjøre.

Vi har i løpet av dagens debatt skremt hverandre med diverse poster rundt omkring. Men det er altså slik at en stemme på Erling Sande er en stemme på Erik Solheim som miljøvernminister til høsten. Og den samme statsråden har i dag sagt at han ikke kan konkludere med om rekreasjonsløype og isfiskeløype er noe som vil komme i en ny lov. Det mener jeg er et klart signal å ta med seg videre i denne debatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2, (Votering, se side 768)

Sak nr. 3 [17:42:55]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (Innst. O. nr. 106 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 48 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 773)

Sak nr. 4 [17:43:28]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i energiloven (Innst. O. nr. 104 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 62 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til

1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Asmund Kristoffersen (A) [17:44:41] (ordfører for saken): Energisektoren med produksjon og den samlede nettinfrastrukturen utgjør enorme verdier og har over lang tid vært betegnet som selve velferdsstatens og industristatens grunnpilarer, noe vår historie har vist er riktig. Det er selvsagt ikke nok å ha på plass en sikker og god produksjon og et nett. Med innføringen av den nye energiloven, med virkning fra 1. januar 1991, ble også grunnlaget forbedret for en rasjonell og kostnadseffektiv utnyttning av våre store ressurser.

Selv om energiloven i sin utforming legger opp til økt markedsorientering, lar energiloven og energisektoren seg kombinere med samfunnsmessig styring gjennom lovverk, reguleringer, tilsyn, kontroll, konsesjoner, offentlig eierskap, støtteordninger m.m. Det er innenfor disse rammene vi nå endrer enkelte sider ved energiloven.

Som saksordfører for endringene i loven er jeg selvsagt meget godt fornøyd med at komiteen står samlet om alle endringene i loven. Viktigere enn at jeg er fornøyd, er det selvsagt at energilovens bestemmelser og innretning har den brede forankringen i et samlet storting som den har hatt, og fortsatt vil ha. Det er en stor styrke for landets framtidige energipolitikk under skiftende politiske regimer.

Noen hovedpunkter:

Regjeringen får full tilslutning til tilknytningsplikten for produksjon som gir kraftprodusenter rett til nett. Dette er selvsagt viktig for forsyningssikkerhet og for tilknytning av mer fornybar kraft, som f.eks. vind- og småkraft.

Regjeringen får full tilslutning til tilknytningsplikt for forbruk på alle nettnivåer i og med at vi får en lovfesting av dagens praksis med tilknytningsplikt for forbruk i regional- og sentralnettet, som dermed omfattes av leveringsplikten.

Det er videre full enighet om å innføre konsesjonsplikt for lavspente anlegg ved at hovedregelen skal være at anleggs- og områdekonsesjonær skal stå for bygging og drift av slike anlegg av hensyn både til kundene, de tekniske løsningene og den systemmessige driften.

En samlet komité legger også vekt på at mange interesser skal kombineres, og at det mye sterkere enn tidligere skal tas hensyn til miljø, klima, landskap, friluftsliv, andre næringer, lokalsamfunnets behov og storsamfunnets behov.

Videre tar en samlet komité inn over seg, og gir Regjeringen tilslutning til, at en nå må sørge for økende nettinvesteringer, med reinvesteringer i gammelt nett og økt utbygging for å fange opp fornybar produksjon. Dette kan selvsagt få konsekvenser for den framtidige nettleien.

En samlet komité understreker at for å få til nødvendige investeringer i nett, må flere faktorer som direkte reguleringer, inntektsrammereguleringer og tilsyn og kontroll virke sammen.

Komiteen samlet gir også sin tilslutning til at NVE skal vurdere alternative modeller for kostnadsnormer i regional- og sentralnettet – modeller som kan gi gode incentiver til riktige nettinvesteringer.

En samlet komité har merket seg at NVE nå utfører et arbeid for å vurdere de samfunnsmessige konsekvenser av en tariffutjevning, der sentralnettet utvides til også å omfatte regionalnettet. I dette arbeidet inngår også å se på mulighetene for en utjevning av tariff i distribusjonsnettet.

Høyre og Fremskrittspartiet har riktignok stilt seg utenfor en merknad, der de øvrige partiene viser til at Regjeringen varsler at den vil vurdere tiltak for å utjevne forskjellene i overføringstariffene. Men komiteen samler seg om Regjeringens forslag om at det fortsatt bør være ulike tariff for ulike kundegrupper, men at tariffene kan fastsettes sentralt og bli like i hele landet for de forskjellige kundegruppene.

Alle partiene, unntatt medlemmene fra Venstre og Kristelig Folkeparti, har lagt til grunn at det ikke synes å være mulig å nå målet i klimaforliket om å øke energieffektiviteten i elnettet og i kraftproduksjonen med 20 pst. ut fra tekniske og miljømessige forhold.

Selv om opposisjonspartiene har en egen merknad og forslag knyttet til teknologiske løsninger med sikte på en sikker og skånsom kraftoverføring i sårbare naturområder, uttaler en samlet komité om kabelpolitikken på side 9 i innstillingen:

«Ved kabling, særlig med sjøkabel, kan mulighetene for å kople på slik produksjon være begrenset.»
– Det er der henvist spesielt til ny fornybar energi.

Komiteen viser videre til at det redegjøres bredt i proposisjonen for problemstillingene omkring kabling:

«Bruk av kabel som alternativ til luftledning skal alltid vurderes når nye kraftledninger på alle spenningsnivåer skal bygges. Særlig kan jordkabel være et godt tiltak i distribusjonsnettet.»

Komiteen har også pekt på de store naturinngrep og svært høye kostnader, forsyningssikkerhet og lang reparasjonstid som det kan bli med kabling på høye spenningsnivå. Selv om komiteen også har vist til utviklingen av ny teknologi på området, har altså opposisjonspartiene foreslått å opprette et utvalg til å gå gjennom teknologiene.

Selvsagt kan dette gjøres, men jeg mener at et slikt forslag er helt unødvendig, for selvsagt har NVE og OED den kompetanse som trengs, både for å følge denne utviklingen og for å være pådrivere for nye teknologier. Jeg mener også at forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om å utarbeide egne retningslinjer for kabelframføring er unødvendig. Dette er godt dekket i denne proposisjonen.

Det er også et solid flertall for presiseringene i ener-

giloven om at det kreves at konsesjonærene har nødvendig kontroll og styring på elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg. Flertallet støtter således kravet om at eierskap vil gjelde både for nettanlegg og produksjonsanlegg som har konsesjon. Lovendringen vil f.eks. imidlertid ikke hindre at det kan være flere eiere i et fjernvarmeanlegg, forutsatt at det er én eier som gjennom avtaler kontrollerer alle aktiva og står som konsesjonær, på samme måte som det kan være flere eiere til et kraftverk, men kun ett selskap som står som konsesjonær.

I energiloven legges det opp til at kundene skal ha valgfrihet til leverandør, og at vi dermed ikke skal ha anlegg som så å si «låser» inne kunder. Det har blitt uttrykt bekymring fra f.eks. borettslag som var tidlig ute med fellesinnkjøp av strøm. De har uttrykt bekymring for vurdering av bruken av fellesmåling og fare for å komme urimelig ut. NVE har nå forskrifter ute på høring, med frist 1. juli, som bl.a. omhandler dette. Etter det jeg forstår, er det slik at kunder som bor i boligbyggelag, boligblokker mv., fortsatt vil stå fritt til å samhandle kjøp av kraft, som har gitt prismessige fordeler som storkunde.

Dette forutsetter jeg avklares tydelig gjennom arbeidet med å revidere forskriftene.

Torbjørn Andersen (FrP) [17:53:51]: Det er fra Fremskrittspartiets side ikke behov for noe spesielt langt innlegg i denne saken, fordi Fremskrittspartiet i all hovedsak slutter seg til de foreslåtte endringene i energiloven som fremmes i denne odelstingsproposisjonen. Som saksordføreren sa i sitt innlegg, så står en samlet komité bak det meste i denne innstillingen.

Jeg vil likevel bare kort få presisere at Fremskrittspartiet mener det er svært viktig å utforme et lovverk som legger grunnlag for en fremtidsrettet nettpolitikk, og som legger forholdene best mulig til rette for nettilknytning av ny produksjon av elektrisk energi.

Samtidig er det et overordnet mål for Fremskrittspartiet å ha et robust og godt vedlikeholdt strømmnett på alle spenningsnivåer, som gir en høy grad av leveringssikkerhet over hele landet, og som gir et akseptabelt nivå på nettleie for sluttbruker. Alle ansvarlige myndighetsorganer må kontinuerlig etterstrebe å opprettholde et lokalt, regionalt og nasjonalt strømmnett som både er tilstrekkelig vedlikeholdt, og som samtidig er dimensjonert til å kunne håndtere en betydelig overføringskapasitet mellom regionene dersom det inntreffer regionale ubalanser i strømforsyningen. Samtidig må sentralnettet ha en tilstrekkelig overføringskapasitet og importkapasitet fra utlandet for å kunne garantere forsyningssikkerheten også ved eventuelle tørrår nasjonalt.

Fremskrittspartiet vil også presisere at vi må ha en energilov som ikke er til hinder for fleksible nye og hensiktsmessige løsninger for organiseringen innen energi-bransjen. Leveringssikkerhet og forsyningssikkerhet er på sett og vis to sider av samme sak som det er viktig å ha full kontroll over, både gjennom kompetente faginstanser, lovgivning og gjennom en viss grad av politisk styring.

I den grad Fremskrittspartiet er kritisk til noe av innholdet i proposisjonen, så går det ut på at vi etterlyser klarere

retningslinjer for hvordan nyinvesteringer og utvidelser av nettet skal finansieres ved tilknytning av ny produksjon. For en nettinvestering som utløses av tilknytningsplikten, må det kunne legges til grunn en rimelig kostnadsfordeling mellom nettselskap og kraftutbygger. Det bør derfor etter vårt syn snarlig utarbeides klarere retningslinjer for kostnadsfordelingen mellom nettselskaper og eventuelt størrelsen på anleggsbidrag for kraftutbygger. Det må også etableres gode prosesser som kan vise om en investering i kraftproduksjon er samfunnsøkonomisk lønnsom eller ikke.

Fremskrittspartiet slutter seg derfor til at det må være unntak fra tilknytningsplikten i de tilfeller der det måtte vise seg at det blir altfor kostbart for nettselskapet eller utbygger å føre fram en ny linjetrasé til et ganske avsidesliggende småkraftverk.

Fremskrittspartiet mener derfor det er viktig å fremme enkelte forslag i denne saken for å bidra til å rette opp enkelte ting som vi mener er for dårlig avklart i selve odelstingsproposisjonen. Da tror jeg bare at jeg skal ta opp Fremskrittspartiets forslag samt de forslag der Fremskrittspartiet er medforslagsstiller.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [17:58:41]: Saksordføreren har på en utmerket måte redegjort for hvordan partiene har forholdt seg til denne saken, og som det er referert til, preges den av en ganske stor konsensus. Fra Høyres side er vi i hvert fall veldig glad for at man viderefører prinsippene i energiloven som sådan, og at ikke disse rokkes ved. Dette er en stor og viktig sak, og høringsprosessen gav i alle fall klart uttrykk for at denne proposisjonen neppe gir svar på alle de store utfordringene vi står foran på dette området de kommende år.

Før jeg glemmer det, vil jeg gjerne ta opp et forslag som vi står bak. Jeg vil bare kort kommentere forslaget, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for fremføring av kabler i sentralnettet som åpner for økt bruk av jord- eller sjøkabel i konfliktområder og hvor alternativ kabling kan redusere konfliktnivået og belastningen på miljøet.»

Det er omtalt som unødvendig. Jeg har bare lyst til kort å replisere at vi på dette området står foran særdeles store utfordringer, kanskje den aller største utfordringen innenfor å få på plass ny fornybar energi i Norge. Dette handler i like stor grad om infrastruktur og nett, og det skal ingen fantasi til for å se for seg at vi også vil bevege oss inn i konfliktfylte områder. Hele denne debatten, mangel på handling, mangel på fremdrift, preges av stikkordet «konflikter». Derfor bør vi ta dette på alvor.

Høringsprosessen gav også klart uttrykk for at vi må ha på plass en bedre koordinering mellom nett, produksjon og forbruk. Vi har også behov for en langt bredere gjennomgang av nettpolitikken. For selv om dagens innstilling bærer preg av konsensus, står vi, som tidligere nevnt, foran betydelige utfordringer på dette området – utfordringer

som også kan ha begrepet «konflikt» tydelig innarbeidet i seg.

Vi har også behov for en gjennomgang av finansieringsordninger for nettinvesteringer. Som vi vet, kommer ikke disse av seg selv. Stortinget har nok sannsynligvis et sterkt behov for også å diskutere hva slags incentiver som kan legges inn for å få opp behovet for nettinvesteringer.

Vi har også behov for en økt gjennomgang av de økonomiske reguleringene av nettselskapene. Dette er områder som proposisjonen ikke gir svar på. Selv om begrepet «samfunnsmessig styring» går igjen som en rød tråd i hele proposisjonen, er det altså nokså mange viktige spørsmål som ikke besvares der.

Regjeringen har i proposisjonen ikke tatt stilling til hvordan investeringer som følge av en tilknytningsplikt skal finansieres. Regjeringen har derfor sett bort fra viktige faktorer for å få utløst de nødvendige investeringene. Den mengden energi man får ut av et vindkraftanlegg, eksempelvis, er vesentlig lavere enn for vannkraftanlegg med samme effekt på grunn av langt færre effektive produksjonstimer pr. år. Dette gjør at evnen til å bære kostnader knyttet til nettutvikling blir lavere, fordi kostnadene må fordeles på et lavere antall kWh enn for vannkraft. Det er da nærliggende at aktuelle netteiere vil kreve et anleggsbidrag fra kraftprodusenten for å sikre seg kostnadsdekning. Anleggsbidrag vil være et virkemiddel for å oppnå samfunnsøkonomisk riktige løsninger og sikre en riktig fordeling av kostnadene ved nettbygging.

Høyre mener også at det er viktig å unngå at lokalbefolkningen må bære kostnadene i form av økt nettleie for at man skal nå nasjonale politiske ambisjoner om økt vindkraftutbygging, eller det være seg økt vannkraftutbygging. Det er nødvendigvis ikke sånn at konsumet av energi er lokalisert der energi produseres og vice versa. Derfor er det viktig å understreke at disse spørsmålene som går på fordeling av kostnader, må ses i et større og bredere lys.

Den samlede inntekten til nettselskapene i Norge bestemmes av den totale investerte nettkapitalen i Norge og den referanserenten som NVE fastsetter for avkastning på investert kapital. Det er denne potten nettselskapene kniver om når inntektsrammene skal fastsettes. Etter dagens regulering er bare 40 pst. av det enkelte nettselskaps inntektsramme basert på egne kostnader, mens 60 pst. baserer seg på normkostnader i bransjen. Normkostnadene bestemmes gjennom effektivitetsanalyser hvor nettselskaperens kostnadsnivå sammenlignes. De selskapene som har lavere kostnader enn normen, får høyere avkastning enn selskaper som har høyere kostnader. Konsekvensene av dette er at når et selskap påtar seg kostnader ved å reinvestere i nettet, eller bygger kapasitet for tilknytte ny produksjon, vil det først og fremst være nettselskaper som ikke har slike kostnader, som øker sin inntektsramme og avkastning. Reguleringer virker dermed i praksis slik at dersom et selskap investerer i nettet, vil dette selskapet få en lav avkastning på investeringen. Selskaper som ikke investerer, sitter igjen med en gevinst som følge av at andre har investert. Dagens modell gir dermed signal om å holde igjen og investere mindre enn det som er samfunnsøkonomisk ønskelig. På dette området gir ikke proposisjonen

svar på behovet for en gjennomgang av denne finmaskede og detaljstyrte sentrale styringen av landets nettselskap, og bidrar indirekte til å passivisere og redusere behovet for investeringer i nettstruktur i Norge.

Høyre går også mot forslaget i proposisjonen om å endre energiloven §§ 3-1, 3-2 og 5-1, slik at den konsesjonspliktige virksomheten omfatter å eie elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg i tillegg til å bygge og drive slike anlegg. Vi mener at manglende eierskap til anlegg ikke nødvendigvis betyr at selskapene har dårligere kontroll med anleggene. Tvert imot tyder jo atskillig erfaring på at det kan være rasjonelt at flere konsesjonærer samarbeider om driftsløsninger. Nødvendig kontroll kan sikres på en god måte gjennom avtalereguleringer mellom eier og driftsselskap.

Hvordan nå målene for å bygge ut et effektivt og robust nett som kan ta hånd om behovet for økt produksjon av ny fornybar energi i Norge? Gjør vi det gjennom å få enda flere nettselskaper i Norge? Svaret er soleklart nei. Vi har 72 regionale nettselskaper i landet. Vi må nå være villig til å se det sentrale og regionale nettet i en sammenheng.

Vi har vært inne på reguleringen av nettselskapene. Vi må også unngå at vi får aktører inn på nettdrift som ikke har noe der å gjøre, og statens egen koloss, elefant, Statkraft, har definitivt, etter Høyres oppfatning, ingenting innenfor nettområdet å gjøre. Det blir en konkurransemessig gråsoner, sponset av den norske stat, som i hvert fall ikke styrker kundens interesser på dette området.

Vi er også veldig kritisk til at proposisjonen ikke slår fast at nettpolitikken og nettreguleringsregimet skal innrettes mot Norges klimamål og forpliktelser innen 2020.

Avslutningsvis vil jeg bare si at vi alle sammen står foran betydelige utfordringer på dette området, og jeg regner med at vi i en ny stortingsperiode vil få rikelig anledning til å drøfte behovene for å ta nye steg på dette området.

Per Rune Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Ivar Kristiansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [18:07:45]: Norge trenger et utbygd og robust overføringsnett for strøm i hele landet og til utlandet. Det er behov for å fornye nettet mange steder og forberede nettet på mer ekstremt vær som følge av klimaendringene.

Utbygginga av nettet og tilknytningsplikt for produksjon legger også til rette for økt utbygging av fornybar energi. Dette er viktige sider av lovendringene som er blitt lagt fram nå, og som blir vedtatt i dag. Det er viktig for omstillinga fra oljeøkonomi til framtidens næringer basert på nye fornybare energikilder at vi får fart på utbygginga.

SVs visjon for energipolitikken er å gjøre Norge til en miljøvennlig energistormakt. En storsatsing på energisparing og energieffektivisering må være en viktig del av denne omstillinga. I stad, da vi diskuterte Vefsna, bl.a., og vern av vassdrag, var jeg inne på at bare i bygg har vi

et sparepotensial på 15 TWh. I tillegg har vi også et potensial for å gjøre noe med opprusting av det nettet som eksisterer i dag.

En storstilt satsing på ny fornybar energi vil danne grunnlag for en ny miljøvennlig industriutvikling i Norge. Det er i hvert fall hva vi håper. Vi mener at Norge også i framtida vil ha et stort potensial for eksport av rein energi. Det har vi begynt med, men det potensialet kan bli mye større, særlig hvis vi slutter å bruke strøm til oppvarming av hus.

I tillegg vil det bli viktig å eksportere energikrevende produkter produsert med rein energi. Det er vårt fortrinn i Norge gjennom bl.a. vannkrafta. For å utnytte dette potensialet og for å oppfylle de kravene vi kommer til å få bl.a. gjennom EUs fornybardirektiv, må vi også gjennomføre store investeringer i nettet framover.

Samtidig er utbygging av nettet ofte konfliktfylt. Regjeringa og stortingsflertallet understreker derfor at man ved nettutbygging skal ta sterkere miljøhensyn og ta hensyn til estetikk og lokalsamfunn. Bruk av kabel som alternativ til luftledning skal alltid vurderes når nye kraftlinjer på alle spenningsnivåer skal bygges.

Endringene i energiloven er ett viktig virkemiddel for å øke produksjonen av ny fornybar energi. Så må vi også ha andre virkemidler som forskning og utvikling og direkte tilskudd. SV er særlig glad for at vi har gjenopptatt forhandlingene med Sverige om grønne sertifikater, som vi også har diskutert tidligere i dag. Vi håper, som sagt, at en solid og ambisiøs avtale kan foreligge til høsten.

For SV er det også viktig at Regjeringa vil se på mulighetene for utjamning av overføringstariffene på landsbasis, inklusiv felles, nasjonale nettarriffer. Jeg vil gjerne understreke det, fordi det behovet blir større nå i og med de endringene vi gjør her. LVK er en av de høringsinstansene som har påpekt dette. Vi forventer fullt trykk på arbeidet med å få til mer effektiv utjamning av tariffene, og helst felles, nasjonale tariffar.

Jeg nøyer meg med dette.

Björg Tørresdal (KrF) [18:11:00]: Elektrisitetens betydning i et moderne samfunn trenger ingen nærmere beskrivelse. Kraftnettet er kritisk infrastruktur som energimyndighetene og vi som folkevalgte må engasjere oss sterkere i. Kraftnettet er imidlertid også stadig viktigere fordi klimautfordringene stiller helt nye krav til energipolitikken. Derfor er Kristelig Folkeparti fornøyd med at Regjeringa har fremmet en proposisjon som har som formål å lette tilgangen til nett for fornybar energi.

Kristelig Folkeparti legger til grunn at tilknytningsplikten kommer til å virke positivt når det gjelder koordinering mellom nett og produksjon, og gi et tydelig signal til netteier om at samfunnet ønsker å få bygd ut mer fornybar energi. Hvor effektivt det nye regelverket vil virke, er imidlertid fortsatt et ubesvart spørsmål. Det har derfor vært en tendens til oversalg av denne lovendringen fra Regjeringens side.

En tilknytningsplikt gir ingen automatikk i at f.eks. en vindkraftutbygger får tilgang til nettet. Det kan ifølge proposisjonen gis fritak for tilknytningsplikten hvis prosjek-

tet ikke er samfunnsmessig rasjonelt. Som det er blitt påpekt både i komitéhøring og i høringen til lovforslaget, er det fortsatt uklart hvordan dette begrepet vil bli fortolket i praksis. Det vil f.eks. gi ulike svar, om man regner samfunnsøkonomisk lønnsomhet ut fra dagens kraftmarked og de prisforventninger som ligger i markedet, eller om man tar utgangspunkt i klimaforliket og legger til grunn hvor mye fornybar energi vi trenger før 2020 for å oppfylle Stortingets mål om kutt på 15–17 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Det er for meg åpenbart at det er det siste utgangspunktet som er det mest relevante. Det ligger imidlertid ingen signaler i proposisjonen om at departementet legger en slik tilnærming til grunn.

Det er behov for økte investeringer i kraftnettet i årene framover. Det er viktig å påpeke at det mest effektive virkemidlet for å sikre investeringer i nettet både når det gjelder opprusting og vedlikehold av eksisterende nett, og når det gjelder tilknytning av ny fornybar produksjon, er å gi nettselskapene sterkere investeringsincentiver i nettreguleringen. Vi får klare signaler fra bransjen om at de ikke har de rette incentivene i dag. Derfor var det å forvente at Regjeringa hadde brukt denne anledningen til å varsle at den ville ta et tak i dette. Det har ikke skjedd. Kristelig Folkeparti er likevel fornøyd med at nettreguleringen skal gjennomgås. Så får vi håpe at Regjeringa kommer til denne erkjennelsen i løpet av sin gjennomgang, hvis det nå skulle skje at den blir sittende også etter valget.

Som sagt er det positivt at Regjeringa endelig har lagt fram et dokument som omhandler nettpolitikk. Det er imidlertid overraskende at ikke Regjeringa setter nettpolitikken inn i den sammenheng den hører hjemme. Nettpolitikken er et verktøy i den energi- og klimapolitiske verktøykassen. Det er lite eller ingen ting i proposisjonen som viser at Regjeringa ser det slik.

Utbygging av kraftlinjer er også et viktig naturvernsspørsmål, fordi kraftlinjer som kjent er naturinngrep. Jeg oppfatter ut fra proposisjonen at Regjeringa vil legge økt vekt på miljø og estetikk ved bygging av kraftlinjer. Det er bra, men det er vanskelig å få øye på hvilke praktiske konsekvenser dette kan få, og hvorvidt dette faktisk vil føre til mer kabling når viktige naturverdier blir berørt.

Til slutt: Det må være åpenbart at vektlegging av estetikk og natur i 2009 skal ha større vekt enn det hadde for ti eller 20 år siden. Jeg viser i denne sammenheng til forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Denne endrede vektleggingen bør klargjøres i de nye retningslinjene, slik at det får praktiske konsekvenser for de valg som gjøres, når de viktige beslutningene skal fattes i det enkelte prosjekt.

Erling Sande (Sp) [18:15:21]: Tidlegare i dag har vi diskutert fleire klimasaker. Eg skal ikkje gjenta det som er blitt sagt der, men berre igjen understreke behovet for ei auka satsing på fornybar energi. Noreg har ambisiøse mål, vi har rike naturressursar, men energien kjem ikkje fram dit han skal, utan at nettet er på plass.

Eit velfungerande nett er rett og slett ein føresetnad for å få fram den fornybare energien som vi ynskjer blir produsert. Villare vår krev òg eit robust nett. I tillegg må vi

sikre at heile landet har ein robust og sikker tilgang på nok kraft, ergo eit godt overføringsnett i heile landet.

Senterpartiet ynskjer ei tung satsing på auka produksjon av fornybar energi, t.d. småkraft og vindkraft. Dagens system kan vere ein flaskehals for auka investeringar på fornybarsida på grunn av manglande kapasitet i nettet.

Lovforslaget om m.a. tilknytingsplikt for ny produksjon legg til rette for ei satsing på grøne arbeidsplassar og fornybar energiproduksjon i tida framover. Tilknytingsplikta gjev kraftprodusentar ein rett til å bli knytte til nettet viss produksjon og nett samla sett er samfunnsmessig rasjonelt. Om det ikkje er kapasitet i nettet til den nye produksjonen, kan netteigar bli pålagd å investere i nettløysingar som sikrar det som tidlegare er blitt referert til som rett til nett. Det vil vere heilt klart eit handslag for å få opp meir fornybar produksjon.

Det er eit betydelig behov for nettinvesteringar framover, ikkje berre på grunn av satsinga på auka fornybar produksjon, men det er òg slik at gamalt nett må skiftast ut, og vi må rekne med ei oppgradering som følgje av større grad av ekstremvær, som gjer at nettet må bli meir robust. Derfor må nettpolitikken utformast på ein slik måte at han gir incentiv til investeringar. Og det er, som fleire har peika på her i dag, behov for eit større og meir omfattande arbeid på dette området som kan sikre ein nettpolitikk for framtida som gjev dei rette incentiva.

Vind- og vasskraftressursane blir skapte i distrikta. Det er derfor eit stort paradoks at dagens nettarriff fungerer slik at det ofte er her folk betaler mest i nettleige. I dag er skilnaden mellom billegaste og dyraste tilbydar på nettleigesida 33 øre pr. kWh, og den dyraste er over dobbelt så dyr som den billegaste. Det kan vi ikkje akseptere.

For Senterpartiet er det ei kjernesak at nettleiga skal utjamnast på ein slik måte at leveranse av straum kostar like mykje uansett kor ein bur. Det at Regjeringa no utgreier felles nettleige for alle, er derfor ei god nyheit for forbrukarane. Det er òg heilt openbert at skal ein skape ein vilje og ein entusiasme rundt produksjonen av fornybar energi i ulike delar av landet der potensialet er stort, klarer ein ikkje det ved å leggje rekninga på dei innbyggjarane som bur i nettopp det området.

Regionale ubalansar i krafttilgangen har gjeve oss nokon krevjande situasjonar. Situasjonen i Midt-Noreg er godt kjend. Bergensområdet må vi òg vere merksame på. Erfaringane herifrå har vist oss kor viktig det er å ha ei god koordinering av nettutbygging, produksjon og forbruk.

Det er ikkje tvil om at utbygging av nett er noko som engasjerer folk, særleg i lokalsamfunna dette gjeld. Vi politikarar blir jamleg kontakta av folk som har sterke meiningar om korleis krafta nettopp skal førast fram gjennom deira distrikt. Det er ikkje overraskande. Utfordringa er at krafta ikkje kjem fram heilt utan naturinngrep. Bygging av nett er ei balansekunst. Luftspenn er som regel billigast, men det kan vere dels skjemmande for dei som oppheld seg i det området der luftspennet går. Kabling kan heller ikkje gjerast utan naturinngrep. Ein kan jo få det inntrykket av og til ved å høyre debattane, men det er altså naturinngrep òg ved kabling både når kablane ligg i bakken og i sjøen. I tillegg til å vere langt meir kostnadskrevjande enn

luftspenn er kablar ofte vanskelegare tilgjengeleg når det gjeld å kople på ny produksjon eller reparere eventuelle feil.

Avvegingane er ikkje enkle. Eg er glad for at forslaget opnar for auka bruk av avbøtande tiltak som traséval, kamuflasje, landskapstilpassa leidningsdesign, omsyn til fugl samt vurdering av kabling i kvart enkelt tilfelle.

Forslaget til endring av energilova er godt nytt for forbrukarane, og det er bra for grøne arbeidsplassar og for klimaet. Samstundes vil eg peike på at konsesjonsbehandlina skal leggje vekt på opne prosessar med påverknad frå interessegruppene, slik det er vareteke i lovforslaget. Derfor meiner eg at vi i dag handsamar eit godt lovforslag i dag.

Gunnar Kvasheim (V) [18:20:35] (komiteens leder):

Det er rett, som flere har vært inne på, at det er bred enighet om det forslaget til revisjon av energiloven som foreligger til behandling i dag. En av grunnene til at det er bred enighet om det forslaget som legges fram, er at det viderefører hovedprinsippene i energiloven. Det støtter Venstre. Vi registrerer at de kreftene som ønsker en endring av fundamentale sider ved energiloven, bl.a. som det er kommet til uttrykk fra Senterpartiets side, heldigvis ikke har nådd fram. Vi viderefører en markedsbasert lov som er et positivt fundament både for forbrukerne og når det gjelder god ressursutnyttelse.

Jeg har lyst til å kommentere noen punkter, selv om det altså er bred enighet om mange og gode forslag som legges fram.

Jeg er forundret over at regjeringspartiene i klimaforliket var med på en målsetting om å øke effektiviteten i strømmettet med 20 pst. innen 2020. Nå, et drøyt år etter at klimaforliket ble inngått, slår man fast at dette ikke er mulig. Det er uheldig at man er med på slike målsettinger for så å sette dem til side et drøyt år senere. Jeg er også overrasket over at Regjeringen ikke mer omfattende og grundig legger opp til å tilpasse nettpolitikken til dagens utfordringer, men sier at en vil komme tilbake til disse spørsmålene og utrede dem nærmere. I dagens situasjon, hvor det ikke er gode nok incentiver for opprustning og vedlikehold av nettet, har vi heller ikke et opplegg som er tilpasset behovet for tilkobling for ny fornybar energiproduksjon.

Det er positivt at det innføres en tilknytningsplikt for produksjon på alle nettnivå. Men det er et betydelig problem at det ikke er noen avklaring av hvordan investeringene som følger av tilknytningsplikten, skal finansieres. Inntil en slik avklaring av finansieringsspørsmålet foreligger, er tilknytningsplikten svært lite verdt.

Jeg registrerer at Regjeringen heller ikke foreslår felles nettarriffer. Det tar jeg som et uttrykk for at man etter fire år i posisjon, ikke finner grunnlag for å innføre felles nettarriffer, men skyver dette foran seg og sier at man vil utrede det. Jeg har ikke noe imot en slik utredning. Det er en målsetting å minske de forskjellene som er i nettarrifene i dag. Mange tiltak kan bidra til det, ikke minst utbygging av nettet. Jeg tror samtidig at man skal være klar over at å ha en målsetting om like tariffier uansett hva som

er de faktiske forhold i ulike deler av landet, har sine negative sider. Det er viktig å ha incitament som stimulerer til god drift og til langsiktighet. Det er lite gunstig å ha et system der det ikke spiller noen rolle om en driver godt eller driver dårlig. Da kan det være bedre å ha en tilskuddsordning i tillegg til andre tiltak som kan bidra til å få ned forskjellene i pris.

Regjeringen har tidligere ved gjentatte anledninger lovet at det skulle komme nye retningslinjer som i større grad åpnet for framføring av kabler i sjø og jord der luftspenn vil være ødeleggende i viktige naturområder. Blant annet har Åslaug Haga, tidligere olje- og energiminister, sagt gjentatte ganger i Stortinget at det var behov for slike retningslinjer, og at de ville komme. Nå vet vi at den politikken er endret. Slike retningslinjer er ikke lagt fram. Dette er bakgrunnen for at Venstre fremmer forslag om at det skal utarbeides retningslinjer. Det var også bakgrunnen for at vi støttet forslaget om å opprette et utvalg som skulle utrede hvilke teknologiske løsninger som kan gi en sikker og mer skånsom kraftutbygging i sårbare områder.

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:25:04]: Energiloven ble satt i kraft i 1991. Jeg er godt fornøyd med at vi har fått en gjennomgang av loven nå. Vi har erfart at samfunnsmessig styring av energisektoren og rasjonell utnyttelse av energiressursene godt ivaretas innenfor lovens rammer. I energisektoren skapes store verdier samtidig som sektoren utgjør en kritisk infrastruktur for samfunnet. I kraftsektoren er det imidlertid nå som tidligere en betydelig utfordring i å koordinere produksjon, nett og forbruk. Jeg er derfor fornøyd med at endringene i energiloven vil legge til rette for økt satsing på utbygging av fornybar energi og økt satsing på nettutvikling. Utbygging av nett er en forutsetning for økt produksjon av fornybar energi og viktig for næringsutviklinga og for forsyningssikkerheten i Norge.

Regjeringa er opptatt av å legge til rette for å øke energieffektiviteten i nettet og utnytte eksisterende vannkraftstruktur bedre gjennom opprustning og utvidelse. Jeg merker meg at komiteens flertall er enig i at det er viktig å øke tilgangen på verdifull regulerbar kraft. Målet, slik det er formulert i klimaforliket, om å øke energieffektiviteten i elnettet og kraftproduksjonen med 20 pst. innen 2020, som nettopp ble omtalt her, vil ikke være mulig å oppfylle ut fra tekniske og miljømessige forhold. Jeg vil understreke at andre del av målet i klimaforliket om å gi mindre kraftverk lettere tilgang til nettet, vil bli oppfylt ved den foreslåtte tilknytningsplikten for produksjon. Det mener jeg er et viktig steg i riktig retning ifølge intensjonene bak dette.

Vi må sørge for at utbygging av nett skjer så skånsomt som mulig. Derfor legger jeg i proposisjonen fram en strategi for hvordan det skal tas enda sterkere hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn når forsterkninger i kraftnettet planlegges. Strategien er offensiv og stiller økte krav både til NVE og til nettselskapene. Jeg mener vi har funnet fram til en god avveining mellom de ulike hensyn.

Strategien innebærer økt bruk av avbøtende tiltak gjennom bl.a. trasévalg, ved tilpasning av ledninger til landskap og til kabling. Dette gjelder både for nye kraftlednin-

ger og ved fornyelse av konsesjoner i sentral-, regional- og distribusjonsnettet. Ved bygging av nytt sentral- og regionalnett skal det legges økt vekt på å tilrettelegge for lokal produksjon og benytte muligheter for å rydde opp i ledningsnettet ved å fjerne eldre ledninger, hvilket er av stor betydning for den totale sjenansen som ledningsnettet er for omgivelsene.

Regjeringa har slått fast at bruk av kabel alltid skal vurderes på alle spenningsnivåer. Det var ikke presisert i kraftledningsstrategien vi har hatt fram til nå. Det viktigste med den strategien jeg legger fram, er likevel at vi foretar en helhetlig tilnærming til et bredt spekter av tiltak.

Et mindretall bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår at Regjeringa skal utarbeide retningslinjer for framføring av kabler i sentralnettet. Strategien jeg legger fram her, er et resultat av en helhetlig gjennomgang av hvordan planlegging og konsesjonsbehandling skjer for kraftledninger på alle nettnivå. Vi har sett på hvilke typer tiltak som er mest effektive for å redusere ulempene og øke nytten av kraftledninger. Når det gjelder kabling, har vi konkludert med at distribusjonsnettet er det viktigste å prioritere både for lokalsamfunn og av hensyn til naturmangfold. Luftledningene i distribusjonsnettet er 7,5 ganger så omfattende som sentralnettet. Av Norges 93 000 km distribusjonsnett går fortsatt 63 000 km i luftspenn. Strategien legger opp til at distribusjonsnettet som hovedregel legges i kabel i bakken ved fornyelser. Slik vil distribusjonsnettet gradvis overføres til kabel.

Vi foreslår rett til nett. Nettselskapene pålegges å knytte produsenter og forbrukere til nettet. Tilknytningsplikten for produksjon gir kraftprodusenter en rett til å få tilknytning til nettet dersom produksjonsprosjektet og nett samlet er samfunnsmessig rasjonelt. Denne tilknytningsplikten er viktig for å få fram mer fornybar energi i Norge og for forsyningssikkerheten. Gjennom forslaget om tilknytningsplikt har vi styrket småkraftens og vindkraftens rett til nett. I tillegg vil forslaget også legge til rette for økt verdiskaping i distriktene, samtidig som det blir flere arbeidsplasser.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [18:30:07]: Statsråden kom helt avslutningsvis inn på tilknytningsplikten ved å si at en har styrket småkraftverkene «rett til nett». Denne tilknytningsplikten er selvsagt vel og bra, men det framstår som noe usikkert hvordan denne kostnadsfordelingen skal være mellom kraftutbygger og netteier når denne nettinvesteringen utløses av tilknytningsplikten. Akkurat det er et meget viktig punkt for mange utbyggere. Blir anleggsbidraget for utbygger for høyt, er vi like langt som i dag når det gjelder utbyggers problemer med å få tilgang til nett og dermed sikker avsetning for strømproduksjonen. Derfor kunne det vært ønskelig om statsråden kunne forklare noe nærmere hvordan dette skal løses, slik at tilknytningsplikten blir reell og ikke bare store ord uten betydning i en lovparagraf. Det må ikke være slik at denne tilknytningsplikten blir for kostbar for kraftprodusentene.

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:31:14]: Jeg tror jeg benytter anledningen til å si at jeg er enig i de vurderingene som representanten Andersen her kommer med. Det er ikke hver dag jeg får muligheten til det fra Stortingets talerstol.

Jeg ser også at en, med en for sterk vektlegging av anleggsbidrag, i praksis ikke har rett til nett. Vi kan ikke skape en slik situasjon gjennom den framtidige nettpolitikken. Nå skal vi gå igjennom dette og gjøre det på en skikkelig måte, men for meg handler dette om at bruk av anleggsbidrag er et mulig supplement i de konkrete situasjonene til den kostnaden som nettselskapet skal ta for å få nettet fram. Det er ingen tvil om hvor hovedansvaret ligger, men det vil heller ikke være riktig å utelukke bruk av anleggsbidrag som en mulighet i forbindelse med framføring av nye anlegg.

Ivar Kristiansen (H) [18:32:22]: «Rett til nett», uttrykte statsråden. Jeg har to spørsmål til statsråd Riis-Johansen:

Statsråden har vært på Værøy. Har Værøy og Røsts befolkning rett til nett, rett til å få en sikker forsyningsordning på plass? Vil statsråden bidra til dette?

Synes statsråden det er greit at Statkraft for tiden raider norske nettselskaper?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:32:55]: Hvis representanten Kristiansen med sitt spørsmål om Værøy og Røst har et minustegn foran i forhold til hva som nå er gjort, er jeg sterkt undrende til det, for jeg har sørget for å få satt i gang en prosess som bidrar til at vi i området nå i år helt konkret får løst et av de store kabelproblemene som har vært knyttet til Træna. Jeg har sjøl reist, som representanten Kristiansen sier, til Værøy for å se på situasjonen der. Vi kommer eventuelt tilbake med konkrete tiltak rundt det i forbindelse med budsjettbehandlinger som følger ad. At vi nå har vist en vilje, som andre regjeringer tidligere ikke har hatt, til å gjøre noe med kabelproblemene i Nordland, er åpenbart, og det håper jeg også at folk i området har merket seg.

Når det gjelder Statkrafts forhold til nettselskaper, synes jeg det er et ganske interessant og relevant spørsmål som ble tatt opp. Men jeg ser at tida har gått ut, så vi får komme tilbake til det seinere.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [18:34:15]: Dette får være en oppfordring til Ivar Kristiansen om å tegne seg til en ny replikk etter meg med tanke på Statkraft.

Mitt spørsmål går på det som saksordføreren tok opp i sitt innlegg, om borettslag og kjøpesenters mulighet til felles nettavregning. Vi har fått flere brev fra både borettslag og kjøpesenteransvarlige om denne muligheten som de nå frykter skal forsvinne. Saksordføreren forutsatte egentlig at det ble ordnet opp i dette fra myndighetenes side. Kan statsråden bekrefte at så skjer, at de er kjent med problemstillingen, og at det ikke var Regjeringens mening at dette skulle bli forbudt?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:35:02]: Vi vil ha noen ulike situasjoner knyttet til den problemstillinga som representanten Solvik-Olsen her tar opp i forhold til f.eks. borettslag. I utgangspunktet mener jeg vi skal håndtere det alt vesentlige av disse utfordringene også innenfor det nye regimet, men det kan være eksempler også her på løsninger som har vært valgt lokalt, som det kan være noen utfordringer med. Det vil jeg ikke sann uten videre avvise her og nå.

Björg Tørresdal (KrF) [18:35:44]: Kristelig Folkeparti mener at tilknytningsplikten er viktig for å få bygd mer fornybar energi. Men en tilknytningsplikt gir ingen automatikk for at f.eks. vindkraftutbyggere får tilgang til nett. Det står i proposisjonen at det kan gis fritak for tilknytningsplikten hvis prosjektet ikke er samfunnsmessig rasjonelt. Hva betyr det? Betyr det at en legger markedspris til grunn for at det skal være samfunnsmessig rasjonelt, eller legger en de krav og forpliktelser som ligger i klimaforliket, til grunn?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:36:19]: Jeg hørte med interesse representanten Tørresdal utdype sine vurderinger rundt dette i sitt innlegg. Jeg er nok litt overrasket over inngangen til det. I den grad jeg hadde hatt mulighet til å stille spørsmål tilbake, ville jeg stilt spørsmålet: Hva er alternativet? For det første mener jeg at vi nå gjør det eneste rette, som Stortinget tydeligvis også er fullt og helt enig i, ved å gi den retten til nett. Men vi er nødt til å ha en dispensasjonsadgang, en unntaksmulighet, når det gjelder en så offensiv rett. For å ta ytterpunktet: Hvis jeg som grunneier ønsker å sette opp et bittelite småkraftverk langt, langt, langt borte fra alt som var av nett, ville det være helt urimelig om det bare var å rekvirere en nettutbygging, som muligens også ville ha store miljøkonsekvenser. Vi trenger en unntaksmulighet, og så vil det i de enkelte saker selvsagt være en konkret vurdering av hvor store kostnadene til nettet blir i forhold til størrelsen på prosjektet som skal knyttes til.

Gunnar Kvasheim (V) [18:37:29]: Det har vært en driver i norsk energipolitikk at mange har forsøkt å framstille det som om det var en stor ubalanse mellom produksjon og etterspørsel, og at vi derfor var i en tvangssituasjon og måtte bygge ut ny energiproduksjon.

I går kunne Statnett-sjef Auke Lont fortelle at i et flersperspektiv vil situasjonen være den at Norge er i en overskuddssituasjon. For å kunne utnytte det på en fornuftig måte mener Auke Lont, i likhet med Venstre, at vi trenger en forsterket kabelforbindelse med utlandet. Næringskomiteens leder, Ola Borten Moe fra Senterpartiet, har en helt annen virkelighetsoppfatning. Han mener at Norge må sørge for å ikke øke eksporten til utlandet, ikke styrke kabelforbindelsen med utlandet.

Hvilken tilnærming til denne svært grunnleggende problemstillingen i energipolitikken har statsråden størst sans for – den som Venstre og Statnett-sjefen står for, eller den som Senterpartiets leder av næringskomiteen står for?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:38:34]: Jeg mener vi må gjøre det viktigste først. Det som har vært forsømt de siste årene, er å bygge nett i Norge. Vi har, som også debatten i dag bærer preg av, et nett i Norge som over lang tid nå burde hatt større oppmerksomhet, høyere investeringstakt. Vi har deler av landet hvor nettet er reelt mangelfullt utbygd. Sånn sett er Statnetts nylig innleverte konsesjonssøknad om nett fra Balsfjord til Hammerfest et eksempel på en investering som bør tas i Norge, og som har vært forsømt.

I en forlengelse av det er mitt svar på spørsmålet at utenlandskabler har veldig mange positive sider ved seg, ikke minst når det gjelder forsyningssikkerhet, mulig utjevning av strøm på ulike tider av døgnet og det å bruke norske vannkraftverk til reguleringskraft i forbindelse med vindkraft- og kullkraftproduksjon også i andre land. Men vi må ikke komme i en situasjon hvor vi ikke har ressurser til å utvikle nettet i Norge, når vi ser det store behovet som er innenlands.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tore Nordtun (A) [18:39:56]: Nå har saksordføreren redegjort grundig og på en god måte for innholdet i den loven som vi er ferd med å vedta i dag. Det som også kan konstateres, noe som er gjort av flere talere her, er at det er full tilslutning til alle de forslagene som Regjeringen har kommet med.

Dette er på mange måter en viktig debatt, for her tar vi nå en delvis oppsummering av energiloven som trådte i kraft i 1991, og det tror jeg er viktig å gjøre på visse tidspunkter.

Det som jeg også kan konstatere i kveld, er at grunnprinsippene i den energiloven som ble vedtatt i 1991/1992, står ved lag. Den har bidratt til en god samfunnsøkonomisk utnyttelse av ressursene – bedre enn den forrige energiloven, altså før 1991. Det var stor diskusjon ved innføringen av energiloven i 1991/1992, og det har vært stor diskusjon i etterkant, men når vi summerer opp, må vi si at denne energiloven har vært vellykket. Den har vært bra for prisfastsettelsen i Norge for vanlige forbrukere hvis vi ser på gjennomsnittet. Jeg tror det er veldig viktig i denne debatten å konstatere også de tingene.

Men vi har utfordringer foran oss, og det er de utfordringene vi i denne sal diskuterer i kveld og tilrettelegger for i det videre arbeidet framover. Spørsmålet vi stiller når vi er en så stor og mektig energinasjon som vi er, med de store, viktige ressursene vi har, er selvfølgelig: Hvordan forvalter vi disse nye fornybarkildene våre, og hvordan tilrettelegger vi for dem for fremtiden? Det er på mange måter fellesskapets verdier vi her forvalter, og det er en verdiskaping av store dimensjoner. Det er også industrireiseing, det er arbeidsplasser, og ikke minst kommer vi tilbake til det i debatten om neste sak her i kveld, om den konkurransedyktige industrien som skal leve i dette markedet.

Vi stilles overfor store utfordringer når det gjelder dagens lovgivning. Det som er spesielt nå, er den nye fornybare energien, hvordan vi skal få den tilførselen på plass.

Vi har store klimautfordringer, og jeg hadde ønsket at denne debatten kunne kommet tidligere, da vi la til rette for ny fornybar energi-politikken i Norge, at vi hadde tatt dette viktige elementet, som er helt avgjørende om vi skal få det i produksjon, om vi skal få utveksling på plass, osv., nemlig transportnettet. Den sparte kilowattimen er minst like mye verdt som den produserte, nye. Vi har gjort store løft, og det er på tide at vi også gjør nye løft nå.

Jeg synes også det som blir sagt nå, er viktig, dette med tilknytningsplikten, som kommer i denne saken, som også vil gi et løft for ny fornybar energi. Nå sa ikke statsråden så mye om det her i dag akkurat, men han har tidligere sagt at Regjeringen i slutten av inneværende måned vil komme med et opplegg og et lovverk som begynner å tilrettelegge for vindkraftproduksjon også til havs. Det stiller oss overfor nye utfordringer: Hva skal skje her? Det vet vi noenlunde, men vi skal lage tilgang til den kraften som produseres her. Den skal komme til lands, enten det er i Norge eller i utlandet. Det stiller oss overfor nye utfordringer, som sagt, også miljømessige utfordringer. Men hvem skal ha ansvaret for denne tilknytningen? Hvem skal ha tilretteleggeransvaret? Hvem skal ta kostnadene, osv.?

Dette er debatter, diskusjoner og vedtak vi må gjøre ganske tidlig her i Stortinget, ellers kan dette også bli skjøvet ut i tid. Jeg tror det er veldig viktig at vi tar disse debattene så tidlig som mulig, slik at utbyggerne har forutsigbare rammevilkår og kan se inn i fremtiden hvordan dette skal ordne seg.

Til slutt er det nettproduksjon og forbruk som er de viktigste elementene her. Dette må ses i sammenheng. Jeg tror at vi ikke vil få full backing for nye utbygginger av ny energi i Norge hvis vi ikke tar nettsituasjonen på alvor, hvis vi ikke legger opp til en ny kabelforbindelse til utlandet, og også innen Norge, slik at vi kan få flyt i markedet. Da vil også produksjonen komme etter. Det tror jeg er noe av det aller viktigste vi nå tilrettelegger for framover.

Helt til slutt må jeg jo si at jeg hadde kanskje forventet at debatten her i dag hadde stilt et lite spørsmål ved om antallet nettselskaper i Norge – 140–150 stykker – er fornuftig, om det er en organisering som er riktig for å møte den nye tiden. Men det skal jeg ikke forlenge debatten med.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [18:45:32]: Da vet jeg at representanten Nordtun kommer til å lytte, for nå starter den debatten. For det er helt riktig at mye av det som er fremmet i energiloven nå, går gjennom uten debatt. Alle er enige. Men det viser jo bare at det Regjeringen har kommet med, er et slags minste felles multiplum, som altså er fullstendig ukontroversielt og hyggelig å høre på. Men det er ikke det vi trenger for å få energipolitikken videre.

Hvis en går tilbake de siste tre–fire årene og husker hva rød-grønne politikere snakket om på stort sett alle energikonferanser, var det at når vi bare fikk evaluert energiloven, skulle det bli «Ordnung muss sein». Vannkraften skulle få bedre distribusjon, en skulle få bedre ordning på nettselskapene, en skulle få bedre kontroll med kraft, eksport, import og hele pakken. Så kommer altså denne evalueringen – jeg kan ikke huske at det har vært så mange

andre saker av betydning for energiloven – og en ser at en nøyer seg med lite grann om nettpolitikk. Dette med vannkraftmagasinering og kontroll på det, som Senterpartiet til og med fremmet forslag om da de satt i opposisjon, har det ikke vært ett ord om i denne saken – for så vidt greit nok. Mye av det andre som en også hadde forventet i forhold til endringer i energiloven, som gjør noe med prissystemet, og som gjør at dette blir mer sosialistisk, er fullstendig utelatt. Det er også for så vidt greit nok. Men problemet er jo at det taktskiftet som vi forventer innenfor nettpolitikken, har ikke framkommet – ikke i det hele tatt. Det er det jo ikke bare opposisjonen, eller Fremskrittspartiet, som sier, men det sa jo til og med Energibedriftenes Landsforening i sin pressemelding da proposisjonen ble framlagt. Denne proposisjonen gir ikke det taktskiftet vi trenger i energipolitikken.

Regjeringen gir en grei beskrivelse av status på nettpolitikken og energiloven, og ære være den for det. Det viser jo gjerne at en har fått en viss voksenopplæring i regjeringskontorene, som SV og Senterpartiet ikke hadde fått da de satt i opposisjon. Men jeg savner strategien framover. Alle er enige om at vi skal satse på fornybar energi – politisk. Men når en snakker med bransjen, sier bransjen: Det er en viss utfordring. Det ene er at det skal være lønnsomt for bransjen å bygge ut. Det andre er at kraftbalansen i Norge tilsier at prisene ikke vil gå opp med mindre du har en større eksportmulighet. Problemet med eksportmuligheten er at så fort du begynner å bygge nedover mot kontinentet, treffer du et vindkraftbelte, der prisene fort kan bli minst like lave som de er i Norge, og da har du heller ikke noe nytte av eksporten. Den problemstillingen drøftes ikke i denne proposisjonen i særlig grad i det hele tatt. Det burde Regjeringen gjort, for når en ikke diskuterer hvilken rolle Statnett egentlig skal ha, hvilken strategi en skal ha for kabling til utlandet, gir en ikke de avklaringene som norsk kraftbransje trenger for å vite om det er penger i å bygge ny kraft i Norge de neste 10, 15, 20 årene. Når en ikke gir svaret på det, kan vi stå og snakke så mye vi vil om at vi ønsker mer fornybar energi, men ingen kommer til å investere. Da kommer vi til slutt til å måtte opprette Senterparti-selskap, med statvind og statsmåkraft og statvannkraft og statlig energi over alt for at det i det hele tatt skal kunne være en tilnærming til å kunne bygge ut noe. Men det vil ikke være lønnsomt, det vil måtte subsidieres av skattebetalerne, og det er ikke positivt.

Inntektsrammesystemet burde vært drøftet i denne saken. Det nytter ikke å snakke om tilknytningsplikt når en ikke tar for seg kostnadsfordelingen, og det nytter ikke å snakke om behovet for å bedre nettstrukturen når en ikke tar diskusjonen som representanten Nordtun reiste, nemlig hvor mange nettselskap skal du ha, og hvordan skal inntekten deres bestemmes.

I Bergens Tidende i går var forsiden «Taper stort på lite utbygd strømmnett». BKK Nett viser til at det er betydelig småkraftpotensial i deres konsesjonsområde, men skal de bygge ut strømmettet for å ta dette inn, vil de tape penger på det. Lokalområdene mister verdiskaping for 300–400 mill. kr i året fordi BKK ikke vil tjene penger på en strømlinje som vil koste ca. 300 mill. kr, fordi effektiv-

teten deres vil bli redusert som følge av investeringen, og det gjør at de mister inntekter. Dermed blir altså lønnsomme småkraftprosjekter satt på vent. Også samfunnsøkonomisk lønnsomme nettinvesteringer blir satt på vent, fordi det bedriftsøkonomisk blir ulønnsomt. Det burde vært den viktige debatten som vi tok her, ikke sånne skalkeskjulgreier rundt tilknytningsplikt der avklaringene ikke finnes, heller ikke noen skalkeskjuldebatt om at nå skal vi kable distribusjonsnettet, noe som jeg tror stort sett har vært praksis over alt i det siste. Det vi vet, er imidlertid at konfliktene går på sentralnett og kabling, men der har jo Statnett sagt at de opplever ikke at det er noen nye signaler i denne saken i det hele tatt. Det sa de i hvert fall på høring i energi- og miljøkomiteen.

En tar ikke diskusjonen om antall nettselskap. Vi fikk et spørsmål fra Høyre i forhold til Statkraft, som nå begynner å kjøpe opp nettselskap. Hvis Regjeringen har en policy på at en bør få færre, bør en få det opp i det åpne, slik at alle er klar over hva Regjeringen egentlig ønsker.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 774)

Sak nr. 5 [18:50:56]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og vannressursloven (utleie av vannkraftproduksjon mv.) (Innst. O. nr. 105 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 66 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tore Nordtun (A) [18:52:06] (ordfører for saken): Den proposisjonen som vi nå behandler, er en slutføring av Regjeringens forslag til regelverk om offentlig eierskap til vannkraftressursene, som Stortinget sluttet seg til forrige høst gjennom nødvendige endringer i vannressurslovgivningen.

Da Stortinget i fjor høst behandlet endringene i hjemfallsregimet, vedtok man den såkalte konsolideringsmo-

dellen. Det ble i den sammenheng varslet fra Regjeringen, og det stod også i proposisjonen, at når det gjaldt utleiesaken, skulle man komme tilbake til den våren 2009.

Formålet med å åpne for utleie av kraftverk er å sikre en større fleksibilitet for drift og utnyttelse av eksisterende vannkraftanlegg. I tillegg til dette er det også en målsetting å sikre industrien en bedre adgang til energi.

Regjeringen foreslår nå at det skal være adgang for eierne av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter til å leie ut kraftverk og tilhørende anlegg. Slik utleie av vannkraftproduksjon kan foretas for en periode på inntil 15 år. Det er i dag adgang til å sette bort den fysiske driften av kraftproduksjonen til driftsoperatører. En foreslår også at offentlige eiere skal ha anledning til å inngå avtaler om tidsbegrenset medeierskap til vannkraftproduksjonen.

Mens vi har hatt denne saken til behandling, har en rekke organisasjoner, offentlige etater og kraftselskaper uttalt seg om saken. Det har vært stor interesse blant disse ulike organisasjonene, og det har vært forskjellige synspunkt på utleieperioden, for det er den det har dreid seg veldig mye om. Mange har nevnt 50–60 år, mange også null, men de fleste har ønsket en utleieperiode på 30 år.

Utformingen av en utleiemodell må ses i sammenheng med endringene av industrikonsesjonsloven, som ble vedtatt i september 2008, og som nettopp styrket prinsippet om offentlig eierskap til vannkraften innenfor rammene av EØS-avtalen. Det legges til grunn at EØS-retten vil legge føringer for den nærmere utformingen av utleiordningen. Derfor må ordningen utformes slik at så vel offentlige selskaper som private innenlandske og utenlandske selskaper gis mulighet til å inngå leiekontrakter på like vilkår – det er veldig viktig i denne saken – og slik at den ikke formelt eller reelt undergraver det bærende prinsippet om offentlig eierskap til vannkraftressursene. Det var det som var det bærende prinsippet da vi hadde denne saken til behandling høsten 2008. Etter vårt og Regjeringens syn er den utleiordning og lengden på leieperioden som foreslås i denne proposisjonen, fullt ut forenlig med EØS-avtalen.

Jeg vil fra Arbeiderpartiets side knytte noen ord til den debatten som har vært. Det er vel kjent at vårt standpunkt, i likhet med deler av fagbevegelsen, i utgangspunktet var et ønske om en leieperiode på 30 år. Det overordnede har imidlertid vært at utleiordningen må være i samsvar med konsolideringsmodellen, som jeg var inne på i stad, og som ble behandlet i fjor høst.

Jeg registrerer at Regjeringen i proposisjonen har landet på en leieperiode på 15 år, og at denne perioden er godt innenfor våre EØS-forpliktelser. Dette er grundig redegjort for både i proposisjonen samt i den skriftlige korrespondansen til komiteen i forbindelse med spørsmålet. Uansett hva vi gjør, må vi ikke stille oss i en situasjon der det offentlige eierskapet og kontrollen med våre vannkraftressurser blir stilt i fare.

Vi har virkemidler for å trygge og videreutvikle den kraftforedlende industrien i Norge. Jeg vil knytte noen kommentarer til dette punktet, fordi det også er viktig for den kraftintensive industrien. I statsbudsjettet la vi fram en rekke tiltak for den kraftintensive industrien. I revidert følger vi opp og legger til rette for etablering av innkjøps-

konsortium, hvor flere bedrifter kan få økonomisk støtte fra staten for å gå sammen om å kjøpe kraft. Utleie inngår i dette konseptet, og kan stilles til rådighet. Fundamentet for alt dette er en god kraftbalanse, muligheter for å inngå langsiktige, kommersielle kontrakter og de gode vilkår industrien har ved nettleie, ved fritak for eller reduksjon av elavgift og gjennom støtteordninger, bl.a. gjennom Enova. Jeg nevner dette fordi det også er et viktig element i denne saken som har vært mye oppe i debatten.

Jeg vil også nevne at kraftfylkene i Norge har hatt sine innsigelser til dette, men jeg understreker at det i proposisjonen foreslås at ordningen med tidsbegrensede medeierskapsavtaler til vannkraftressursene igjen bør tillates. Slike tidsbegrensede avtaler for f.eks. fylkeskommunene vil i praksis være det samme som et eierskap. Da er det nettopp viktig å forankre eierskapet til vannkraftressursene lokalt. Det har komiteen understreket, og også presisert i sin merknad, nemlig at fylkekommunen vil kunne finansiere framtidige medeierskapsretter med langsiktige kraftkontrakter, eventuelt kombinert med utleie i perioder på 15 år, som kan gjentas.

Jeg konstaterer at et solid flertall i denne innstillingen, utenom Høyre og Fremskrittspartiet, mener det er en forutsetning at utleiordningen ikke bryter med prinsippet om offentlig eierskap knyttet til vannkraftressursene. Det er det bærende. Men flertallet står også i denne innstillingen fast ved den lovendringen som ble vedtatt sist høst, og som sikrer og styrker det brede offentlige eierskapet til vannkraftressursene. Det var det debatten gikk på. Derfor støtter også flertallet begrunnelsen for utleiordningen.

Hvis vi går tilbake i historien, ser vi at opposisjonen, Høyre og Fremskrittspartiet, har hatt en annen innfallsvinkel til dette. Det hadde de også høsten 2008. Men hvis vi går ytterligere tilbake i historien, ser vi også hvilke prinsipielle standpunkter Høyre har tatt til offentlig eierskap helt fra 1909.

For oss har det vært viktig å sikre fellesskapet eierinnflytelse i vannkraftressursene, slik at også hele samfunnet får ta del i dette og det kan komme alle til gode. Konsolideringsmodellen, som vi behandlet og vedtok i fjor høst, var nettopp bærebjelken i dette.

Jeg konstaterer med glede at Venstre og Kristelig Folkeparti støtter hovedlinjene i Regjeringens rød-grønne politikk på dette området. Det er kun ett sted der de tar et annet standpunkt, og det er når det gjelder utleietidsperiodene – 15 år kontra 30 år. Men prinsippene om offentlig eierskap og videreføring av det – at det er fellesskapets ressurser vi snakker om – står et solid flertall fast på, og det håper vi at vi også gjør i framtiden.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:01:20]: Dette er en svært viktig debatt selv om den av mange nok kan oppleves som litt teknisk og litt detaljert, for det handler etter Fremskrittspartiets skjønn om premissene og prinsippene som man skal legge til grunn for måten vi tenker industri- og energisatsing på i Norge.

Vannkraft er viktig for norsk industri, den er viktig for verdiskapningen i vår nasjon, og den er viktig for vår velferd. Den har vært med og bygd opp landet til det det er

blitt i dag. De industriklyngene som vi har fått som følge av at man har hatt vannkraft, og dermed har hatt tilgang til rimelig og god energi, vil være med og forme samfunnet vårt i lang tid framover. Derfor er det viktig å ivareta både den industriklyngen som bruker vannkraften, og energibedriftene som produserer vannkraften.

Fremskrittspartiet mener at man skal utnytte vannkraftressursene til det beste for nasjonen. Vi ønsker altså ikke det som mange ofte tillegger oss av motiver, at vi skal selge ut til utlendinger for en slikk og ingenting, og ikke bryr oss med hva som skjer med vannkraften. Poenget til Fremskrittspartiet er også å sørge for at nasjonen som sådan får verdiskapningen, får fordelene av at det er norske naturressurser. Men vi har tro på at en kombinasjon av offentlig og privat eierskap faktisk gir en bedre verdiskapning totalt sett enn om man samler alt eierskap innenfor en smal gruppe kapitalister på statlige hender.

Det er viktig for industriutvikling i Norge. Vi har altså hundre års tradisjon med at industrien har fått lov til å eie sin egen vannkraft. Det har ikke vært noe problem inntil nylig at industrien eier denne vannkraften og bruker den til å utvikle industrien. Alle de som skryter av hvor flott Industri-Norge er blitt – ikke minst en del av de rødgrønne partiene som har et stort antall fagforeningsmedlemmer – vet hvor viktig industrien er. At det plutselig er blitt nærmest «kriminelt» at industrien får lov til å eie noe av denne vannkraften, sier litt om hvor fjerne mange av de politiske debattene er blitt i forhold hvordan samfunnet faktisk er bygd opp, og hvor viktig industri- og verdiskapning er for at vi senere skal kunne fordele verdier over statsbudsjettet.

Mangfold i vannkraftstrukturen er viktig i seg selv, på samme måte som alle vi her mener – ja, jeg vil til og med tro at SV vil gå god for det – at det er viktig å ha et mangfold på norsk sokkel: store og små selskaper, utenlandske og nasjonale. Det er ingen der som sier at her kommer det noen og stjeler arvesølvet vårt, bare fordi BP får lov til å være operatør på et felt. Men med én gang noen snakker om det samme innenfor vannkraften, er det fæle greier. Det er intet logisk resonnement som tilsier at når det gjelder petroleumsressurser på norsk sokkel er det greit å la utlendinger få lov til å være operatør, men det er grusomt når det skjer innen vannkraften.

Det gjør at vi bevisst gjennom de vedtakene som Regjeringen har gjort, smaler inn på hvor mange operatører og hvor mange gode hoder vi kan ta inn i norsk vannkraftnæring, og det gjør at verdiskapningen med all sannsynlighet vil bli mindre enn det den kunne ha vært. Det reduserer fleksibiliteten som eierne har når det gjelder å forvalte dette på en best mulig måte, og industrien står som en taper. Og som jeg nevnte, det hjemfallsvedtaket som ble gjort i fjor, gjør at man nå for første gang kutter båndene mellom industriproduksjon og kraftproduksjon.

Så egentlig er dette framstilt som positivt fra Regjeringen. Regjeringen og statsminister Stoltenberg sa i sin tale til LO-kongressen at hjemfallssaken er et av de seks punktene i industrikraftregimet deres – et av de seks punktene. Hva er det vi ser at hjemfallssaken har gjort? Jo, den har kuttet båndet mellom industri og energi, og de industribedriftene

som eide vannkraft før, begynner nå å legge det ut for salg. Hva gjør de med den kapitalen som de får frigjort? Det er ingen garanti for at Elkem, når de selger sine vannkraftverk, reinvesterer i industriproduksjon i Norge. Nå står de plutselig fritt til å investere overalt, for de har ingen binding til norsk kraftproduksjon lenger. Og da kan det like godt være at de gjør som Hydro: Neste gang de skal investere i metallproduksjon, investerer de et annet sted, for de trenger ikke å være i fysisk nærhet til der kraften blir produsert.

Det er et faktum. Det eneste resultatet vi ser så langt, er at Elkem selger seg ut. Elkem går ikke inn som en del-eier i de kraftselskapene og lager langsiktighet ut av dette, men de fjerner seg fra Norge som sitt industristed. Det er uheldig.

Når dette allikevel skjedde med hjemfallssaken, så Fremskrittspartiet det som positivt at man kunne få en utleieordning i stedet, for det ville ivareta en del av de interessene som Fremskrittspartiet mener det er viktig å ivareta, nemlig mangfoldet i krafteierskapet og på produksjonssiden. Det ivaretar mulighetene for fleksibilitet for eier, som gjør at norske kommuner og norske fylkeskommuner vet at de sitter på verdier, men de kan disponere dem på ulike måter for å få maksimal verdiskapning ut av det, ut fra deres syn på hvordan framtiden ser ut.

Men det som er så trist i denne saken, og som har vært så trist i mange andre energisaker, er at det som i utgangspunktet ser ut som gode ting når vi står og selger det i festtaler, ender opp med at etter at man har kommet gjennom kompromisskverna, blir det dratt og slitt, slik at det blir en ubrukelig løsning. 15 års utleieordning – ja, det var selvsagt tema i energi- og miljøkomiteens høring, 15 år. Og det er riktig at stort sett alt som er fremlagt fra Regjeringen når det gjelder utleieordningen, er det enighet om – unntatt tidsperioden. Grunnen til at det ble debatt om tidsperioden, er at den er vesentlig for om en tror at ordningen vil fungere eller ikke. LO-forbundet Industri Energi, det fagbevegelsesorganet som har mest tilknytning til dem det gjelder, sier at 15 år har ingen verdi. Det er ingen industriselskaper som vil investere med en 15 års horisont. Det samme bekrefter Norsk Industri. 15 års utleieordning vil sannsynligvis være uinteressant for alle norske industribedrifter. Da har det jo ingen betydning, i hvert fall når Regjeringen later som om utleieordningen også er en del av den gode industrikraftmodellen, som ingen egentlig forstår hvordan virker. Det er som Norsk Industri sa samtidig: Hvis det er noen i Norge som har interesse av en 15 års utleieperiode, er det de som har utenlandske pass. Det er de utenlandske kapitalistene og finansinvestorene som vil synes det er interessant nok med 15 år. Når du kan gå inn i en slik ordning uten konkurranse med norske industribedrifter, vil du sannsynligvis få en lavere leiepris enn det du ellers ville fått. Det betyr at utlendingene nå vil få det billigere enn det de ellers ville fått i forhold til å ha en ordning med 30 års eller ubegrenset leieperiode, mens norske kommuner og fylkeskommuner vil få en lavere inntekt fra en utleieordning enn det de kunne fått. Ergo: Å sette en 15 års begrensning redder ikke norsk kontroll over vannkraften. Den ville vi uansett ha, for det er vi som fremstår

som eier. Men å sette 15 års begrensning gjør bare at utlendingene kan leie dette billigere fra norske kommuner. Da er det norske kommuner som taper penger på det. Det er altså ikke en seier for kontroll over vannkraftressursene, men et tap i verdiskapingen for norske eiere. Det synes jeg Regjeringen burde tatt inn over seg.

Dette er det ikke Fremskrittspartiet som påstår. Det er det de som driver i bransjen, med analyser og vurderinger av situasjonen, som påstår. Energibedriftenes landsforening sa at de hadde ingen problemer med å ha en utleieordning som gikk utover 15 år. Det er ingen praktiske utfordringer på dette området. Eierskapet ligger fortsatt hos kommunene og fylkeskommunene.

Det er litt interessant å se at til og med Arbeiderpartiets landsmøte mener at 15 år ikke duger. Det betyr altså at i denne sal er det reelt sett et flertall for å ha mer enn 15 års utleieordning. Kanskje er 30 år det som ville fått flertall. Fremskrittspartiet kunne sagt at vi har ingen tidsbegrensning, dette får utleier og leier bli enige om i hvert enkelt tilfelle.

Nordlands fylkeskommune fikk muligheten til å gå inn som deleier med 30 pst. da de bygde ut Svartisen. Nordland fylkeskommune hadde ikke kapital. Hvordan ordnet de seg? Jo, 55 års utleie av prosjektet, og så overtar de det etterpå. Nordland fylkeskommune har altså eierskap i Svartisen på 30 pst. uten å ha brukt en krone selv. Men de går glipp av inntektene de første 55 årene, det gjør de. Men det er en måte for å sikre den lokale innflytelsen og den lokale medbestemmelsen i nye vannkraftprosjekt. Den ordningen går vi glipp av når Regjeringen sier nei, maks 15 år. Da ville ikke Nordland fylkeskommune vært med i Svartisen-prosjektet. Da ville det vært de store, statlige kraftselskapene som var inne der. Det er ikke med på å gjøre at vannkraften kommer hele folket til gode, sånn som så mange snakker om i festtaler.

Å lage en kunstig grense på 15 år har ingen hensikt hvis målene er verdiskaping; hvis målet er lokal verdiskaping, hvis målet er å sikre verdiene til kommunene, eller hvis målet er å sikre at nyinvesteringer skjer med lokal deltakelse. På alle disse områdene blir Regjeringens politikk feil, og den blir avslørt som utilstrekkelig. Til og med Arbeiderpartiet har sagt det. Da er det litt spesielt når man i Rogalands avis den 22. april kan lese at stortingsrepresentant Tore Nordtun trekker fram utleieordningen for kraftverk, hvor landsmøtet ber Regjeringen sørge for at private krafteiere, som Hydro, kan leie tilbake rettighetene i 30 år etter at staten overtar rettighetene. «Vi sto sammen». Kjempebra. Problemet var at da Arbeiderpartiet kom tilbake til Stortinget, gjorde de ikke det de mente var riktig. Da står Tore Nordtun tvert imot og sier nei, på grunn av EØS-regler og sånne ting må vi nok være forsiktige, og 15 år er gjerne det vi må nøye oss med. Men da må vi jo spørre: Har Arbeiderpartiet vedtatt et program som de vet bevisst strider mot EØS-reglementet? Det EU-vennlige Arbeiderpartiet? Det tviler jeg på. Nei, det eneste vi kan konkludere med, er at man har inngått et kompromiss som i utgangspunktet er dårlig. Arbeiderpartiet vet det, men har ikke tatt kampen opp. Og hva blir konsekvensen av det? Konsekvensen er at Stortinget nå gjør et vedtak som ikke

gagner kommunene på eierskapssiden, som ikke gagnar norsk verdiskaping, og som ikke gagnar industrien, men som gagnar utenlandske finanskapitalister.

Vi må sørge for at vi snart begynner å se energipolitikk og industripolitikk i en sammenheng. Vi vet at industrien trenger langsiktige vilkår for å ville investere. De aller fleste industrivirksomheter har et 30–40 års perspektiv og trenger avskrivningshorisonter som er tilsvarende. Det industrikraftregimet som gir den sikkerheten som industrien trenger for at kraftsituasjonen er håndterbar over tid, har ikke kommet på plass. CO₂-kvoteregimet, som vi har diskutert tidligere, gir ikke den forutsigbarheten at man har konkurransedyktige vilkår i Norge i forhold til utlandet, snarere tvert imot. Nå ser vi at når det gjelder den utleieordningen som i hvert fall kunne gitt dem et snev av håp om at her er det forståelse for de dimensjonene som det er snakk om, med hensyn til både kostnader, tid og kraftvolum, stryker dessverre Stortinget med glans. Og det gjør de mens flertallet jubler og lurer på hva som har skjedd.

Jeg utfordrer Arbeiderpartiet til å våge å stemme for forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre om å tillate lengre leieperioder enn 15 år. Da kan Arbeiderpartiet gå inn i valgkampen med i hvert fall en viss følelse av at de har forsøkt å gjøre noe for industrien i Norge i denne perioden, og ikke bare bli møtt av demonstrasjoner fra fagbevegelsen Industri Energi for løftebrudd på løftebrudd.

Jeg tar hermed opp forslaget som Fremskrittspartiet er med på, og oppfordrer innstendig Arbeiderpartiet til å gjøre et skikkelig løft for norsk industri i denne saken.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [19:14:40]: Jeg tror dagens regjering må ha lagt industriperspektivet helt til side da man skrev dagens proposisjon. Man må ha glemt de tidligere debattene og løftene om hva man skulle levere på dette området. Vi har en regjering som gikk til valg på en aktiv næringspolitikk, og som ikke sparte seg når det gjaldt å gi løfter til norsk industri om hva de kunne forvente seg på et område hvor man er utsatt for en skarp og tøff konkurranse «worldwide».

Vi har i dag sett hvordan man bidrar med å prøve å sikre norsk industri tilstrekkelig energi, såkalt fornybar energi også, gjennom å legge vassdraget Vefsna inn i verneplanen for vassdrag – uten å ha svar på hva man skal bidra med for å dekke den økte energietterspørselen i Europa. Jeg tror det må være en skuffelse for veldig, veldig mange som er opptatt av verdiskaping og distrikts- og industriutvikling i Norge, å se hvordan man følger opp i forhold til det man lover.

For å ta konklusjonen: Høyre støtter ikke de fremlagte forslag. Vi vil ha en utleieordning på minimum 30 år. Vi vil at nye konsesjonærer blant både private og offentlige utbyggere skal behandles likt. Vi vil ha konsesjonsvilkår som ligger fast ut fra den anvendelse vi hittil har hatt på dette området, og at privateid kraft skal anvendes til industrielle formål, og vi tar høyde

for at staten skal gis fortrinnsrett ved alle transaksjoner.

Det er tydelig at offentlig eierskap har vært den førende ideologien i dette bildet, og her må man si at den rød-grønne regjering virkelig lykkes. Her jobber norsk industri alt de kan for å kvitte seg med den mest verdifulle grunnkapital de har, nemlig den kraft de hittil har disponert gjennom 100 års suksessfull historie gjennom hjemfallsinstituttet. 12 pst. av de norske kraftressursene – rundt 15 TW ren, fornybar energi som går til norsk industriell anvendelse – skal nå over i offentlig eierskap. 50–60 milliarder i verdier skal nå overføres til offentlig eierskap. Så kan man sitte og lure på hvem det er som skal overta denne andelen, så lenge Statkraft på statens hånd neppe – av andre grunner enn økonomiske – vil være i stand til å kunne overta. Jeg ser for meg hvordan kommunesektoren nå skal bidra til å skrape sammen penger gjennom direkte eller indirekte eierskap i kraftselskapet for å makte denne oppgaven. Og det er rett, som representanten Solvik-Olsen var inne på, at finansielle aktører utenfor landets grenser, sammen med en skakkjørt kommuneøkonomi, sannsynligvis vil bidra til at verdiene av det som på mange måter av flere – ikke minst fra det rød-grønne hold – defineres som arvesølv, vil forvitte i verdi.

Jeg tror også at rød-grønne politikere – i sin iver og jubel etter å ha nasjonalisert vannkraften – må ha glemt å stille seg selv spørsmålet: Hvorfor ble denne kraften i sin tid bygd ut? Jo, det var til industrielle formål, og det var i Distrikts-Norge. Det har vært en garantist for bosetting i Distrikts-Norge, hvor man på konkurransemessige vilkår har klart denne jobben gjennom snart 100 år – med en suksessfull historie og utvikling. Svært mange lokalsamfunn er tuftet på vannkraftverdiene som er bygd ut – og i begynnelsen gjerne finansiert av utenlandske investorer.

Jeg tror man har glemt hvilke følger det får når eksempelvis Elkem, og etter hvert også Hydro, vil jeg tro, vil sørge for – innen timeglasset renner ut – å kvitte seg med sitt eierskap til vannkraften. Jeg tror ikke dette kommer til å bekymre finansdirektørene i Hydro og Elkem, snarere tvert imot. Men signalet gjennom brutte løfter, at man ikke har levert det man har lovet, fører til at det ligger mange – kanskje tusenvis – svært utsatte arbeidsplasser i norsk konkurranseutsatt virksomhet. Og det synes jeg er sterkt beklagelig. Det industrielle eierskapet er, som sagt, over. Dette har ubetinget vært en stor suksess, men det skal altså avvikles under vignetten: behovet for offentlig styring.

Så kan man stille spørsmålet, når man avvikler hjemfallsinstituttet – og man snakker nå om konsolideringsmodell, bagatellmessig støtte, samarbeid, fransk modell, osv.: Vil den foreslåtte modellen føre til økt satsing, økt investering, opprusting og utvikling innenfor fornybar sektor? Svaret gir seg selv. Investeringene vil falle. Hvem skal ha økonomi til å forestå dette? Hva er de økonomiske incentivene til å forestå dette? Hvordan skal man med 15 års utleieperiode klare å avskrive investeringer som krever 30–50 år med fornuftig langsiktig basis? Hvordan skal man forvente at dette er et industripolitisk motivert foretak? Det er selvfølgelig ingen som tror på dette, annet enn enkel-

te rød-grønne ideologer. I hvert fall trodde ikke industrien på dette, som for mindre enn ett år siden, fikk et løfte om at man skulle få vilkår på plass som mer enn kompenserte for bortfallet av hjemfallsordningen. Jeg synes den aksjonen vi hadde utenfor her den 3. juni, talte for seg, hva man mente om dette ut fra norske konkurranseutsatte og eksportorienterte arbeidsplasser. Man sørger galant for å redusere verdien av grunnrenten på denne politiske manøver.

Til slutt har vi gjennom våre merknader markert sterkt motstand mot dette eksperimentet med å etablere en dobbel driftsorganisasjon. Jeg kan ikke skjønne at dette totalt sett bidrar til bedre samfunnsøkonomi, og jeg kan heller ikke skjønne at dette kan være noe som Europas konkurransemyndigheter synes er en fiks og god idé som kan adopteres av andre land.

La meg helt til slutt si at jeg ser at representanten Inge Ryan har tegnet seg på talerlisten og er i salen. Det er ingen tvil om at Inge Ryan har bidratt med mye gjennom sine åtte år i Stortinget. Jeg har satt pris på hans innsats og hans pragmatisme. Han har alltid slåss for Distrikts-Norge. Han har langt fra opptrådt som en privatpraktiserende stortingsrepresentant, som jeg ser at enkelte, uavhengig av partigrenser, har falt for fristelsen til å være. Det skal sies at det har vært en udelte fornøyelse å ha samarbeidet med ham i en tidligere periode. Han har virkelig oppnådd å sette spor etter seg – kanskje med ett unntak. Det gjelder dagens sak. Det virker som representanten Inge Ryan har fått en slags hang-up på offentlig eierskap til fallrettingene innen norsk vannkraft. Derfor lurar jeg på om det er Inge Ryan som har skrevet alle konklusjonene på vegne av de rød-grønne partiene i dagens innstilling.

Inge Ryan (SV) [19:23:55]: Jeg vil starte mitt innlegg med å takke Venstre for den fantastiske jobben de gjorde for hundre år siden, da de berget den viktigste juvelen blant våre naturressurser fra høyrekreftenes privatisering. Det var en innsats som det virkelig står respekt av. De viste mot, de viste evne til å se langsiktig, og de viste at de var i stand til å ta politisk styring over denne ressursen.

Så må vi andre som kommer hundre år etterpå, igjen slåss mot høyresiden for å ta vare på den ressursen, slik at våre etterkommere får gleden av den naturressursen som vi har hatt. Det er vår plikt å føre Venstres kamp videre, og det er det de rød-grønne partiene gjør i denne salen.

Vi gjorde et historisk viktig vedtak i september. Etter at hjemfall har stått seg i veldig mange år, fram til EØS-avtalen kom og markedstenkingen på en måte satte spørsmålstegn ved om hjemfall var i tråd med EØS-avtalen, har Regjeringen i samarbeid med sitt embetsverk etter min mening gjort en fantastisk jobb. Det så litt mørkt ut en periode, men de klarte å berge hjemfallet. Jeg mener at det er den viktigste seieren Regjeringen har vunnet i denne perioden med hensyn til å utfordre omgivelsene. Det er en veldig viktig jobb, og jeg er veldig stolt av min regjering som har klart det.

Så har vi i dag spørsmålet om utleie. I utgangspunktet kan vi si at utleie kan virke uskyldig: Pytt, pytt, det er ikke så nøyte om vi leier ut i 15, 30, 50, 60 eller 100 år. Men det

vi må passe oss for – det som ligger i denne rettskjennelsen – er at vi ikke må stille oss slik at man kan stille spørsmål ved om Norge mener alvor med det vi ønsker, nemlig at vannkraften skal høre fellesskapet til. Det er klart at hvis vi leier ut vannkraft i 50 eller 100 år, mener vi ikke alvor med at det er fellesskapets ressurs, for da skaper man et så langt tidsperspektiv at man med rette innen EØS-systemet kan stille den slags spørsmål. Derfor er vi nødt til å være nøye med for hvor lang tid vi leier ut, slik at man ikke kan sette spørsmålstejn ved om vi virkelig mener at vannkraften hører fellesskapet til og er en nasjonal ressurs.

Vi har lagt inn en klar forutsetning i alle leiekontrakter som blir inngått. Det står følgende i innstillingen:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, har merket seg at dersom det mot formodning skulle vise seg at leieavtaler inntil 15 år medvirker til at den grunnleggende eierreguleringen i vannkraftsektoren er uforenlig med EØS-retten, må lovverket og inngåtte leieavtaler endres eller straks opphøre. Alle leiekontrakter skal derfor ha en bestemmelse om dette dersom leiereguleringen skulle bli kjent EØS-stridig.»

Dette er helt i tråd med det Regjeringen har skrevet, og det understrekes av flertallet i komiteen. Etter min mening er dette en sikkerhetsventil dersom det settes spørsmålstejn ved de 15 årene som vi mente var fornuftig, fordi en del mindre kraftverk kan samarbeide gjennom leieavtaler.

Så er det stilt en rekke spørsmål om industrien. Jeg mener vi går oss helt vill hvis vi tror at ved at industrien får leie kraftverk, berger vi industriarbeidsplasser. Hvis jeg var en industrileder og eide en industribedrift, kunne jeg heller gå til et energiselskap og inngå en 30 års avtale om vanlig kraftkontrakt, der jeg bad om å få leie strøm – en vanlig strømkontrakt for den og den prisen, justert i forhold til konsumprisindeks. Da hadde jeg fått tilgang til den strømmen jeg ønsket, hvis jeg da ønsket å bruke den til min kraftproduksjon. Vi kan ikke la hjemfallet bli satt på prøve, bli satt i en situasjon som gjør at det kan glippe for oss, bare fordi vi vil la industrien leie et kraftverk. Industrien har rikelig anledning til å inngå vanlige strømavtaler.

Helt til slutt: Jeg registrerer at høyresiden er veldig ofensivt på banen. Jeg må si at er det et område der høyresiden har lav troverdighet, er det nettopp i denne typen spørsmål. De var i ferd med å skusle bort hjemfallet for hundre år siden. Vi ser f.eks. at man i høyrestyrte kommuner selger kraftverkene og kjøper aksjer. Det er lite troverdig.

Laila Dāvøy (KrF) [19:29:28]: Som vi har hørt, foreslår departementet i proposisjonen at det skal være adgang for eiere av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter til å leie ut kraftverk og tilhørende anlegg, og at slik utleie av vannkraftproduksjon kan inngås for en periode på inntil 15 år.

Jeg viser til at Kristelig Folkeparti stod sammen med flertallet i komiteen om å sikre det offentlige eierskapet i vannkraftsektoren gjennom konsolideringsmodellen. Dette var et viktig, men også et kraftig grep for offentlig

eierskap til vannkraften. Derfor har det for Kristelig Folkeparti vært av stor betydning å få på plass en fungerende utleieordning som sikrer nødvendig fleksibilitet. Dette er viktig for å gi eierne av kraftselskapene valgmuligheter. En god utleieordning kan f.eks. være et alternativ til salg for kommuner som har eierskap i kraftverk.

En fungerende utleieordning er også viktig for utviklingen og dynamikken i en bransje som har så sterke eierskapsreguleringer som vannkraftbransjen har fått. En god utleieordning hadde ikke minst vært viktig for norsk industris muligheter til å videreføre den strategiske kombinasjonen av vannkraft og industriproduksjon. Desto mer uheldig er det at Regjeringen nok en gang velger å nedprioritere industriens interesser, til fordel for andre hensyn.

En utleieordning med 15 års leieperiode er ikke en ordning som er interessant nok for aktørene. Dermed mister man alle de viktige fordelene ordningen skulle bidra med for norske kommuner, for norsk vannkraftproduksjon og for norsk industri.

Det er umulig å forstå norsk industrihistorie hvis man ikke forstår den tette koblingen mellom industrien og vannkraften. Paradokset er at vi har tre partier i regjering som gjorde dette til en stor sak i valgkampen, og som gikk til valg på klare løfter om et industrikraftregime som industrien skulle nyte godt av, men som likevel ikke ser ut til å ha forstått godt nok vannkraftens betydning for industrien. Det har gått fire år uten at løftene om industrikraftregimet er blitt innfridd.

I forbindelse med lovproposisjonen om eierreguleringene for vannkraft, den såkalte konsolideringsmodellen, hadde Regjeringen imidlertid en ny mulighet til å vise denne forståelsen, hvor de kunne valgt å la industrien få langsiktige konsesjoner på sine kraftverk. De misbrukte også denne muligheten.

I den saken vi har til behandling i dag, utleie av vannkraft, er det igjen en mulighet til å vise at man forstår industriens behov. Det er trist å se at regjeringspartiene nok en gang feiler i møte med viktige beslutninger om rammebetingelser for norsk industri.

En kunne ha forstått regjeringspartienes vegring hvis det var viktige hensyn som veide tungt i retning av en annen konklusjon. Statsråden har imidlertid flere ganger gjennom komiteens behandling fått anledning til å forklare hvorfor han ikke har lyttet til rådene fra industrien når det gjelder utleieperiodens varighet, noe som er mitt anliggende her i dag. Når han heller ikke kan vise til juridiske problemer, men i generelle vendinger viser til konsolideringsmodellen, blir det vanskelig å forstå at man kan ofre så viktige industrielle hensyn uten en konkret redegjørelse for hvilke argumenter som veier tungt på den andre siden.

Jeg vil ta opp det forslaget som Kristelig Folkeparti og Venstre har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Laila Dāvøy har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Erling Sande (Sp) [19:33:36]: Noreg er eit utruleg ressursrikt land. Vi har naturressursar som gjev oss store

mengder rein og fornybar kraft. Vi er det einaste landet i Europa som nærast er sjølvforsynt med fornybar elektrisitet.

Det er knytt store samfunnsinteresser til norsk vasskraft. I lag med petroleum og fisk er vasskrafta ein av våre viktigaste naturressursar. Vasskraft er ein evigvarande ressurs, som òg komande generasjonar skal ha gleda av. Vasskrafta er grunnleggjande for kraftforsyning, infrastruktur, verdiskaping og velferd i Noreg.

Nettopp difor var det ei utruleg viktig sak for Senterpartiet å sikre heimfallsinstituttet. Vasskrafta er arvesølv vårt, og vi eig det i fellesskap. Difor er det så viktig at vi framleis har nasjonal kontroll over desse verdiane, gjennom lokal og nasjonal offentleg eigarskap. Den spreidde offentlege eigarskapen til vasskraft er ein verdi i seg sjølv. Dei kommunalt åtte kraftføretaka er viktige samfunnsaktørar, som bidreg med kompetanse, kapital og arbeidsplassar i regionane.

Det har vore ei utfordrande oppgåve å lage ein modell som sikrar framleis offentleg eigarskap til vasskrafta. Fleire forskjellige omsyn må balanserast. Fyrst og fremst må vi sikre at vasskraftressursane blir forvalta til beste for allmenta. Ordninga må balanserast i forhold til behova til Noregs kraftføredlande industri og i forhold til krava vi blir stilte overfor i EØS-avtala.

Senterpartiets motstand mot EU og EØS tør vere kjend, men vi har ikkje noko anna val enn innafør EØS-avtala rammer finne dei best moglege løysingane for norske samfunnsinteresser og for norsk industri. Og eg må seie at når ein høyrer representanten Kristiansens innlegg, må ein begynne å lure på om ein har gløymt sjølve bakteppet for saka, om ein har gløymt behandlinga av heimfallssaka her i Stortinget, og om ein har gløymt kva denne saka handlar om. Dei endringane vi har gjort når det gjeld heimfall, har vi gjort nettopp fordi vi måtte tilpasse oss EØS-avtala, ei avtale representanten Kristiansens parti har ivra for. Og det er kanskje ikkje så rart, for Høgres utgangspunkt var opning for privatisering og for sal av dei norske vasskraftressursane. Difor er truverdet til Høgre og Framstegspartiet, som også Inge Ryan peikte på, veldig lite når det gjeld desse spørsmåla.

Tilgang til rein og fornybar kraft er ein av norsk industris store konkurransefortrinn. I Noreg blir den fornybare krafta nytta til t.d. å lage silisium til solcellepanel og til å lage aluminium, som gjer bilar lettare. Norsk kraftføredlande industri er ein av verdas mest miljøvenlege. Den fornybare krafta er basis for ein framtidsretta og grøn industri. Vi må difor sikre norsk kraftføredlande industri god tilgang på kraft til ein overkomeleg pris, utan å undergrave heimfallsordninga, og sikre norske vasskraftverk på fellesskapen sine hender.

Vi meiner at lovforslaget som blir fremja i dag, balanserer omsyna som må takast når det gjeld offentleg eigarskap på den eine sida, og industrien på den andre. Forslaget sikrar at vasskrafta framleis er i offentleg eige, både formelt og reelt. Samtidig kan både private og offentlege selskap inngå leige kontraktar på like vilkår.

Senterpartiet vil streke under at Regjeringa arbeider langs fleire spor for å sikre norsk industri langsiktig og

god tilgang på kraft. Den franske konsortiemodellen, som blir nemnd her, er eit av spora som ein følgjer. Samtidig er produksjon av meir energi heilt sentralt for å sikre industrien tilgang på kraft. Dette er eit spørsmål vi har drøfta før i dag, men det er heilt openbert at større produksjon av fornybar energi òg vil vere med og sikre industrien kraft til ein overkomeleg pris og ikkje minst god tilgang på kraft.

Vi veit at gjennom Enova kan industrien òg få tilgang på investeringstiltak, tiltak som gjer at utnyttinga av energien innanfor ein industriproduksjon blir betre. Det gir ikkje berre resultat på botnlinja i fyrste omgang. Det vil òg gje langsiktige og berekraftige løysingar som er med på å gjere industrien endå meir konkurransedyktig på sikt.

Konsolideringsmodellen legg òg opp til at industrien kan ha eigarskap til kraft på inntil ein tredjedel, og på den måten òg vere med og sikre ein basis for eigen industriproduksjon når det gjeld tilgang på kraft.

Gunnar Kvasheim (V) [19:38:44] (komiteens leder): Venstre er for en sterk offentlig styring av vannkraftproduksjonen og et sterkt offentlig eierskap innen denne sektoren. Det var utgangspunktet da Venstre for 100 år siden var arkitekten bak hjemfallsordningen, og det var utgangspunktet da Venstre, i likhet med regjeringspartiene, stemte for den såkalte konsolideringsmodellen. Men Venstre er åpne for tilpasninger av fleksible løsninger, som kan styrke sektoren og legge grunnlaget for langsiktige løsninger for industrien. Derfor stemte vi for utsatt hjemfall for noen anlegg da konsolideringsmodellen var til behandling. Det ville ikke på noen måte undergravid det offentlige eierskapet, men det ville lagt til rette på en bedre måte enn det Regjeringen gjorde, for at industrien kunne ha langsiktige og gode rammevilkår.

Dette er utgangspunktet når vi går inn for en maksimal utleie av kraftproduksjon for en periode på 30 år, altså dobbelt så lenge som det Regjeringen har foreslått. En leieperiode på 30 år undergraver ikke offentlig eierskap. Det gir en langsiktighet og gjør leieordningen mer attraktiv og tjenlig for industrien. Ja, alt tyder på at en er nødt til å ha en lengre leieperiode enn 15 år hvis dette skal bli et verktøy som kan brukes slik som intensjonen er.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet på sitt landsmøte er på linje med Venstre, i motsetning til Regjeringen. En av de store endringene som skulle skje ved et regjeringsskifte, var at vi skulle få et nytt kraftregime, med bedre rammevilkår for kraftkrevende industri. Den endringen skulle komme raskt. Det var bare et spørsmål om vilje, så skulle en få et kraftregime med lavere pris på kraft til industrien enn markedspris. Det har ikke Regjeringen levert. Regjeringen har i tillegg erkjent at det løftet er det ikke mulig å holde. Nå sier en at det en lovte, var langsiktige kommersielle kontrakter via Statkraft og andre aktører, det var ny kraftutbygging, og til alt overmål har en nå sagt at hjemfallsordningen sikrer det som en lovte, til tross for det som representanten Solvik-Olsen helt riktig sa, at en brukte hjemfallsordningen til å svekke industriens stilling.

En har heller ikke brukt de mulighetene som ligger der, til å gå noe i retning av det løftet en gav, ved å ha en utleie-

periode på 30 år. Summen av dette er at industriens ønske gang på gang er satt til side, og på denne bakgrunn oppfatter jeg det som høyst forståelig at industrien føler seg rundlurt med hensyn til de løftene som ble gitt før valget.

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:41:51]: Når Odels-tinget i dag vedtar Regjeringas forslag til regler om utleie av vannkraftproduksjon, er det fullbyrdelsen av konsolideringsmodellen for offentlig eierskap til vannkraftressursene som Stortinget vedtok høsten 2008.

Som jeg også påpekte i odelstingsdebatten i fjor høst, var Regjeringa godt fornøyd med de konsesjonsreglene som gjaldt fram til endringene vi innførte i den provisoriske anordninga 10. august 2007, og som ble avløst av Stortingets endelige vedtak av konsolideringsmodellen. En slik løsning var først mulig etter at Regjeringa utfordret ESA, og på grunn av sterke krefter i Norge som ønsket en full liberalisering av regelverket. I avgjørelsen fra EFTA-domstolen ble det fastslått at den tidligere ordninga var i strid med EØS-avtalen, men at offentlig eierskap til vannkraftressursene kunne være et mål i seg sjøl.

Gjennom Stortingets vedtak av konsolideringsmodellen sist høst har vi i samsvar med EØS-retten tettet de hullene EFTA-domstolen påpekte, og utnyttet det handlingsrommet dommen gav for å styrke kommunenes, fylkeskommunenes og statens eierskap til vannkraften.

Det var i et historisk perspektiv en milepæl at vi høsten 2008 fikk lovfestet at landets vannkraftressurser tilhører og skal forvaltes til beste for allmennheten. Dette sikres ved en eierstruktur basert på prinsippet om offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Denne lovbestemmelsen er som hånd i hanske med målsettinga i Soria Moria-erklæringa om styrket offentlig eierskap.

Ett av de områdene hvor det var nødvendig å gjøre endringer for å forfølge prinsippet om offentlig eierskap, var de tidligere bestemmelsene om utleie i konsesjoner for erverv av bruksrett og langsiktig disposisjonsrett til vannfallsrettighetene.

EØS-retten legger føringer på utforminga av en utleieordning. Den må utformes slik at så vel offentlige selskaper som private innenlandske og utenlandske selskaper gis mulighet til å inngå leiekontrakter på like vilkår. Utleieordninga må heller ikke utformes slik at den formelt eller reelt undergraver prinsippet om offentlig eierskap til vannkraftressursene, som skal sikre at vannkraftressursene forvaltes til beste for allmennheten.

Jeg mener at utleieordninga som foreslås i proposisjonen, er fullt ut forenlig med EØS-avtalen. Utleieordninga er konsistent med konsolideringsmodellen og bidrar til å sikre og styrke det offentlige eierskapet ved at eieren har alt konsesjonsrettslig ansvar. Det er enhetlige regler for alle utleiere og leietakere. Å tillate utleie i lengre perioder i spesielle tilfeller på en måte som ville svekket konsolideringsmodellen, kan Regjeringa ikke gå inn for.

Det foreslås i proposisjonen å lovfeste dagens ordning med driftsoperatør som utfører arbeid uten ansvar for hva slags økonomiske resultater kjøringa av kraftverket gir. Maksimal lengde på slike avtaler skal tilsva-

re lengden på avtaler for utleie av kraftverk og tilhørende anlegg.

Det vil være behov for å stille nærmere krav til organisasjon og kompetanse hos eier og for leietakere og driftsoperatører. Tvingende allmenne hensyn som sikkerhet og beredskap gjør det nødvendig å stille krav om bl.a. driftsorganisasjon her i landet. De nærmere bestemmelsene som må til for å ivareta disse hensynene, skal fastsettes i forskrift.

Det er opp til eier og leietaker å bestemme hvordan leieavtaler skal utformes. Leieavtalene må også regulere hvordan vederlaget skal ytes. Det foreslås i proposisjonen at ordninga med tidsbegrensede medeierskapsavtaler til vannkraftproduksjon igjen bør tillates. Slike tidsbegrensede avtaler for eksempelvis fylkeskommunene, vil i praksis være det samme som et deleierskap. Medeierskap mener jeg er viktig for å forankre eierskapet til vannkraftressursene lokalt, slik komiteen også har presisert i sin merknad. Fylkeskommunene vil kunne finansiere framtidige medeierskapsretter ved langsiktige kraftsalgskontrakter, eventuelt kombinert med utleie i perioder på 15 år som kan gjentas.

Jeg har med tilfredshet merket meg at et flertall – alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre – mener at det er en forutsetning at utleieordninga ikke bryter med prinsippet om offentlig eierskap knyttet til vannkraftressursene. Flertallet står dermed fast ved lovendringa som ble vedtatt sist høst, og som sikrer og styrket det brede offentlige eierskapet til vannkraftressursene. Det samme flertallet støtter Regjeringens begrunnelse for den utleieordning som i dag vil bli vedtatt. Flertallet understreker bl.a. at utleie av kraftverk er et virkemiddel for industriell utvikling i Norge. Muligheten for leie av norske kraftverk kan i framtiden være ett av flere virkemidler for å sikre og videreutvikle norsk industri og denne industriens betydning for sysselsetting og næringsutvikling i distriktene.

Jeg er trygg på at den ordninga som i dag vedtas, vil være en god løsning både for de offentlige kraftverkseiere som vil inngå leieavtaler, og for dem som ønsker å ta over driften av og produksjonen fra kraftverkene som leies ut.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:47:04]: Det er åpenbart at det er ulike vurderinger av femten og tretti år, og det er ulike ideologiske tilnærminger. Men la meg likevel prøve å appellere til noe som jeg håper statsråden har et svakt hjerte for – eller varmt hjerte for, kan vi vel heller kalle det – nemlig Nordland fylkeskommune sin historie om hvordan de klarte å få være med på å investere i Svartisen, nemlig ved at de hadde muligheten til å gi utleie av sin eierandel på 55 år. Det er elleve år siden det ble avtalt, de har 44 år igjen. Små investeringer kan gjerne en fylkeskommune eller en kommune være med på å bære fordi det er en relativt liten kapitalandel. En stor investering – og nå formoder jeg at statsråden fortsatt står ved at han ønsker mellomstor vannkraft av ny karakter – vil være vanskeligere for en fylkeskommune å bære. En femtenårsperio-

de vil være for kort til å skrape sammen den kapital som trengs.

Hvordan vil statsråden at fylkeskommuner i realiteten skal være delaktige i nye investeringer i framtiden?

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:48:12]: For det første varsles det vel her om en tøff valgkamp, når ønsket om et svakt hjerte er inngangen til valgkampen og avslutningen av stortingsssesjonen. Men spøk til side.

Når det gjelder fylkeskommunens mulige medeierskap til kraftutbygging framover, er eksempelet som representanten tar opp på 55 år, og også forslaget som Høyre og Fremskrittspartiet fremmer her i dag om en uendelig leieavtale, greie eksempler på at vi har en del av debatten som åpenbart vil utfordre EØS-regelverket. Det er det vi forholder oss til. Jeg hører at representanten Solvik-Olsen og andre gjør dette til en ideologisk sak, mens det nok for meg er en sak som, ja, som har en ideologisk målsetting i forhold til hjemfallsinstituttet, men som med en praktisk gjennomføring er med på å sikre det. Jeg mener de eksemplene som blir nevnt her, åpenbart er utfordrende med tanke på det.

Ivar Kristiansen (H) [19:49:33]: Så vel norsk industri som LO-forbundet Energi Industri har tydelig sagt fra om hva man mener om Regjeringens forslag om utleieperioden som blir vedtatt i dag. Svaret på det meste er at man ikke ønsker å utfordre EØS-regelverket.

Mener statsråden at tretti års utleietid ville ha vært i strid med EUs konkurranseregulering, eller mener statsråden det ikke? Hvis statsråden mener det, mener han da samtidig at Arbeiderpartiets landsmøtevedtak var helt på ville veier?

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:50:17]: Når det gjelder oppfølginga av det som ble gjort i EFTA-domstolen, og som denne salen har brukt mye tid på gjennom høsten og fram til nå, er det ikke gitt noen å ha en eksakt vitenskap knyttet til det, heller ikke meg.

Det som jeg kan si fra denne talerstolen, og som det er viktig for meg å være trygg på at jeg også kan bli sitert på om ti–tjue og for den saks skyld hundre år, er: Jeg er trygg på at den løsninga som jeg har foreslått, og den løsninga som Stortinget i dag vedtar, er godt på innsida i forhold til å ha en utleieordning innenfor konsolideringsmodellen, men samtidig en utleieordning som ingen kan mene er en uthuling av målsettinga om et offentlig eierskap.

Laila Dávøy (KrF) [19:51:12]: Statsråden sier at det ikke er noen gitt vitenskap dette. Det jeg lurer på, er: Hva konkret det er som har skjedd i perioden mellom Arbeiderpartiets landsmøte og dagen i dag – det er ikke så veldig mange ukene siden – som gjør at Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter og Arbeiderpartiet i regjering går imot sitt eget landsmøtevedtak om en mulig utleieperiode på tretti år? Rent konkret: Hva har skjedd i denne perioden?

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:51:45]: Jeg vet ikke om jeg er rette vedkommende til å svare på det spørsmålet.

Men det jeg kan svare på, er at det som har vært viktig for meg å gjøre, er å legge fram en utleieproposisjon for Stortinget som jeg er trygg på, som jeg mener er framtidsrettet og udiskutabelt innenfor EØS-regelverket. Vi vet hvilke utfordringer vi har hatt i forhold til hjemfallsordninga og som endte opp i hovedvedtaket i denne saken i Stortinget i høst, og vi vet hva mange av oss fryktet i en tidligere fase kunne bli utfallet av diskusjonen om hjemfall opp mot EØS. For meg har det derfor vært veldig viktig å legge fram en sak for Stortinget som jeg er helt trygg på er godt på innsida i forhold til disse spørsmålene.

Gunnar Kvasheim (V) [19:52:40]: Jeg vil starte med å svare på Laila Dávøys spørsmål. Det som har skjedd etter Arbeiderpartiets landsmøte, er at Arbeiderpartiet ikke har fått med seg Senterpartiet og SV. Derfor står forslaget om 15 års leietid.

I dag har vi hørt om alle tap – enten det er av naturmangfold som skal gjelde til havs, eller av Øystesevassdraget – som man skal komme tilbake til og slåss videre for. Slik har Arbeiderpartiet sagt også når det gjelder 30 års utleietid. Dette vil man komme tilbake til i neste periode. Dette skal på plass, sies det fra arbeiderpartihold.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil det være uforsvarlig å gjøre slik som Arbeiderpartiet nå sier de skal gjøre, jobbe videre for å få gjennomslag for 30 års utleietid? Inge Ryan tok nærmest et ideologisk oppgjør med den politikken som Arbeiderpartiet slo fast på sitt landsmøte, for han sa at 30 års utleietid vil være uforenelig med offentlig eierskap. Er statsråden enig i det? Er det EØS-problematikken som er grunnlaget, eller er det at det er uforenelig med offentlig eierskap?

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:53:49]: Jeg tror knapt noen i denne salen har hørt undertegnede snakke om tap. Jeg er veldig opptatt av at vi får til gode løsninger, som jeg mener vi får til, og slik sett føyer dette seg inn i rekken av det.

Når det gjelder spørsmålet om uforsvarlighet eller ikke, er svaret mitt på det eksakt det samme som det var til representanten Kristiansen og til representanten Dávøy, at det som har vært viktig for meg, og som jeg står veldig trygt og godt på i denne salen i dag, er at jeg har fremmet og Stortinget vedtar et forslag som jeg er trygg på er på innsiden av EØS-regelverket. Utover det vil ikke jeg synse noe mer. Det som er viktig, er at vi i dag fatter et vedtak som er godt, nettopp fordi det er trygt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:54:50]: Statsråden sa i sitt forrige svar til meg at det virket som om jeg ønsket å lage ideologi av dette. Faktum er jo at hvis noen har forsøkt å lage ideologi av saken og for all del klart det, er det regjeringspartneren SV, der Inge Ryan i Nationen rett før hjemfallssaken ble behandlet i fjor, sa at dette handler om ideologi. Her har SV ingen ting å fire på.

Det er nok også årsaken til at han har fått en ordning som alle aktørene som skal være en del av den, sier ikke vil tilfredsstillende ønskene og målene som Regjeringen legger til grunn for det. Men Regjeringen er åpenbart tilsyne-

latende svært tilfreds med det som de har lagt fram, selv om vi vet at flertallet i Regjeringen har et annet standpunkt enn det vi nå kommer til å vedta i dag. Når Regjeringen begynte å snakke om utleieordning for hjemfalls-saken ble vedtatt i Stortinget, snakket man om en periode som var lenger enn 15 år. Jeg husker ikke om det var 20 eller 30 år, men det var mer enn 15 år. Nå foreslår man likevel 15 år.

Hva har skjedd siden man først begynte å snakke om en periode lenger enn 15 år, når man nå sier at det kun er 15 år som er forenlig?

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:56:00]: Representanten Solvik-Olsen har ved gjentatte anledninger vært opptatt av at det har vært mange ministre i det departementet som jeg nå bestyrer. Jeg må nesten få lov til å svare for mine vurderinger, og den prosessen jeg har hatt rundt denne saken. Jeg har hatt den prosessen når det gjelder utforming av proposisjonen, og det som har fulgt av det. Slik sett har det vært en prosess hvor jeg mener at min tenking har vært konsistent hele veien når det gjelder å legge fram for Stortinget en løsning som er trygg innenfor det EØS-rettslige.

I spørsmålet om ideologi kontra det pragmatiske her, mener jeg at jeg også i forrige svar til representanten sa nettopp det: Ja, det er en ideologisk overbygning til denne saken i forhold til ønsket om offentlig eierskap og ønsket om å beholde hjemfallsinstituttet. Når det gjelder utforminga av antall år knyttet til det, er det mer en praktisk tilpasning til å sikre det overordnede, altså hjemfallsinstituttet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torny Pedersen (A) [19:57:26]: Utleiesaken har fått stor oppmerksomhet i industrien og ikke minst i media. Med det vedtaket som ble gjort på landsmøtet i Det norske Arbeiderparti, skjønner alle at saken vi behandler i dag om utleie, ikke er optimal ut fra Arbeiderpartiets utgangspunkt. Utleiesaken, Ot.prp. nr. 66 for 2008–2009, ble heller ikke slik som daværende statsråd Åslaug Haga tidlig signaliserte, at utleie ville dreie seg om en utleietid på rundt 30 år. Nå ligger den som den er, og det vil bli spennende å se hvor mange som vil benytte seg av utleiemulighetene.

Da vi behandlet hjemfallssaken, Ot.prp. nr. 61 for 2007–2008 og Innst. O. nr. 78 for 2007–2008 sikret og styrket vi det offentlige eierskapet til vannkraftressursene, og samtidig vedtok vi å videreføre medeierskapet til regional kraftutbygging for fylkeskommunene. Formålet med dette har fra 1970-tallet vært at ressursdistriktene skulle få del i verdiskapingen av vannressursene som ble tatt i bruk. Vi vet at naturressursene egentlig er livsgrunnlaget for Distrikts-Norge, men da må man få ta del i dem, og akkurat det var en viktig sak for oss rød-grønne under behandlingen av hjemfallssaken.

Medeierskapet for fylkeskommunen er ikke lovfestet, og jeg vil anta at dette blir tatt opp i en eventuell ny sak i Stortinget i neste periode. Det er viktig for industrien,

men det er også viktig for fylkeskommunene at muligheten for det offentlige eierskapet fungerer på best mulig måte, slik at de har muligheten til å være en aktiv aktør når det gjelder norsk vannkraft. Både medeierskapet og antall år i leietid er derfor noe som må diskuteres videre, etter min mening, for det kan være en reell mulighet for at vedtaket i dag vil svekke muligheten til offentlig regionalt eierskap. Et eksempel på dette er leieavtalen Nordland fylkeskommune gjorde i 1998, som også Ketil Solvik-Olsen var innom, der de fikk en utleietid fram til 2053 – altså 55 år. Dette var viktig for å få de langsiktige gevinstene av utbyggingen. Nordland mente da og mener nå at leieavtalen må være så lang at det forretningsmessig er interessant for leietakere å inngå en slik leieavtale.

Investeringene som leietaker foretar, må avskrives i løpet av avtaleperioden. Dette kan bli problemer når den er på bare 15 år. Det har vært påstått at valget på 15 år er tatt på grunn av hensynet til det offentlige eierskapet. Det argumentet forstår ikke jeg. Det må da være ekstra greit at utleier er offentlig, som fylkeskommunen, og at kraftverket vil gå tilbake til det offentlige etter utleieperioden, enten den er på 15 år eller 30 år.

Det utleieregimet vi nå lager, skal være likt for alle, enten det er norske, utenlandske, offentlige eller private leietakere. Men det kan jo være at et utenlandsk selskap er så heldig at de etter første leierunde på 15 år kan få leie i nye 15 år. Da skjønner ikke jeg at det kan være noen sak for ESA om det er 15 år eller sågar 50 år. Noen hevder det tydeligvis.

Jeg håper at industrien og regionene, tross protester, ser noen muligheter i utleiesystemet. Det er viktig at dette ses sammen med flere punkter i et industrikraftregime for å nyttiggjøre seg alle mulighetene.

Jeg kommer til å stemme for det som nå ligger her – det heter gi og ta – men jeg har store forhåpninger til at dette blir omgjort i neste periode, og det på grunn av Arbeiderpartiets vedtak på landsmøtet i år, der det i programmet står at Arbeiderpartiet skal jobbe for en leieperiode på 30 år, og et likelydende enstemmig vedtak er gjort i Arbeiderpartiets gruppe på Stortinget.

Dette mener jeg.

Presidenten: De som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tore Nordtun (A) [20:02:47]: Den som fikk meg til å ta ordet – jeg skal prøve ikke å forlenge debatten – var Ivar Kristiansen. Jeg synes vi må gå litt tilbake og se på hva det var vi behandlet i 2008 når det gjelder utleiesaken. Det var jo slik at vi fikk en dom mot oss i EFTA-domstolen. Vi måtte rydde opp, vi måtte likebehandle offentlige, private, utenlandske osv. Vi måtte ha et likt utgangspunkt.

Det tok vi til etterretning og laget konsolideringsmodellen, nemlig at fortsatt offentlig eierskap skulle være bærebjelken i norsk kraftproduksjon. Vi kan altså ikke bestemme oss for å bestemme prisene på kraften i denne salen. Den tiden er forbi, Ivar Kristiansen!

Hva gjorde den forrige regjeringen med denne saken? Svaret fra den siste industri- og energiministeren fra

Høyre var: Ingenting skal gjøres! Dette får seile sin egen sjø.

Vi har kommet tilbake til Stortinget med denne saken. Vi har satt tingene på plass. Vi har til og med tilbudt en tredjedel privat eierskap i kraftproduksjonen. Industrien kan gå inn og eie en tredjedel, hvis de vil. Det ligger åpent. Og så påstår Ivar Kristiansen at denne regjeringen ikke har gjort noen ting. Vi har gjort en masse. Hvis Ivar Kristiansen leser bl.a. revidert budsjett, står det at vi har sikret en god kraftbalanse, vi tilrettelegger for kommersielle, langsiktige avtaler med industrien, vi sier noe om nettleien og fritak for eller reduksjon av elavgiften, og vi har solide støtteordninger gjennom Enova. Jeg kan nevne Yara Porsgrunn, jeg kan nevne bedriftene i Troms osv., som får store tilskudd til energieffektivisering. Jeg tar også med det siste – konsortiet. Med konsortiet tilrettelegger vi nettopp for at industrien skal gå sammen med produsentene for å lage en kraftpool. Er dette ingenting? Jeg synes vitterlig at dette er mye innenfor det vi har rom for innenfor EØS-avtalen. Da kan man ikke påstå – om man har samvittighet, man burde ha det i alle fall – at den forrige regjeringen gjorde så forferdelig mye på dette området. Ingenting!

Så vil jeg avslutte – også til Ivar Kristiansen. Vi må jo likebehandle norsk industri. Jeg må si at det er få industribedrifter som klager på at de ikke har tilgang på kraft i Norge. Det de klager på, er finanssituasjonen ellers i verden. Verken den sittende regjering eller Det norske Arbeiderparti kan kjøpe alle felgene som nå ligger på lager i de store bedriftene. Det er internasjonal økonomi og etterspørsel som avgjør dette.

Presidenten: Presidenten minner om at all tale skal rettes til presidenten. Det er særlig viktig når engasjementet griper om seg.

Rolf Terje Klungland (A) [20:06:05]: Siden dette antakelig er den siste energidebatten jeg kommer til å delta i i dette huset, har jeg lyst til å si at jeg synes det har vært en god debatt. Når jeg mener at det har vært en god debatt, er det først og fremst fordi vi fokuserer på det som er så viktig, nemlig å videreføre den energien som vi har her i landet, den mest miljøvennlige industrien vi har.

Men jeg har lyst til å påpeke noen fakta i denne debatten. Det første er at vi aldri hadde hatt denne debatten hvis vi ikke hadde fått en ny regjering. Det andre er at Regjeringen, etter min mening i hvert fall, har gjort særdeles mye for å sikre industrien kraft til konkurransedyktige priser framover.

Jeg synes både representanten Dāvøy, som sa at Regjeringen ikke var interessert nok, og representanten Kristiansen, som plutselig skal ha 30 års leieavtale til industrien, burde gå litt i seg selv. For det første: Hvis vi som politikere i det hele tatt skal kunne tilby industrien kraft, må vi ha kraft å tilby. Da er hjemfallet viktig. Men utenom det har altså Regjeringen sagt at opp til en tredjedel av kraftproduksjonen skal eies privat. Da kan en jo spørre: Dersom ikke industrien utnytter den muligheten, ville de da ha kunnet utnytte en mulighet uten hjemfall, der en skulle selge kraftverkene? Jeg tror at de som har litt greie

på industripolitikk, ser at det i så tilfelle ville vært kapitalkrefter i utlandet som ville kommet og kjøpt opp kraften vår.

Stortinget har gitt Statkraft marsjordre gjennom eierskapsmeldingen – de skal sikre langsiktige kontrakter. I dag får vi en leieavtale som går på 15 år. Det er ikke slik at det er svart-hvitt ute i industrien. Det er industri i Norge som har investert hundretalls millioner på 15 års kraftkontrakter, slik at det er ikke helt svart at de får dette. Det er ikke noe en kan si at det ikke er bruk for, og at det trenger en ikke å ha.

Så arbeider Regjeringen videre med en konsortiemodell som også skal være med på å sikre kraft til denne industrien, for denne regjeringen ser viktigheten av at industrien fortsatt er i Norge, på grunn av at vi får lavere miljøutslipp, vi greier å opprettholde lokalsamfunn der det er hjørnestensbedrifter, og det innebærer også store eksportinntekter til Norge. Så i denne valgkampen kan denne regjeringen virkelig gå ut, slå seg på brystet og si at den har kommet med et bidrag til norsk industriutvikling.

Ivar Kristiansen (H) [20:09:28]: «Ikke helt svart,» sier representanten Klungland, og det har han jo selvfølgelig helt rett i. Men løftet i valgkampen 2005 fra de rød-grønne partiene som gikk til valg, var sannelig ikke svart, det var rosenrødt. De garanterte: Bare gi oss noen få uker, så skal vi ha et nytt industrikraftregime på plass. Noen få uker – dette er mulig!

Jeg har her et bindsterkt verk med sitater fra rød-grønne politikere, herunder Klungland. Tiden strekker ikke til til å lese opp alle løftene og alle sitatene, for da ville det ikke engang holde med 10 minutters taletid. Men jeg kan ta én setning:

«En ny sosialistisk regjering vil tilby industrien el-kraft til under markedspris.»

Vedkommende som uttalte dette en måned før siste valg, heter Jens Stoltenberg. Men jeg har både Klungland og ganske mange andre på denne listen.

Og så tar saksordføreren, Tore Nordtun, ordet og stiller spørsmålet: Hva gjorde den forrige regjering? Den forrige regjering lovte ikke å tilby industrien billig kraft til under markedspris og sa at det var enkelt å ordne opp med ESA-systemet. Det gjorde ikke den forrige regjeringen – man sa tvert imot at dette var det svært vanskelig å få på plass.

Når man ser tilbake og ser hva dagens regjering har oppnådd, synes jeg man må være i stand til å stille seg selv spørsmål om man har oppnådd det man lovte norske industriarbeidsplasser. Hvorfor stilte Industri Energi og prosessindustrien til streik i juni? Er man i dialog med norsk industri på dette området? Skjønner man hva budskapet fra deres side er? Har man lest hva de uttaler om det Regjeringen lovte, og det man har valgt å følge opp?

Skjønner man hvorfor Elkem nå ønsker å selge ut all sin kraft? Er det noen blant de rød-grønne partiene som tror at det trygger Elkems industriarbeidsplasser når Elkem selger ut sin kraft til egen industri? Har representanten Nordtun tatt seg bryderiet med å ta seg en tur til Karmøy og snakket med Hydros arbeidere om hva de synes om det å

løpe fra løftene sine, det å avskaffe hjemfallsinstituttet, det å foreslå 15 års utleietid når hele industrien ber om minimum 30 år? Er det et bidrag til å sikre arbeidsplassene i Rogaland og på Karmøy?

Jeg tror at rød-grønne politikere ville stått seg på å gå litt i seg selv. I alle fall bør representanten Nordtun – med sitt utgangspunkt – stille seg selv spørsmålet: Hvorfor i all verden vedtok et flertall på Arbeiderpartiets landsmøte en minimum utleietid på 30 år? Det burde vært totalt unødvendig – hvis de ikke skjønner sin egen besøkestid.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:12:50]: De siste to arbeiderpartiinnleggene gir grunn til bekymring. I selvskrivet de presenterer, får en nærmest inntrykk av at Leif Sande i Industri Energi kunne stått ved siden av Rolf Terje Klungland og demonstrert for Regjeringen. Alle vet at det bare er fjas.

Alle i industrien og i fagbevegelsen som jobber med industripolitikk, sier at Regjeringen ikke har levert. De gir inntrykk av at denne regjeringen kan springe rundt og skryte av det de har gjort. De må gjerne gjøre det, men det viser jo bare at en ikke har forstått alvoret og omfanget av den politikken som burde vært ført for å innfri industriens krav.

Representanten Klungland snakket om at det ikke var noen som klager over tilgangen på kraft. Nei, i utgangspunktet har vi nok kraft i Norge til at industrien kan få den kraften de trenger. Men rammevilkårene med hensyn til kjøp og salg av denne kraften – rammevilkårene som industrien skal forholde seg til når det gjelder langsiktige investeringer – klager de over. Og hvis ikke representanten Klungland har fått med seg det, er det noe alvorlig galt i måten Arbeiderpartiet lytter til industrien på.

Fremskrittspartiet har folk som har reist og besøkt industribedrifter – fra Lista i sør til Finnfjord i nord. Jeg var nettopp i Mo i Rana. Der var det blitt nedlagt en bedrift med den nøyaktige begrunnelsen at de ikke hadde de kraftvilkårene i Norge som de hadde i bedriftens hjemland, Frankrike. Da legger de ned i Norge, rett og slett fordi disse internasjonale selskapene som skal konkurrere på et internasjonalt marked, går dit de får best lønnsomhet. Når Norge ikke klarer å gi dem de kraftvilkårene som de kan få andre steder, så taper norske bedrifter. De norske lokasjonene blir lagt ned.

Jeg foreslår at Arbeiderpartiet i litt større grad reiser rundt og besøker industribedrifter og tar inn over seg hva de faktisk sier. På samtlige steder vi besøkte, var det optimisme for framtiden – kanskje ikke like mye etter at finanskrisen slo til, men de hadde det før. Bedriftene hadde store visjoner om hva de kunne gjøre for å bedre energi-effektiviseringen, bedre miljøregnskapet sitt og få en mer lønnsom produksjon. De to tingene som samtlige tok opp, var industri og kraft, og det var CO₂-kvoteregimet for å få det konkurransedyktig overfor utlandet. Hvis ikke Regjeringen har fått med seg at det var en demonstrasjon mot Regjeringen og denne loven som nå blir vedtatt, den 3. juni, hvis de ikke har fått med seg de to demonstrasjonene som har vært utenfor Stortinget de to foregående årene, så mangler de litt i forhold til virkelighetsbildet.

Så ble det nevnt at industrien kan jo kjøpe seg inn og eie en tredjedel av kraften. Men ærlig talt, folkens, det har de alltid kunnet gjøre. Det er ikke noe nytt i dette. Det er ikke noe nytt i dette i det hele tatt. Det er å komme med gammelt nytt, og late som det er på grunn av dagens regjering man får det til. Det er jo bare å kaste blå i øynene på folk, og en prøver å forvirre mer enn en prøver å oppklare. Hør på hva industrien har sagt på høringene i energi- og miljøkomiteen både i hjemfallssaken og i utleiesaken. Det er ikke godt nok. Og det er ikke fordi de som representerer industrien på høringene, er fremskrittspartifolk – det er gamle senterparti- og arbeiderpartifolk som representerer industrien. Det er ingen grunn til å tvile på det de sier.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at talen skal rettes til presidenten, og ikke til «folkens».

Gunnar Kvasheim (V) [20:16:15]: Det skal angivelig ha vært et nyhetsinnslag hvor representanten Klungland fortalte om sin dimmelenke, og fortalte om hvordan han så fram til å bli ferdig på Stortinget. Når jeg hører hans innlegg i dag, som framstår som et eksempel på hvor langt det er mulig å komme med politisk dressur, så forstår jeg det.

Jeg hadde gleden i forrige valgkamp av å møte Klungland i Folkets Hus i Sauda. Da fortalte han at i løpet av kort tid skulle en ny regjering få på plass et regime med kraft til billigere pris enn det en fikk i markedet. Det var den posisjonen han hadde da han seilte inn i denne stortingsperioden. Når han seiler ut, er han strålende fornøyd med det Regjeringen har gjort, stikk i strid med hva norsk industri er. Det er helt uforståelig at begrunnelsen er en del tiltak som er helt identiske med det den forrige regjering og et bredt flertall ønsker, nemlig avtale på kommersielle vilkår. En peker på Statkraft, ny produksjon av energi – som riktignok er blitt utløst i mindre grad enn før av denne regjering – og at det skal åpnes for en tredjedels eierskap i kraftselskap, hvilket det også var anledning til tidligere.

De to områdene som skiller Arbeiderpartiet fra opposisjonen, er vilje til utsatt hjemfall, vilje til å forlenge kraftkontrakter – to krav som industrien står på, og som opposisjonen er villig til å innfri, men ikke Arbeiderpartiet og Regjeringen.

Vi hadde også et innlegg fra Inge Ryan, som sa at 30 års leietid undergraver offentlig eierskap. Det sammenholdt med Torny Pedersens innlegg forteller litt om det bikkjelslagsmålet som må ha vært internt i Regjeringen i denne saken. For Torny Pedersen sier at dagens ordning ikke er optimal, dagens ordning er ikke som Haga lovte. Det skal bli spennende å se om den blir brukt – altså underforstått at den ikke vil bli brukt. Dette må vi diskutere videre. Dette vil svekke regionalt eierskap. Jeg forstår ingenting når noen sier at mer enn 15 års leie vil undergrave offentlig eierskap, sier Torny Pedersen. Dette må vi komme tilbake til. Hun er fullt og helt på opposisjonens side her, på det sporet som Venstre og Kristelig Folkeparti har. Det betyr at det i dag er et stort flertall for den posisjonen, men på grunn av intern uenighet i Regjeringen blir ikke det utfallet.

Rolf Terje Klungland (A) [20:19:09]: Jeg ventet litt med å tegne meg til det siste treminuttersinnlegget, slik at jeg fikk gjengen samlet. Jeg kan bare beklage at representanten Ketil Solvik-Olsen har valgt den siden når det gjelder å sikre industrien kraft, for han vet at dersom han skal sitte i en regjering med noen som han var knallhard mot i forrige periode på grunn av at de ikke ville sikre industrikraft, så er det slett ikke sikkert at han heller får det som han vil når han skal til å gjøre det som han sier.

Når det er sagt, har jeg lyst til å si til representanten Kvasheim at jeg husker veldig godt hva jeg har sagt. Jeg synes det er nokså fantastisk å høre opposisjonspartiene. Representanten Kristiansen er oppe her med sitater fra Jens Stoltenberg som han vet aldri har vært uttalt, og bruker det som argumentasjon i en slik viktig sak. Det synes jeg faktisk de skal holde seg for gode til. Det er en av grunnene til at jeg trekker meg.

Jeg sier at opposisjonen er så falsk at en nesten kan grine blod, når de har skrevet i dokumenter til Stortinget at det ikke er hensiktsmessig – de ser det ikke som hensiktsmessig – å sikre industrien kraft. Dersom det hadde vært slik at de i det hele tatt hadde ønsket det i forrige periode, hadde det antakelig vært lagt på plass noe da. Men de ville ikke. Selv om stortingsflertallet her sa at de skulle gjøre det, så fulgte ikke den forrige regjeringen opp. Da var partiet til representanten Ketil Solvik-Olsen også en støtte til de rød-grønne partiene for å prøve å sikre industrien kraft.

Så var jeg i mitt forrige innlegg inne på hva som er gjort i denne perioden. Men det hadde altså ikke skjedd hvis Gunnar Kvasheim fortsatt hadde sittet i regjeringsskontorene, Ivar Kristiansen hadde stått her og sagt at de ikke ville, og Ketil Solvik-Olsen hadde vært politisk rådgiver i Fremskrittspartiet. Det hadde ikke blitt gjort, og derfor mener jeg at det opposisjonen står på denne talerstolen og sier – og også sier andre steder – ikke kan stå uimotsagt, for det er faktisk ikke sant. Det synes jeg faktisk at de som sier slike ting, bør ta til seg. Det er altså Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen som har dratt lasset i denne saken. Det er vi som igjen skal sikre industrien konkurransedyktige vilkår, og opposisjonen bør faktisk være så åpne og ærlige at de sier at det hadde ikke kommet fra oss hvis ikke dere hadde dradd lasset i den saken.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at det å beskyldde noen for å være «falsk», ligger utenfor den parlamentariske språkbruk.

Ivar Kristiansen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ivar Kristiansen (H) [20:22:25]: Bare en kort merknad. Siden jeg ble beskyldt fra talerstolen for å fare med bløff og sitatfusking, gjentar jeg mitt sitat fra Jens Stoltenberg. Dette sitatet er hentet fra Stavanger Aftenblad 9. august 2005:

«En ny sosialistisk regjering vil tilby el-kraft til under markedspris.»

Hvis jeg gjør Jens Stoltenberg urett, er jeg mann til å beklage i full offentlighet at jeg har gjort ham urett.

Presidenten: Ketil Solvik-Olsen har hatt også hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:23:13]: Jeg tror representanten Klungland må bestemme seg for om Fremskrittspartiet var med på å støtte Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i at en ønsket en utredning om industrikraft, eller om vi ikke var det, for nå fikk vi kjeft både for å ha vært med og for ikke å ha vært med.

Så ønsker jeg å få vite hva det nøyaktig er denne regjeringen har gjort som faktisk har gitt resultat som er bedre enn det som var situasjonen forrige gang. Jeg vet at på hjemfallssiden har industrien mistet retten til å kunne eie vannkraft. Det er ikke å styrke industriens vilkår. Utleieordningen som kom istedenfor, reduserer muligheten for å leie vannkraftverk, den øker den ikke. Eierskap i forhold til en tredjedel var det også i forrige periode. Er det da de 40 mill. kr som kom i revidert budsjett, som er forskjellen – som da tilsvarer ca. 0,1 øre pr kWh som industrien bruker?

Jeg kan ikke se den store forskjellen, bortsett fra på retorikkensiden, der denne regjeringen har lovt gull og grønne skoger. Men den har altså ikke levert noe som industrien mener gjør noen som helst forskjell i forhold til sånn som det var. Det er derfor industrien demonstrerer mot denne regjeringen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet, og debatten i sak nr. 5 er avsluttet.

(Votering, se side 775)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Odelstinget går til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 12 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 4, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 5, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 6, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 7, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 8–11, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Høyre
- forslag nr. 12, fra Erling Sande på vegne av energi- og miljøkomiteen

Forslagene nr. 1–11 er inntatt i innstillingen på sidene 31–34, mens forslag nr. 12 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan for kunnskapsoppbygging om naturmangfoldsarbeidet i kommunesektoren.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning for import av planter som bedre ivaretar risikoen for introduksjon av fremmede arter, og eventuelt komme tilbake til Stortinget med nødvendige lovendringer.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget med sikte på å styrke grunneiers rett til erstatning i saker om vern og ekspropriasjon, og det bes om at det i saken særlig utredes å utvide retten til erstatning ved gjenkjøpsverdi, at det ikke diskrimineres mellom ulike former for vern og at det økonomiske tapet utmåles etter markedsverdien.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget med sikte på å styrke grunneiers retter i saksbehandlingen av saker om vern og ekspropriasjon, og det bes om at det i saken særlig utredes rett til forsøk på makebytte, å pålegge staten en tilbudsplikt og en tidsbegrensning av det midlertidige vernet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om praktiseringen av båndlegging og innløsning av eiendom knyttet til planlagte veiprosjekter. Saken skal spesielt avklare rettigheter for eiendomsbesittere, og hvilke tidsfrister og prosedyrer som må innføres for å unngå at enkeltmennesker må bære urimelige byrder på statens vegne når prosjekter trekker ut i tid.»

Disse forslagene blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Kapittel I Formål og virkeområde mv.

§ 1 (lovens formål)

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

§ 2 (stedlig virkeområde)

Loven gjelder på norsk landterritorium, herunder innsjøer og vassdrag, og i Norges territorialfarvann.

For Svalbard og Jan Mayen gjelder lovens kapittel VII. Kongen kan bestemme at også andre bestemmelser gjelder for Svalbard og Jan Mayen. For øvrig gjelder lov 15. juni

2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard og lov 21. februar 1930 nr. 2 om Jan Mayen i stedet for loven her.

På kontinentalsokkelen og i jurisdiksjonsområder opprettet i medhold av lov 16. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone (økonomiske soneloven) gjelder §§ 1, 3 til 5, 7 til 10, 14 til 16, 57 og 58 så langt de passer.

§ 3 (definisjoner)

I denne lov forstås med

- a) art: etter biologiske kriterier bestemte grupper av levende organismer;
- b) bestand: en gruppe individer av samme art som lever innenfor et avgrenset område til samme tid;
- c) biologisk mangfold: mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene;
- d) dyr: pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk og virvelløse dyr;
- e) fremmed organisme: en organisme som ikke hører til noen art eller bestand som forekommer naturlig på stedet;
- f) genetisk materiale: gener og annet arvemateriale i ethvert biologisk materiale, som kan overføres til andre organismer med eller uten hjelp av teknologi, likevel ikke genetisk materiale fra mennesker;
- g) høsting: jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring;
- h) innførsel: kryssing av grense på land mot nabostat eller ilandføring fra områder utenfor lovens virkeområde;
- i) naturmangfold: biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning;
- j) naturtype: ensartet type natur som omfatter alle levende organismer og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster;
- k) organisme: enkeltindivid av planter, dyr, sopp og mikroorganismer, inkludert alle deler som er i stand til å formere seg eller overføre genetisk materiale;
- l) planter: karplanter, moser og alger;
- m) sopp: sopp og lav;
- n) utsetting: utsetting, bevisst utslipp eller deponering som avfall av organismer i miljøet, eller i et innesluttet system der rømming ikke er utelukket;
- o) uttak: enhver form for avliving eller fjerning av hele eller deler av organismer fra naturen uansett formål;
- p) vilt: naturlig viltlevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier;
- q) virvelløse dyr: dyr uten ryggstøyle;
- r) økologisk funksjonsområde: område – med avgrensning som kan endre seg over tid – som oppfyller en økologisk funksjon for en art, slik som gyteområde, oppvekstområde, larvedriftsområde, vandrings- og trekkruiter, beiteområde, hiområde, myte- eller hårfellingsområde, overnattingsområde, spill- eller parringsområde, trekkvei, yngleområde, overvintringsområde og leveområde;

- s) økologisk tilstand: status og utvikling for funksjoner, struktur og produktivitet i en naturtypes lokaliteter sett i lys av aktuelle påvirkningsfaktorer;
- t) økosystem: et mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer fungerer i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet.

Kapittel II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk

§ 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer)

Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig.

§ 5 (forvaltningsmål for arter)

Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

Forvaltningsmålet etter første ledd gjelder ikke for fremmede organismer.

Det genetiske mangfold innenfor domestiserte arter skal forvaltes slik at det bidrar til å sikre ressursgrunnlaget for fremtiden.

§ 6 (generell aktsomhetsplikt)

Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

§ 7 (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8 (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9 (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11 (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12 (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

§ 13 (kvalitetsnormer for naturmangfold)

Kongen kan fastsette retningsgivende kvalitetsnormer for naturmangfoldet, bl.a. om forekomsten av en art eller utbredelsen eller økologisk tilstand av en naturtype.

Grenseverdier for forurensning eller kvalitetsmål for vassdrag fastsettes etter reglene i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) eller lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).

Blir en kvalitet fastsatt i en norm etter denne loven ikke nådd, eller er det fare for dette, bør myndigheten etter denne lov i samråd med andre berørte myndigheter utarbeide en plan for hvordan kvaliteten likevel kan bli nådd. Planen kan bl.a. gå ut på at det fastsettes nærmere forskrifter med hjemmel i denne eller andre lover.

§ 14 (vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser)

Tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser.

Ved vedtak i eller i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

Kapittel III Artsforvaltning

§ 15 (forvaltningsprinsipp)

Høsting og annet uttak av naturlig viltlevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Unødig skade og lidelse på viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi skal unngås.

Høsting og annet uttak av viltlevende planter og sopp er tillatt så langt det ikke truer overlevelsen av den aktuelle bestanden eller begrenses ved lov eller vedtak med hjemmel i lov.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for lovlig ferdsel, landbruksvirksomhet eller annen virksomhet som skjer i samsvar med aktsomhetsplikten i § 6.

Høsting og annen utnyttelse av marine organismer reguleres av lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressursar (havressurslova).

§ 16 (*høsting av vilt og lakse- og innlandsfisk*)

Vedtaket om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven).

Vedtaket om å tillate høsting av lakse- og innlandsfisk treffes med hjemmel i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. (lakse- og innlandsfiskloven).

Høsting kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd.

Ved avgjørelsen om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør.

Tredje og fjerde ledd gjelder ikke ved vedtak om høsting av fremmede organismer.

§ 17 (*alminnelige regler om annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk*)

Smågnagere, krypdyr og lakse- og innlandsfisk kan avlives dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom.

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan felle vilt under direkte angrep på bufe eller tamrein. Avliving og forsøk på avliving etter dette ledd skal straks meldes til politiet.

Avliving for å hindre at et dyr lider unødig er tillatt i samsvar med lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern (dyrevernlova). Det samme gjelder avliving for å bekjempe smittsom sykdom som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser i samsvar med lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven).

§ 18 (*annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene*)

Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk

- for å beskytte naturlig forekommende planter, dyr og økosystemer,
- for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom,
- for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning,
- for innfangning til gjenoppbygging av bestander,

- for innfangning til lovlig oppdrettsvirksomhet,
- for forskning, undervisning eller taksonomisk virksomhet, eller
- som er fremmede organismer.

Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom. Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak.

Kommunen kan gi tillatelse til uttak av hjortevilt og bever for å avverge skade etter § 18 første ledd bokstav b, samt til å fjerne beverbolig eller dam for å hindre vesentlig skade ved oversvømmelse. Tillatelser gitt av kommunen kan påklages til fylkesmannen.

§ 19 (*erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt*)

Når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt, yter staten full erstatning for tapet og følgekostnadene i samsvar med forskrift gitt av Kongen. Kongen kan også gi forskrift om tilbakekreving av uriktig utbetalt beløp.

§ 20 (*uttak av virvelløse dyr*)

Med mindre annet er bestemt, er det tillatt å

- avlive virvelløse dyr som er til plage eller skade,
- avlive fremmede virvelløse dyr,
- utta virvelløse dyr når det ikke truer bestanden i området.

Når myndigheten etter loven treffer tiltak etter første ledd bokstav a eller b, kan dette om nødvendig skje på andres faste eiendom.

Kongen kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om høsting og annet uttak av landlevende virvelløse dyr.

Høsting og annen utnyttelse av marine viltlevende virvelløse dyr reguleres av havressurslova.

§ 21 (*uttak av planter og sopp*)

§ 15 annet ledd er ikke til hinder for at planter og sopp fjernes for å avverge skade på menneskers eller dyrs helse, på avling, skog eller annen eiendom, for å fjerne fremmede organismer, eller for å ivareta viktige samfunnsinteresser.

Myndigheten etter loven kan på andres eiendom iverksette tiltak for å avverge skade som nevnt i første ledd, og uttak for å beskytte naturlig forekommende arter og økosystemer.

Kongen kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om høsting og annet uttak av planter og sopp som ikke reguleres av regler i eller med hjemmel i annen lov.

Høsting og annen utnyttelse av marine viltlevende plante- og sopparter reguleres av havressurslova.

§ 22 (*ferdselsregulering i utmark*)

For å hindre skade eller ulempe for planter eller dyr kan Kongen gi forskrift om gjennomføring av større arrangementer i utmark og for naturstudier, fotografering mv. og for ferdselsformer som i særlig grad kan være skadelig.

§ 23 (prioriterte arter)

Kongen i statsråd kan ved forskrift utpeke nærmere angitte arter som prioritert. Ved avgjørelsen legges vesentlig vekt på om

- a) arten har en bestandssituasjon eller bestandsutvikling som strider mot målet i § 5 første ledd,
- b) arten har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse eller genetiske særtrekk i Norge, eller
- c) det er internasjonale forpliktelser knyttet til arten.

I sjø anvendes bestemmelsen i første ledd bokstav b bare i særlige tilfeller.

Når det foreligger dokumentasjon for at en art etter vitenskapelige kriterier antas å ha en tilstand eller utvikling som vesentlig strider mot målet i § 5 første ledd, skal myndighetene etter loven – av eget tiltak eller etter krav fra en organisasjon eller andre med rettslig interesse – vurdere om det bør treffes vedtak etter første ledd.

Departementet kan ved forskrift avgjøre at en prioritering etter første ledd bokstav a faller bort når bestandsmålet i § 5 første ledd er nådd.

§ 24 (beskyttelsens innhold)

En forskrift om prioriterte arter etter § 23 første ledd kan

- a) fastsette forbud mot enhver form for uttak, skade eller ødeleggelse av en prioritert art eller bestemte bestander av den, og at reglene i §§ 15 til 22 bare gjelder så langt det følger av forskriften,
- b) gi regler om beskyttelse av visse typer økologiske funksjonsområder av mindre omfang. De hensyn som pålegges må ikke medføre en vesentlig vanskeliggjøring av igangværende bruk. Dersom summen av hensyn i etterkant av vedtaket gir restriksjoner som medfører en vesentlig vanskeliggjøring og et vesentlig tap, kan grunneier kreve at området vernes etter kapittel V eller at det gjøres unntak fra prioriteringen for de aktuelle områdene etter femte ledd. Bestemmelsen gjelder ikke i sjø,
- c) sette krav om å klarlegge følgene for arten av planlagte inngrep i dens funksjonsområder, herunder klarlegging av alternative funksjonsområder som kan bidra til å sikre bevaring av arten i samsvar med § 5 første ledd.

Forskriften kan gi regler om skjøtselstiltak i samsvar med § 47 når dette er nødvendig for å sikre bevaring av arten. Offentlige tilskuddsordninger skal så langt mulig bidra til å sikre bevaring av en prioritert art.

Gis det regler om beskyttelse av visse typer økologiske funksjonsområder for prioriterte arter etter første ledd bokstav b, der aktiv skjøtsel eller andre typer tiltak er en forutsetning for ivaretagelse av funksjonsområdet, skal staten legge frem en handlingsplan for å sikre slike områder. Det offentlige kan inngå nærmere avtale med grunneier eller rettighetshaver om skjøtsel av et økologisk funksjonsområde for prioriterte arter.

Samtidig med forskrift etter § 23 første ledd skal myndigheten vurdere om det for å bevare arten og dens genetiske mangfold er nødvendig å treffe ytterligere vedtak om økologiske funksjonsområder etter denne eller andre lover.

Myndigheten etter loven kan gjøre unntak fra forskrift etter § 23 dersom det ikke forringer artens bestands-situasjon eller bestandsutvikling, eller dersom vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig.

§ 25 (bevaring av særskilte bestander)

Kongen kan fastsette særskilte forvaltnings- og beskyttelsestiltak, herunder totalfredning, av en bestand av en art når bestanden antas å ha genetiske særtrekk.

§ 26 (handel mv.)

For å gjennomføre konvensjon 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES) eller andre internasjonale forpliktelser, eller for øvrig for å bevare naturlig villevende arter, kan Kongen gi forskrift om inn- og utførsel, transport, omsetning og oppbevaring eller besittelse av levende eller døde eksemplarer eller deler av slike.

§ 27 (bevaringstiltak utenom leveområdet og for domestiserte arter)

Hvis en art står i direkte fare for å bli utryddet, skal myndigheten etter loven her vurdere om det i tillegg til vedtak etter § 23 skal iverksettes bevaringstiltak utenfor leveområdet, hvis det kan bidra til å fremme artens overlevelse i naturen.

Kongen kan gi forskrift om særskilte bevaringstiltak for domestiserte arter for å bidra til målet i § 5 tredje ledd.

Kapittel IV Fremmede organismer

§ 28 (krav til aktsomhet)

Den som er ansvarlig for utsetting av levende eller levedyktige organismer i miljøet, skal opptre aktsomt, og så langt som mulig søke å hindre at utsettingen får uheldige følger for det biologiske mangfold. Utføres en utsetting i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Den som setter i verk virksomhet eller tiltak som kan medføre spredning eller utslipp av levende eller levedyktige organismer til steder der de ikke forekommer naturlig, skal i rimelig utstrekning treffe tiltak for å hindre dette.

Dersom det oppstår skade på biologisk mangfold eller fare for alvorlig skade på biologisk mangfold som følge av utsetting eller utilsiktet utslipp av fremmede organismer, skal den ansvarlige umiddelbart varsle myndigheten etter loven her, og treffe tiltak i samsvar med §§ 69 og 70, med mindre slik melde- og tiltaksplikt følger av annen lov.

Kongen kan gi forskrift om virksomheter eller tiltak som kan medføre fare for spredning eller utilsiktet utslipp av organismer som ikke forekommer naturlig på stedet, og om varslingsplikten etter tredje ledd.

§ 29 (innførsel)

Levende eller levedyktige organismer kan bare innføres til Norge med tillatelse fra myndigheten etter denne loven.

Tar innførselen sikte på utsetting i miljøet, skal søkeren om tillatelse klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold.

Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at innførselen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Kongen kan gi forskrift om innførsel etter første ledd, herunder om krav til søknad og vilkår for tillatelsen. Kongen kan også gi forskrift om at bestemte organismer kan innføres uten tillatelse etter denne paragraf, eller fastsette forbud mot innførsel av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Med mindre annet er bestemt ved forskrift gitt av Kongen, kreves ikke tillatelse etter denne loven til innførsel av landlevende planter og nærmere bestemte husdyr. Det kreves heller ikke tillatelse for innførsel av biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til innførsel av i eller i medhold av annet lovverk.

§ 30 (*alminnelige regler om utsetting*)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

- organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge, herunder utenlandske treslag,
- vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes naturlig i distriktet,
- sette ut i sjø eller vassdrag organismer, unntatt av stedegeen stamme, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven),
- organismer som ikke fra før forekommer naturlig på stedet, dersom Kongen i forskrift har stilt krav om tillatelse til dette.

Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad.

Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

§ 31 (*utsetting uten særskilt tillatelse*)

Utsetting kan skje dersom aktsomhetsplikten etter § 28 blir overholdt, av

- organismer som er innført med tillatelse etter § 29 første ledd, jf. annet ledd med sikte på utsetting,
- planter i hager, parkanlegg og andre dyrkede områder, hvis plantene ikke kan påregnes å spre seg utenfor området, samt norske treslag,
- biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk,
- nærmere angitte organismer dersom Kongen har gitt forskrift om det.

Utsetting etter første ledd kan ikke skje i strid med forskrift etter § 30 første ledd bokstav d. Dette gjelder ikke norske treslag.

§ 32 (*forholdet til andre lover*)

Krav om tillatelse etter denne loven fritar ikke for tillatelse til innførsel eller utsetting etter annet lovverk. Trenger en innførsel eller utsetting tillatelse etter flere lover,

skal myndighetene etter denne og andre lover sørge for samordnet saksbehandling. Kongen kan gi forskrift om slik samordning.

Reglene i §§ 28 til 31 gjelder ikke for genmodifiserte organismer som går inn under lov 2. april 1993 nr. 38 om framstilling og bruk av genmodifiserte organismer (genteknologiloven).

Vurderinger etter dette kapitlet skal ikke omfatte hensyn til planters, dyrs og menneskers liv og helse som ivaretas av lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven) og matloven.

Kapittel V Områdevern

§ 33 (*mål for områdevern*)

Verneområder på land, i vassdrag og i sjø etter dette kapittel skal bidra til bevaring av

- variasjonsbredden av naturtyper og landskap,
- arter og genetisk mangfold,
- truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv,
- områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,
- økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt, eller
- referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Når det etter en annen lov treffes vedtak om å beskytte naturen i et område, bør det legges vekt på målene i første ledd. Inngår slike vedtak etter annen lov i en plan som omfatter områder beskyttet ved vedtak etter denne loven, kan Kongen gi regler for å sikre at beskyttelsen etter de forskjellige lovene samordnes i forhold til målet med planen.

§ 34 (*forskrifter om verneområder*)

Kongen i statsråd fastsetter det enkelte verneområde, jf. §§ 35 til 39, ved forskrift. Overfor grunneiere og rettighetshavere som blir berørt av forskriften, gjelder også forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

I forskriften angis verneområdets formål, herunder hvilke natur- og kulturverdier vernet skal ivareta og den tilstand som ønskes oppnådd med vernet, verneområdets grenser, berørte eiendommer og bestemmelser om bruk av området. Forskrift om verneområder i sjø skal angi om verneformålet gjelder sjøbunnen, vannsøylen, vannflaten eller en kombinasjon av disse.

Verneområdets geografiske utstrekning skal samsvare med verneformålet. Ved avgrensning av verneområdet skal det legges vekt på å ivareta økologiske funksjoner av betydning for verneformålet og økosystemets tåleevne mot ytre påvirkninger.

Innenfor den rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere virksomhet eller ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet. Det

kan fastsettes særskilte regler for forskjellige deler av området når det er forenlig med delområdets funksjon for verneformålet.

Verneforskriften skal ikke være til hinder for å videreføre bærekraftig bruk som bygger opp under verneformålet i et område.

§ 35 (*nasjonalparker*)

Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

§ 36 (*landskapsvernområder*)

Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkning av tiltakene i området. I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots.

For de deler av landskapsvernområdet der bruk er en vesentlig forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det senest samtidig med vedtak om vern etter første ledd legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

§ 37 (*naturreservater*)

Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,

c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,

d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller

e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

§ 38 (*biotopvernområder*)

Som biotopvernområde kan vernes et område som har eller kan få særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter. Det kan fastsettes forbud mot virksomhet og ferdsel som kan påvirke eller forstyrre arten eller dens livsbetingelser. § 37 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 39 (*marine verneområder*)

Det kan opprettes verneområder i sjø for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter.

Som marine verneområder kan vernes områder som

- a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep,
- b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- c) representerer en bestemt type natur,
- d) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- e) utgjør en spesiell geologisk forekomst,
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi, eller
- g) har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter.

Verneområder i sjø kan opprettes for å oppfylle ett eller flere av målene i § 33 første ledd.

Verneområdet i sjø må angi om verneformålet og restriksjoner gjelder bunn, vannsøyle, overflate eller en kombinasjon av disse. For øvrig gjelder §§ 33, 34 og §§ 40 til 51 tilsvarende så langt de passer.

I et verneområde i sjø må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et verneområde i sjø kan vernes mot all virksomhet, forurensning, tiltak og bruk, med de begrensninger som følger av folkeretten. Restriksjoner på aktivitet skal stå i forhold til verneformålet.

Høsting og annen utnyttning av viltlevende marine ressurser reguleres etter havressurslova innenfor rammene av verneforskriften.

Marine områder der beskyttelsen kun består av nærmere bestemte regler om utøving av fiske, fastsettes etter havressurslova.

§ 40 (*internasjonal status for verneområder*)

Kongen kan ved forskrift gi et verneområde en særskilt status etter en internasjonal konvensjon om vern av natur- eller kulturmiljø. Den virkning som vedkommende konvensjon tillegger en slik status, gjelder også som norsk rett.

§ 41 (*saksbehandling*)

Når et arbeid med vern etter dette kapitlet tar til, skal det innenfor rammene av annet til tredje ledd samt §§ 42 og 43 legges til rette for en saksbehandling med best mulig samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen, herunder utøvere av samisk kultur og utøvere av samisk næring, kommunen og fylkeskommunen, Sameetinget og andre berørte myndigheter. Det samme gjelder når grunneier eller rettighetshaver selv tilbyr områder for vern. Saksbehandlingen skal legge til rette for mest mulig klarhet om verneformål og verneverdier, lokal bruk og kunnskap om verneverdier, avgrensning av området og følger av vernet. Som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området.

Forholdet til spørsmålet om samtidig oppstart av kommunalt og regionalt planarbeid etter lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) skal avklares med kommunen og fylkeskommunen. Kongen kan gi forskrift om samordnet behandling av planer etter plan- og bygningsloven og vern etter denne lov.

§ 42 (*kunngjøring av påtenkt verneforslag*)

Vernemyndigheten skal kunngjøre verneforslaget, med de viktigste følger det antas å få, i minst én avis som er alminnelig lest på stedet. Forslag til verneområder i sjø skal kunngjøres på en måte som er hensiktsmessig for å gjøre berørte interesser kjent med forslaget. Grunneiere og rettighetshavere skal så vidt mulig underrettes ved brev og gis en rimelig frist for å komme med merknader før forslag utformes.

På et tidlig tidspunkt i saksforberedelsen, og i god tid før kunngjøringen, skal det søkes samarbeid med offentlige myndigheter, organisasjoner mv. som har særlig interesse i tiltaket. Utarbeidelse av forskrift skal skje i et samarbeid med berørte sentrale myndigheter.

§ 43 (*høring av forslag til verneforskrift*)

Forslaget til forskrift skal sendes på høring etter reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven) § 37. Om varsling av grunneiere og rettighetshavere gjelder reglene i forvaltningsloven § 16. Forslaget legges ut til offentlig ettersyn på minst ett lett tilgjengelig sted og kunngjøres i Norsk Lysingsblad og i minst én avis som er alminnelig lest på stedet.

Høringsforslaget skal beskrive området som forslaget omfatter, herunder verneformål og verneverdier, avgren-

sing av området og andre verdier enn naturverdier, samt de følgene forslaget antas å få, og gi en frist på minst to måneder for uttalelse.

Forslaget legges frem til uttalelse for kommunen, fylkeskommunen og berørte statlige fagorganer, og for Sameetinget hvis verneforslaget berører samiske interesser.

§ 44 (*tiltak ved igangsatt saksbehandling*)

Når det er foretatt kunngjøring etter § 42 kan et forvaltningsorgan uten videre avslå en søknad om tillatelse mv. til et tiltak i et område som inngår i verneforslaget. Tillatelse kan bare gis dersom tiltaket er uten nevneverdig betydning for forslaget. Når vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig kan Kongen likevel gi tillatelse til tiltaket.

Samtidig med, eller etter en kunngjøring som nevnt i § 42, kan departementet for hele eller deler av det foreslåtte verneområdet fastsette meldeplikt for tiltak som ikke trenger tillatelse etter annen lov. Meldeplikten kunngjøres på samme måte som verneforslaget. Høring etter forvaltningsloven § 37 første ledd gjennomføres etter at meldeplikten er bestemt, for å avgjøre om meldeplikten bør opprettholdes og om det bør fastsettes nærmere regler for meldeplikten.

Når det er foretatt kunngjøring etter § 42 kan offentlig myndighet ikke gi tilskudd til tiltak i et område som inngår i verneforslaget. Vernemyndigheten kan gjøre unntak fra dette dersom tiltaket er uten nevneverdig betydning eller er positivt for forslaget.

Kongen kan bestemme at reglene i første til tredje ledd helt eller delvis skal anvendes også før et verneforslag er kunngjort, hvis sentrale offentlige myndigheter har satt i gang samlet planlegging for vern.

Virkningene av første til fjerde ledd er begrenset til fire år etter at forslaget er kunngjort. Departementet kan forlenge virkningene med inntil to år.

§ 45 (*midlertidig vern*)

For å hindre skade på verneverdier kan departementet gi forskrift om midlertidig vern av bestemt angitte områder. Overfor private grunneiere og rettighetshavere som blir berørt av vedtaket, gjelder forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

Når en bestemt naturtype står i fare for å forsvinne, kan Kongen ved forskrift fastsette begrensninger og forbud mot virksomhet og ferdsel som ytterligere kan true naturtypens fortsatte eksistens.

For vedtak om midlertidig vern etter første og annet ledd gjelder ikke §§ 41 til 43. Når det treffes vedtak om midlertidig vern, skal saksbehandlingen fortsette uten ugrunnet opphold. Virkningen av vedtak om midlertidig vern er begrenset til fire år etter at vedtaket ble kunngjort. Departementet kan forlenge virkningen av det midlertidige vernevedtaket med inntil to år.

§ 46 (*grunning og kunngjøring av vernevedtak*)

I vedtak etter § 34 skal begrunnelsen gjøre rede for hvilket naturmangfold og andre verdier som er vernet i og med vernevedtaket, og hvordan det bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

Vedtaket etter §§ 34 og 45 skal kunngjøres etter reglene i forvaltningsloven § 38 og i minst én avis som er alminnelig lest på stedet. Vedtak om verneområder i sjø bør kunngjøres på en måte som er hensiktsmessig for å gjøre berørte interesser kjent med vedtaket. Vedtaket skal meddeles grunneiere, rettighetshavere og kommuner i verneområdet etter reglene i forvaltningsloven § 27. Kunngjøringen og meddelelsen skal gjøre oppmerksom på retten til erstatning etter § 50 og fristen etter § 51 første ledd.

Vernevedtaket skal tinglyses.

Vernevedtak skal være offentlig tilgjengelig i elektronisk form med tilhørende kart.

§ 47 (*skjøtsel av verneområder*)

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsløp, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

§ 48 (*dispensasjon fra vernevedtak*)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på

verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

§ 49 (*utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde*)

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.

§ 50 (*erstatning til eiere og rettighetshavere i verneområder*)

En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42.

Når vilkårene etter første ledd er oppfylt, fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom (ekspropriasjonsloven). Ved anvendelsen av nevnte lov § 10 er det tidspunktet for vernevedtaket som skal legges til grunn.

Kongen fastsetter ved forskrift hva som regnes som igangværende bruk for virksomhet i henhold til

- utvinningstillatelse etter lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven),
- utmål etter lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk (bergverksloven),
- mineralloven.

§ 51 (*fremgangsmåten ved fastsetting av erstatning*)

Staten skal senest ett år etter at vernevedtaket ble truffet, gi tilbud om erstatning etter § 50 til en eier eller rettighetshaver som har fremsatt skriftlig krav om dette innen fire måneder fra vernevedtaket. Departementet kan forlenge fristen og kan også gi oppfriskning for oversittelse av fristen. Bestemmelser i lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) om oppfriskning gjelder så langt de passer.

Blir tilbudet ikke akseptert, kan eier eller rettighetshaver senest seks måneder etter at det ble gitt, sette frem krav for fylkesmannen om at staten begjærer rettslig skjønn for tingretten til fastsetting av erstatning etter § 50.

Skjønnen holdes etter reglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven) og reglene i dette ledd. Tingretten kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen i annet ledd etter reglene i tvisteloven. For saksomkostninger ved underskjønn gjelder skjønnsprosessloven § 42. Ved overskjønn begjært av staten skal staten dekke grunneierens nødvendige omkostninger. Ved overskjønn begjært av grunneieren får reglene i tvisteloven kapittel 20 anvendelse.

Kapittel VI Utvalgte naturtyper

§ 52 (*utvalgte naturtyper*)

For å fremme målet i § 4 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift som angir bestemte naturtyper som utvalgte i hele eller deler av landet. Det kan i forskriften angis nærmere kriterier for hvilken type forekomster av naturtypen som omfattes av reglene i dette kapittel.

Ved avgjørelsen av om en naturtype skal bli utvalgt, skal det legges særlig vekt på om

- a) naturtypen har en utvikling eller tilstand som strider mot målet i § 4,
- b) naturtypen er viktig for en eller flere prioriterte arter,
- c) naturtypen har en vesentlig andel av sin utbredelse i Norge, eller
- d) det er internasjonale forpliktelser knyttet til naturtypen.

Når det foreligger dokumentasjon for at en naturtype etter vitenskapelige kriterier antas å ha en tilstand eller utvikling som vesentlig strider mot målet i § 4, skal myndighetene etter loven her – av eget tiltak eller etter krav fra en organisasjon eller andre med rettslig interesse – vurdere om det bør gis forskrift etter første ledd.

Ved utvelging av en naturtype der aktiv skjøtsel eller andre typer tiltak er en forutsetning for ivaretagelse av naturtypen, skal staten legge frem en handlingsplan for å sikre naturtypen.

§ 53 (*utvelgingens generelle betydning*)

Ved utøving av aktsomhetsplikten etter § 6 skal det tas særskilt hensyn til forekomster av utvalgte naturtyper for å unngå forringelse av naturtypens utbredelse og forekomstenes økologiske tilstand.

Ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom skal det tas særskilt hensyn til forekomster av en utvalgt naturtype slik at forringelse av naturtypens utbredelse og forekomstenes økologiske tilstand unngås. Før det treffes en beslutning om å gjøre inngrep i en forekomst av en utvalgt naturtype, må konsekvensene for den utvalgte naturtypen klarlegges. Kongen kan gi forskrift om utføring og behandling av en slik konsekvensanalyse.

Ved vurderingen av om den utvalgte naturtypes utbredelse eller økologiske tilstand forringes, skal det legges vekt på forekomstens betydning for den samlede utbredelse og kvalitet av naturtypen og om en tilsvarende forekomst kan etableres eller utvikles på et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av en slik forekomst.

Rettslig bindende plan etter plan- og bygningsloven som avklarer arealbruken for en forekomst av en utvalgt naturtype og som er vedtatt etter at forskrift etter § 52 er gitt, går foran reglene i første til tredje ledd.

Kommunen kan ved forskrift bestemme at reglene i §§ 53 til 56 også skal gjelde for kommunens forvaltning av forekomster av andre nærmere bestemte naturtyper i kommunen.

Det offentlige kan inngå nærmere avtale med grunn-

eier eller rettighetshaver om skjøtsel av en forekomst av en utvalgt naturtype.

§ 54 (*meldeplikt for skogbrukstiltak*)

Skogbrukstiltak som berører forekomster av utvalgte naturtyper og som ikke krever tillatelse, skal meldes til kommunen før tiltaket iverksettes. Tilbakemelding fra kommunen skal foreligge før tiltaket utføres. Kommunen skal vurdere tiltaket etter reglene i § 53 annet og tredje ledd. Finner kommunen at tiltaket kan medføre forringelse av naturtypens utbredelse og forekomstenes økologiske tilstand, kan kommunen nekte tiltaket eller gi nærmere pålegg om hvordan tiltaket skal gjennomføres i samsvar med reglene i lov 27. mai 2005 nr. 31 om skogbruk (skogbrukslova) § 6 fjerde ledd eller § 8 annet ledd. Frist for tilbakemelding kan fastsettes i forskrift etter § 52 første ledd.

§ 55 (*meldeplikt for jordbrukstiltak*)

Jordbrukstiltak som berører forekomster av utvalgte naturtyper og som ikke krever tillatelse, skal meldes til kommunen før tiltaket iverksettes. Tilbakemelding fra kommunen skal foreligge før tiltaket utføres. Kommunen skal vurdere tiltaket etter reglene i § 53 annet og tredje ledd. Finner kommunen at tiltaket kan medføre forringelse av naturtypens utbredelse og forekomstenes økologiske tilstand, kan kommunen nekte tiltaket eller gi nærmere pålegg om hvordan tiltaket skal gjennomføres i samsvar med forskrift etter lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 11 første ledd.

Eiere eller brukere av jordbrukseiendommer som inneholder forekomster av utvalgte naturtyper, kan søke kommunen om godkjenning av miljøplan. Slik godkjenning innebærer at meldeplikten etter første ledd ikke gjelder for jordbrukstiltak som utføres i samsvar med planen.

§ 56 (*kunngjøring og klage*)

Tillatelse til tiltak i forekomster av en utvalgt naturtype skal kunngjøres i minst én avis som er alminnelig lest på stedet eller på den måten som følger av den enkelte lov. Ved utvalgte naturtyper i sjø skjer kunngjøringen på en måte som er hensiktsmessig for at berørte interesser kan bli kjent med tillatelsen.

Blir en tillatelse eller avslag på en tillatelse til tiltak i en forekomst av en utvalgt naturtype påklaget etter ellers gjeldende regler, skal overordnet miljøvernmyndighet få uttale seg til klagen.

Kommunen rapporterer om forekomster av utvalgte naturtyper gjennom de alminnelige rapporteringsrutinene mellom kommune og statlige myndigheter.

Kapittel VII Tilgang til genetisk materiale

§ 57 (*forvaltning av genetisk materiale*)

Genetisk materiale fra naturen er en felles ressurs som tilhører fellesskapet i Norge og forvaltes av staten. Utnyttningen skal være til mest mulig gagn for miljø og mennesker i både nasjonalt og internasjonalt perspektiv, der det også legges vekt på en hensiktsmessig fordeling av fordelene ved utnyttning av genetisk materiale

og slik at urfolks og lokalbefolknings interesser ivaretas.

§ 58 (*uttak og utnyttelse av genetisk materiale fra naturen*)

Kongen kan fastsette at uttak fra naturen av biologisk materiale med formål om å utnytte det genetiske materiale eller utnytting av slikt materiale, krever tillatelse av departementet. Foreligger en tillatelse til uttak, kreves ikke ny tillatelse for senere utnytting, men vilkårene for tillatelsen gjelder tilsvarende for erververen av materialet eller resultatene fra uttaket. Uttak til offentlige samlinger og til bruk og videreforedling i jord- og skogbruk krever ikke tillatelse.

Første ledd innskrenker ikke den rett som en eier eller annen berettiget har på annet grunnlag til å nekte tilgang

- a) til det biologiske materialet, eller
- b) til grunnen

som det genetiske materialet hentes fra.

Myndigheten kan ved tillatelsen etter første ledd gjøre unntak fra bestemmelsene i kapittel III.

Kongen kan gi forskrift om hvilke opplysninger søkeren skal inneholde, herunder om opplysninger om bruk av urfolks eller lokalbefolknings kunnskap. I forskriften kan det også gis nærmere regler om hvilke vilkår som kan stilles, bl.a. kan det stilles vilkår om at fordeler fra utnytting av genetisk materiale tatt ut fra naturen innenfor norsk jurisdiksjon, skal tilfalle staten. Forskriften kan også angi hvordan grunneiernes, urfolks og lokalbefolknings interesser ivaretas på en rimelig måte. Det kan stilles vilkår til videre utnytting av materiale som er nødvendige for å sikre at formålet i § 57 blir ivaretatt.

§ 59 (*genetisk materiale i offentlige samlinger*)

Offentlige samlinger skal forvaltes i samsvar med prinsippene i § 57. Den som forvalter samlingen, har plikt til å registrere og gjøre offentlig tilgjengelig hvilket genetisk materiale som tas ut av samlingen.

Med offentlig samling menes en samling av genetisk materiale som forvaltes av eller på vegne av staten og der enhver gis tilgang på nærmere bestemte vilkår.

Den som mottar genetisk materiale som stammer fra en offentlig samling, skal avstå fra i Norge eller i utlandet å kreve noen immaterialrett eller annen rettighet som begrenser bruken av materialet, herunder for bruk til mat- eller landbruksformål, med mindre det har skjedd en bearbeiding som har medført en vesentlig endring av materialet.

Dersom det etableres immaterialrettigheter på genetisk materiale i strid med tredje ledd, skal myndighetene etter loven vurdere å iverksette tiltak, eventuelt reise søksmål, for å sikre at formålet i § 57 blir ivaretatt.

Enhver kan påberope vilkår etter tredje ledd eller andre vilkår som er satt for uttaket, mot den som i strid med vilkårene søker å håndheve en immaterialrett.

Kongen kan gi nærmere forskrift om uttak fra samlinger, herunder stille vilkår som nevnt i § 58 fjerde ledd siste punktum.

For uttak av genetisk materiale som omfattes av trak-

tat 3. november 2001 om plantegenetiske ressurser for mat og jordbruk eller av annen mellomstatlig avtale, gjelder de standardvilkår som er fastsatt etter avtalen.

§ 60 (*genetisk materiale fra andre land*)

Innførsel for utnytting i Norge av genetisk materiale fra en stat som krever samtykke for uttak eller utførsel, kan bare skje i samsvar med slikt samtykke. Den som rår over materialet, er bundet av de vilkår som er satt for samtykket. Staten kan håndheve vilkårene ved søksmål til fordel for den som har satt dem.

Når genetisk materiale fra et annet land utnyttes i Norge i forsknings- eller næringsøyemed, skal det følge med opplysninger om hvilket land det genetiske materialet er mottatt eller hentet fra (leverandørland). Hvis nasjonal rett i leverandørlandet krever samtykke til uttak av biologisk materiale, skal det følge med opplysning om slikt samtykke er innhentet.

Hvis leverandørlandet er et annet land enn opprinnelseslandet for det genetiske materialet, skal også opprinnelseslandet oppgis. Med opprinnelsesland menes det landet der materialet ble hentet ut fra sine naturlige omgivelser. Hvis nasjonal rett i opprinnelseslandet krever samtykke til uttak av genetisk materiale, skal det opplyses om slikt samtykke er innhentet. Er opplysningene etter dette leddet ukjent, skal det opplyses om dette.

Kongen kan gi forskrift om at det skal følge med opplysninger om det, hvis utnyttingen gjør bruk av lokalbefolknings eller urfolks tradisjonelle kunnskap.

For materiale som omfattes av traktat 3. november 2001 om plantegenetiske ressurser for mat og jordbruk skal det, når dette materialet utnyttes i Norge i forsknings- eller næringsøyemed, følge med opplysninger om at materialet er ervervet i tråd med Standardavtalen under traktaten.

§ 61 (*gjennomføringen av Den internasjonale traktaten om plantegenetiske ressurser for mat og jordbruk*)

Kongen kan gi forskrift om gjennomføringen av traktat 3. november 2001 om plantegenetiske ressurser for mat og jordbruk i norsk rett. Forskriften kan gi nærmere presiseringer og unntak fra bestemmelsene i dette kapitlet.

Kapittel VIII Myndighet etter loven, tilsyn mv.

§ 62 (*myndighet etter loven*)

Kongen er øverste myndighet etter denne loven.

Kongen kan bestemme at kommunen er myndighet etter nærmere angitte bestemmelser i eller i medhold av loven. Kongen kan instruere kommunene om utøvelsen av delegert myndighet etter bestemmelser gitt i eller i medhold av kapittel V. Kongen kan bestemme at et særskilt oppnevnt organ er forvaltningsmyndighet for et område vernet med hjemmel i kapittel V.

Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for vedtak truffet av kommunen etter denne loven, med mindre annet er bestemt. Fylkesmannen har klagerett over vedtak truffet av kommunen etter delegasjon.

Kongen kan gi forskrift om kommunenes utøvelse av myndighet eller oppgaver etter loven.

§ 63 (tilsyn)

Departementet fører tilsyn med miljøtilstanden og med at bestemmelsene gitt i og i medhold av loven blir overholdt. Tilsynsmyndigheten avgjør på hvilke områder det skal føres tilsyn. Tilsynsmyndigheten skal utøve kontroll i et slikt omfang at den kan avdekke regelbrudd.

Under utøvelse av tilsynet skal den som blir kontrollert eller den ansvarlige for virksomheten gi tilsynsmyndigheten nødvendig bistand og opplysninger. Tilsynsmyndigheten kan stanse personer, fartøyer og motorkjøretøyer dersom dette er nødvendig for utøvelsen av tilsynet. Det skal legges vekt på å føre et så effektivt tilsyn som forholdene tilsier med minst mulig belastning for miljøet.

Myndighetene skal gjennom råd, veiledning og opplysning arbeide for å fremme formålene med loven her.

§ 64 (gransking)

Når det er nødvendig for å utføre gjøremål etter loven, skal tilsynsmyndigheten eller politiet ha uhindret adgang til eiendom der det foregår virksomhet som kan påvirke naturmangfoldet, eller der naturmangfoldet kan antas å være påvirket. Tilsynsmyndigheten kan også kreve å få lagt frem og granske dokumenter eller annet materiale som kan ha betydning for gjøremål etter loven.

§ 65 (opplysningsplikt)

Enhver som har eller foretar seg noe som kan påvirke naturmangfoldet, plikter etter pålegg fra tilsynsmyndigheten og uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som tilsynsmyndigheten trenger for å utføre sine gjøremål etter denne lov.

Dersom det oppstår skade på naturmangfoldet eller fare for alvorlig slik skade som følge av aktiviteter som reguleres etter denne loven, skal den ansvarlige så fort som mulig varsle myndigheten etter loven, med mindre faren allerede er avverget eller skaden gjenopprettet.

§ 66 (internkontroll)

For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven blir overholdt, kan departementet gi forskrift om internkontroll og internkontrollsystemer.

§ 67 (endring og omgjøring av tillatelser)

Myndigheten etter denne loven kan oppheve eller endre vilkårene i en tillatelse gitt i medhold av loven, eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake hvis

- a) det er nødvendig for å hindre uforutsette vesentlige skadevirkninger for naturmangfoldet,
- b) skadevirkningene kan minskes uten urimelig kostnad for tiltakshaveren,
- c) ny teknologi gjør det mulig å redusere ulempene for naturmangfoldet vesentlig,
- d) omgjøring eller endring er nødvendig for å nå kvalitetsnormer fastsatt etter § 13,
- e) tiltakshaveren overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, og overtredelsen er betydelig, gjentar seg eller vedvarer, eller
- f) det for øvrig følger av ellers gjeldende omgjøringsregler.

Tillatelse kan i alle tilfeller tilbakekalles eller endres når det er gått ti år etter at den ble gitt. Myndigheten kan lempe på begrensninger og vilkår i en tillatelse dersom erfaring viser at det kan skje uten skadevirkninger av betydning for naturmangfoldet.

Ved avgjørelser etter første og annet ledd skal det tas hensyn til kostnadene en endring eller omgjøring vil medføre for tiltakshaveren og de fordeler og ulemper endring eller omgjøring for øvrig vil medføre.

§ 68 (miljøvedtaksregister)

Kongen kan gi forskrift om opprettelse av et miljøvedtaksregister og plikt til å føre inn vedtak i registeret. Registeret skal bl.a. omfatte vedtak etter §§ 24 femte ledd, 34 første ledd, 45 første og annet ledd, 48 første ledd og vedtak som nevnt i 56 første ledd første punktum.

Kapittel IX Håndheving og sanksjoner

§ 69 (retting og avbøtende tiltak)

Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven.

Den som ved å overtre loven eller vedtak med hjemmel i loven forårsaker fare for forringelse av naturmangfoldet, skal sette i verk tiltak for å forhindre at slik forringelse skjer. Har forringelsen allerede inntrådt, gjelder plikten hindring av ytterligere forringelse og – om mulig – gjenoppretting av den tidligere tilstand for mangfoldet ved oppsamling, rydding, fjerning, planering eller andre egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan medføre miljøforringelse av noen betydning, skal bare iverksettes etter samtykke av myndigheten etter loven eller pålegg etter første ledd.

Plikten til forebygging, utbedring og gjenoppretting gjelder ikke i den utstrekning det i lys av kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtreders skyld og økonomiske stilling, ville være særlig urimelig.

Tiltak etter denne paragrafen kan gå ut på avlving av fremmede organismer som overtredelsen gjelder, eller tilbakeføring av levende organismer til opprinnelsesstedet.

§ 70 (uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet)

Dersom det viser seg at tiltak i samsvar med loven eller vedtak i medhold av loven medfører vesentlige uforutsette konsekvenser for naturmangfoldet, skal den ansvarlige treffe rimelige tiltak for å avverge eller begrense skader og ulemper. Når det kan skje uten særlig ulempe for den ansvarlige, kan myndighetene gi pålegg om gjenoppretting av den tidligere tilstand for mangfoldet.

Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige innen en fastsatt frist å utføre tiltak som nevnt i første ledd. Når det kan skje uten særlig ulempe for den ansvarlige, kan myndigheten gi pålegg om gjenoppretting av den tidligere tilstand for mangfoldet.

§ 71 (direkte gjennomføring)

Blir et pålegg som inneholder krav som nevnt i § 69

første ledd eller § 70 annet ledd ikke etterkommet av den ansvarlige, kan myndigheten etter loven sørge for iverksetting av tiltakene. Myndigheten etter loven kan også sørge for iverksetting av tiltakene dersom disse haster av hensyn til naturmangfoldet, eller det ikke kan påvises en ansvarlig.

Utgifter til tiltak etter første ledd kan kreves dekket av den ansvarlige. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 72 (bruk av andres eiendom ved gjennomføring av tiltak)

Er det nødvendig for gjennomføring av tiltak etter §§ 69, 70 eller 71, kan det gjøres bruk av den ansvarliges eiendom eller – om nødvendig – andres faste eiendom.

Bli det etter første ledd gjort bruk av andres faste eiendom, skal vedkommende ha erstatning av den ansvarlige for tap som skyldes skade og ulempe. Staten innestår for beløpet.

Er det nødvendig for å gjennomføre skjøtselstiltak etter § 47 kan myndighetene etter loven benytte motorferdsel på fast eiendom som ikke inngår i verneområdet.

§ 73 (tvangsmulkt)

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven blir gjennomført, kan myndigheten etter loven fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan fastsettes når overtredelse av en bestemmelse er oppdaget. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som myndigheten etter loven har fastsatt. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og løper da fra en eventuell overtredelse tar til. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt løper likevel ikke dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. Tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkt pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Er overtredelsen skjedd på vegne av et selskap eller en annen sammenslutning, en stiftelse eller et offentlig organ, skal tvangsmulkten vanligvis pålegges dette. Er tvangsmulkt pålagt et selskap som inngår i et konsern, kan påløpt tvangsmulkt også inndrives hos morselskap.

Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt. Avgjørelsen regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 74 (miljøerstatning)

Den som overtrer bestemmelser i eller i medhold av denne loven eller bestemmelser som tjener til gjennomføring av mål og prinsipper i loven, skal etter pålegg fra myndigheten etter loven betale miljøerstatning til staten.

Avgjørelse av om pålegg skal gis og fastsetting av miljøerstatningens størrelse, skjer etter en samlet vurdering av de aktuelle miljøverdiens betydning, miljøskadens eventuelle omfang og varighet, sanksjoner pålagt overtrederen og omstendighetene for øvrig. Kongen kan gi forskrift om forenklet pålegg etter fastsatte satser for bestemte overtredelser.

Pålegg om miljøerstatning regnes som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Pålegg om miljøerstatning er tvangsgrunnlag for utlegg. Erstatningskravet kan også tas opp i straffesak. Bli erstatningskravet brakt inn for retten i straffesak, sivil søksmål eller ved klage over utleggsforretning, kan retten prøve erstatningskravet fullt ut. Underretning om pålegget skal gi opplysning om reglene i leddet her.

Departementet kan frafalle kravet på miljøerstatning. Avgjørelsen regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Miljøerstatning etter denne loven ilegges ikke hvis det ilegges erstatning etter genteknologiloven eller forurensningsloven.

At noen er ilagt miljøerstatning, er ikke til hinder for ileggelse av sanksjoner som f.eks. overtredelsesgebyr.

§ 75 (straff)

Med bøter eller fengsel inntil ett år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene i eller i medhold av §§ 15 til 18, §§ 20 til 22, § 24 første ledd bokstav a og b, § 25, § 26, § 28 annet til fjerde ledd, §§ 29 til 31, §§ 34 til 39, §§ 45, 54, 55, §§ 58 til 61, § 63 annet ledd første punktum, §§ 64 til 69 eller pålegg etter § 70.

Grov overtredelse av første ledd straffes med bot eller fengsel inntil tre år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, legges særlig vekt på om den har medført eller voldt fare for betydelig skade på naturmangfoldet, om skaden på naturmangfoldet må anses uopprettelig, graden av skyld, og om overtrederen har truffet forebyggende eller avbøtende tiltak.

Dersom en overtredelse av en eller flere av bestemmelsene som nevnt i første ledd samtidig innebærer overtredelse av andre lovers regler, gjelder naturmangfoldlovens regler om straff bare i den utstrekning tilsvarende straff ikke er hjemlet i vedkommende lov.

Kapittel X Avsluttende bestemmelser

§ 76 (ikrafttreden)

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan fastsette at loven skal tre i kraft til forskjellig tid for forskjellige bestemmelser eller forskjellige grupper av organismer.

§ 77 (overgangsbestemmelser)

Beslutninger om delegering av myndighet, forskrifter eller enkeltvedtak med hjemmel i bestemmelser som oppheves eller endres ved denne loven, står fortsatt ved lag inntil Kongen bestemmer annet. § 48 gjelder også for eldre vernevedtak. For en eier eller rettighetshaver som har fått områder vernet som nasjonalpark eller landskapsvernområde og der den ordinære fristen for å fremsette krav om erstatning ikke har gått ut 1. januar 2002, reguleres spørsmålet om erstatning av §§ 50 og 51 i denne lov. Kongen kan gi forskrifter med overgangsbestemmelser for tilpasning fra tidligere lovgivning til loven her.

§ 78 (*endringer i andre lover*)

1. Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom endres slik:

§ 2 første ledd nytt nr. 55 skal lyde:

55. *Skjøtsel og istandsetjing til naturvernformål.*

2. Lov 16. juni 1961 nr. 15 om rettshøve mellom grannar (grannelova) endres slik:

§ 2 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det skal jamvel takast omsyn til naturmangfaldet på staden.

§ 3 første ledd første punktum skal lyde:

Er det ikkje nemndande om å gjera for eigaren *eller for naturmangfaldet på staden*, må eigaren ikkje ha tre som er til skade eller serleg ulempe for grannen, nærare hus, hage, tun eller dyrka jord på granneeigedom enn tredjeparten av trehogda.

3. Lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter endres slik: § 8 b skal lyde:

Dersom en oppfinnelse gjelder eller anvender biologisk materiale *eller tradisjonell kunnskap*, skal det i patentsøknaden oppgis hvilket land oppfinneren mottok eller hentet materialet *eller kunnskapen* fra (leverandørland). Hvis nasjonal rett i leverandørlandet krever at det innhentes samtykke for uttak av biologisk materiale *eller bruk av tradisjonell kunnskap*, skal det opplyses i søknaden om slikt samtykke er innhentet.

Hvis leverandørlandet er et annet land enn opprinnelseslandet for det biologiske materialet *eller den tradisjonelle kunnskapen*, skal også opprinnelseslandet oppgis. Med opprinnelsesland menes *for biologisk materiale* det landet der materialet ble hentet ut fra sine naturlige omgivelser *og for tradisjonell kunnskap* det landet der kunnskapen ble utviklet. Hvis nasjonal rett i opprinnelseslandet krever at det innhentes samtykke for uttak av biologisk materiale *eller bruk av tradisjonell kunnskap*, skal det opplyses i søknaden om slikt samtykke er innhentet. Hvis opplysningene etter dette leddet ikke er kjent, skal søkeren opplyse om dette.

Opplysningsplikten *for biologisk materiale* etter første og annet ledd gjelder selv om oppfinneren har endret strukturen i det mottatte materialet. Opplysningsplikten gjelder ikke for biologisk materiale fra mennesker. *Når biologisk materiale er ervervet i samsvar med artikkel 12 nr. 2 og 3 i den internasjonale traktat om plantegenetiske ressurser for mat og jordbruk 3. november 2001*, skal det i stedet for opplysninger som nevnt i første og annet ledd legges ved patentsøknaden kopi av standard materialoverdragelsesavtale som nevnt i artikkel 12 nr. 4 i traktaten.

Brudd på opplysningsplikten er straffbart så langt det følger av straffeloven § 166. Opplysningsplikten berører ikke behandlingen av patentsøknaden eller gyldigheten av patentet.

4. Lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eiendom endres slik:

§ 2 annet ledd skal lyde:

I avgjerda om noko er urimeleg skal det leggjast vekt på kva som er føremålet med *retten*, kva som er i samsvar med tida og *tilhøva*, og kva som høver til å *fremje naturmangfaldet på staden*.

5. Lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern oppheves.

6. Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner endres slik:

§ 2 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Reglene om kulturminner og kulturmiljøer gjelder så langt de passer også for botaniske, zoologiske eller geologiske forekomster som det knytter seg kulturhistoriske verdier til.

Etter denne lov er det kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som kan vernes. *Ved vurdering av verneverdier kan det i tillegg legges vekt på viktige naturverdier knyttet til kulturminnene.*

§ 15 annet ledd skal lyde:

Byggverk og anlegg som kan fredes etter første ledd er bl.a. kulturminner som nevnt i § 4 første ledd bokstavene a til j uavhengig av alder, særskilte anlegg som parker, hageanlegg, alleer mv. og offentlige minnesmerker og andre steder som viktige historiske minner knytter seg til. *Fredningen kan omfatte naturelementer når de bidrar til helheten i parker, hageanlegg, alleer mv.*

§ 20 første ledd skal lyde:

Et kulturmiljø kan fredes av Kongen for å bevare området kulturhistoriske verdi. *Fredningen kan omfatte naturelementer når de bidrar til å skape områdets egenart.*

7. Lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet endres slik:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven)

§ 1 skal lyde:

§ 1. (lovens formål)

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes *i samsvar med naturmangfoldloven* og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

§ 3 oppheves.

Overskriften i kapittel III skal lyde:

Kapittel III. Vilt i fangenskap

§ 7 skal lyde:

§ 7. (*forbud mot vilt i fangenskap*)

Ingen skal holde vilt i fangenskap med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov.

Kongen kan gi forskrift om adgang til å holde vilt i fangenskap, og om oppdrett, farming og utsetting av vilt i innhegnet område. I forskriften kan det settes krav om tilatelse og særskilte håndhevingsregler for å stanse ulovlig virksomhet.

§ 8 oppheves.

Overskriften i kapittel IV skal lyde:

Kapittel IV. Jaktbare arter og jakttider

§§ 11–14 a oppheves.

§ 24 første ledd annet punktum skal lyde:

Bruk av fangstredskaper er forbudt *mot annet vilt enn smågnagere og krypdyr, om ikke annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov.*

§ 25 første ledd annet punktum skal lyde:

Bruk av kjemikalier eller gift til avlaving *av annet vilt enn smågnagere og krypdyr*, er forbudt.

§ 26 nr. 8 og 9 oppheves.

§ 47 oppheves.

§ 48 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder forlatte egg, egg som oppbevares ulovlig, fallvilt og vilt som er avlivet i medhold av *naturmangfoldloven §§ 16 og 18.*

§ 48 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder når hjortevilt eller bever er felt med tillatelse av kommunen etter naturmangfoldloven.

§ 51 annet ledd skal lyde:

Vederlag for felling i henhold til *naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b* kan fastsettes av departementet.

§ 56 første ledd skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som overtrer regler gitt i eller i medhold av denne lov dersom ikke forholdet rammes av strengere straffebud. Under særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 2 år anvendes. *Gjelder overtredelsen også naturmangfoldloven, skal straffebestemmelsen i naturmangfoldloven § 75 anvendes.*

8. Lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. endres slik:

§ 1 første punktum skal lyde:

Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes *i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares.*

§ 4 oppheves.

§ 7 annet ledd oppheves. Tredje og fjerde ledd blir nytt annet og tredje ledd.

§ 7 femte ledd blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Annet ledd gjelder ikke for kraftutbyggingstiltak som krever konsesjon etter lov 14. desember 1916 nr. 16 om vassdragsreguleringer eller vannressursloven, og heller ikke for andre tiltak som krever konsesjon etter vannressursloven, med mindre formålet med tiltaket er å øke fangsten av fisk på stedet, forskyve fangsten av fisk i vassdraget, eller forandre én eller flere arters produksjon, bestandsstørrelse eller utbredelse.

§§ 8 og 9 oppheves.

§ 33 første ledd første punktum skal lyde:

I samsvar med naturmangfoldloven og formålet i loven her kan Kongen tillate fiske etter anadrome laksefisk.

§ 34 skal lyde:

Kongen gir forskrift om regulering av fiske etter innlandsfisk i samsvar med naturmangfoldloven, herunder om redskapstyper, redskapsbruk og stenging av vassdrag av hensyn til fangst av ål. Det kan gis særskilte regler for forskjellige områder eller vassdrag. Ved fastsetting av forskrifter for vassdrag hvor det går anadrome laksefisk, skal det tas hensyn til denne bestanden.

§ 49 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller opprettholdt ved loven eller vilkår fastsatt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år dersom forholdet ikke rammes av et strengere straffebud. Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel i inntil 2 år anvendes. *Gjelder overtredelsen også naturmangfoldloven, skal straffebestemmelsen i naturmangfoldloven § 75 anvendes.*

9. Lov 12. mars 1993 nr. 32 om planteforedlerrett endres slik:

§ 4 tredje ledd skal lyde:

I søknaden skal det opplyses om tidligere utnyttelse av sorten som etter § 2 første ledd bokstav d kan være til hinder for meddelelse av planteforedlerrett, eller det skal opplyses at sorten ikke er utnyttet på en slik måte. *I søknaden skal det dessuten opplyses om opprinnelsen for plantematerialet som ligger til grunn for sorten og tradisjonell kunnskap som er brukt ved foredlingen i samsvar med lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter § 8 b første til tredje ledd. Brudd på opplysningsplikten etter annet punktum er straffbart så langt det følger av straffeloven § 166, men opplysningsplikten berører ikke behandlingen av søknaden eller gyldigheten av planteforedlerretten.*

10. Lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) endres slik:

§ 11 første ledd annet punktum skal lyde:

Føresegnene kan mellom anna ta sikte på å hindra erosjon og regulera bruk og lagring av gjødsel og andre innsatsvarer i produksjon, samt å ta omsyn til særlige naturverdier.

11. Lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn endres slik:

§ 2 første ledd skal lyde:

Oppsynet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av:

- lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
- lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag,
- lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
- lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, i den utstrekning departementet bestemmer,
- lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet,

lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v., og

lov ... om forvaltning av naturens mangfold blir overholdt.

Departementet kan gi forskrift om at oppsynet skal føre kontroll med overholdelsen av bestemmelser gitt i medhold av plan- og bygningsloven så langt disse er gitt for å gjennomføre naturmangfoldloven kapittel VI (utvalgte naturtyper).

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir nye tredje, fjerde og femte ledd.

§ 2 nytt sjettede ledd skal lyde:

Oppsynet har rett til å ferdes med bruk av motorkjøretøy, båt eller luftfartøy når dette er nødvendig for utføring av oppsynets oppgaver. Motorferdsel skal skje så skånsomt og begrenset som forholdene tillater.

12. Lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten (kystvaktloven) endres slik:

§ 11 første ledd skal lyde:

Kystvakten kan føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av følgende lover blir overholdt

- a. lov om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) kapittel 5.
- b. lov av 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet,
- c. *lov ... om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven),*
- d. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner,
- e. lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven),
- f. lov av 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt,
- g. lov av 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.

13. Lov 24. november 2000 nr. 81 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) endres slik:

§ 18 første punktum skal lyde:

Vassdragsmyndigheten kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette om et vassdragstiltak trenger konsesjon etter § 8 eller gi forskrift om at visse vassdragstiltak eller vassdragstiltak i nærmere angitte områder eller typer områder skal meldes til vassdragsmyndigheten.

§ 33 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) bestemmelser i vedtak etter *naturmangfoldloven kapittel V*, eller

§ 33 annet ledd første punktum skal lyde:

For så vidt vassdraget går inn under vedtak etter *naturmangfoldloven kapittel V*, gjelder reglene i og i medhold av *naturmangfoldloven* istedenfor loven her.

14. Lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven) endres slik:

§ 15 første ledd litra b) skal lyde:

- b) *vedtatte vernetiltak etter kapittel V i lov ... om forvaltning av naturens mangfold*

15. Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressurslova) endres slik:

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Det er forbode å setje ut organismar og levande rogn utan løyve frå departementet. Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gjere unntak frå forbodet i første punktum.

Presidenten: Presidenten vil først la votere alternativt mellom mindretallsforslagene og motsvarende paragrafer i innstillingens forslag til vedtak.

Forslag nr. 11, fra Høyre, lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) skal følgende bestemmelser lyde:

§ 30 første ledd bokstav a:

- a) organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge. Utenlandske treslag krever godkjenning etter skogbruksloven.

§ 31 første ledd bokstav c:

- c) biologiske plantevernmidler og utenlandske treslag som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk.»

Votering:¹

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 30 første ledd bokstav a og § 31 første ledd bokstav c og forslaget fra Høyre ble innstillingen bifalt med 53 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.35)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen til overskriften til § 14, § 14 andre ledd, § 35 første ledd og § 64 og forslag nr. 7 fra Fremskrittspartiet, med unntak av § 2 tredje ledd. Forslaget lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) skal følgende bestemmelser lyde:

§ 2 tredje ledd:

I Norges territorialfarvann, på kontinentalsokkelen og i jurisdiksjonsområder opprettet i medhold av lov 16. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone (økonomiske soneloven) gjelder §§ 1, 3 til 12, 14 til 16, 57 og 58 så langt de passer og ikke er i strid med folkeretten.

§ 14 overskriften:

(vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser)

§ 14 andre ledd:

Ved vedtak i medhold av loven som berører tradisjonell og kulturbærende bruk av norsk utmark, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for denne bruken.

§ 35 første ledd:

For å bevare større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer, eller er land-

¹Ny votering, se side 767, voteringsutskrift kl. 20.37.13

skap som er uten tyngre inngrep, kan arealer av statens grunn legges ut som nasjonalpark. Grunn av samme art som ikke er i statens eie, og som ligger i eller grenser inntil arealer som nevnt i første punktum, kan legges ut som nasjonalpark sammen med statens grunn.

§ 64 (granskning):

Når det er nødvendig for å utføre gjøremål etter loven, skal politiet ha uhindret adgang til eiendom der det foregår virksomhet som kan påvirke naturmangfoldet, eller der naturmangfoldet kan antas å være påvirket. Politiet kan også kreve å få lagt frem og granske dokumenter eller annet materiale som kan ha betydning for gjøremål etter loven.»

Forslagets § 2 tredje ledd kommer vi tilbake til.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 71 stemmer for komiteens innstilling og 4 stemmer for forslaget. (Voteringsutskrift kl. 20.32.10)

Tord Lien (FrP) (fra salen): President! Jeg skulle nok stemt for mitt eget forslag!

Presidenten: Ja, hvis man er enig i sitt eget forslag, er det lurt å stemme for!

Vi tar voteringen om igjen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til overskriften til § 14, § 14 andre ledd, § 35 første ledd og § 64 og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 61 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.32.47)

Presidenten: Forslag nr. 6, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) skal følgende bestemmelser lyde:

§ 2 første ledd:

Loven gjelder på norsk land- og sjøterritorium, på norsk kontinentalsokkel og for havområder ellers i soner opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91, med de begrensninger som følger av folkeretten.

§ 76 (ikrafttreden):

Loven gjelder fra 1. januar 2010.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 2 første ledd og § 76 og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 58 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.10)

Presidenten: Forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) skal følgende bestemmelser lyde:

§ 5 første ledd:

Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Som naturlige utbredelsesområder kan det for enkelte arter forstås et større geografisk landområde enn Norge. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelser som de er avhengige av.

§ 5 andre ledd:

Forvaltningsmålet etter første ledd gjelder ikke for fremmede organismer og arter som det foreligger andre nasjonale retningslinjer for forvaltningen av.

§ 23 (prioriterte arter):

Kongen i statsråd kan ved forskrift utpeke nærmere angitte arter som prioritert. Ved avgjørelsen legges vesentlig vekt på om

- arten har en bestandssituasjon eller bestandsutvikling som strider mot målet i § 5 første ledd, og at
- arten har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse eller genetiske særtrekk i Norge, eller
- det er internasjonale forpliktelser knyttet til arten.

I sjø anvendes bestemmelsen i første ledd bokstav b bare i særlige tilfeller.

Når det foreligger dokumentasjon for at en art etter vitenskapelige kriterier har nådd en tilstand eller utvikling som vesentlig strider mot målet i § 5 første ledd, skal myndighetene etter loven vurdere om det bør treffes vedtak etter første ledd.

Departementet skal ved forskrift oppheve en prioritering etter første ledd når det foreligger dokumentasjon etter vitenskapelige kriterier for at bestandsmålet i § 5 første ledd er nådd.

§ 24 første til tredje ledd:

Når en art er utpekt som prioritert etter § 23, skal det utarbeides en handlingsplan for å ta vare på arten. Planen skal hensynta tiltak hos ulike myndigheter og i privat sektor i sammenheng, og utarbeides i et samarbeid mellom partene.

En forskrift om prioriterte arter etter § 23 første ledd kan gi regler om skjøtselstiltak i samsvar med § 47 når dette er nødvendig for å sikre bevaring av arten. Offentlige tilskuddsordninger skal så langt mulig bidra til å sikre bevaring av en prioritert art.

Gis det regler om beskyttelse av visse typer økologiske funksjonsområder for prioriterte arter i handlingsplanen etter første ledd, der aktiv skjøtsel eller andre typer tiltak er en forutsetning for ivaretagelse av funksjonsområdet kan staten inngå nærmere avtale med grunneier eller rettighetshaver om skjøtsel av et økologisk funksjonsområde for prioriterte arter.

§ 24 siste ledd:

Myndigheten etter loven kan gjøre unntak fra forskrift etter § 23 dersom det ikke vesentlig forringer artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling, eller dersom vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig.

§ 35 annet ledd:

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner som strider mot verneformålet finne sted. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbyes i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

§ 50 første ledd:

En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde har rett til full erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av påregnelig bruk.

§ 50 tredje ledd:

Kongen i statsråd fastsetter ved forskrift hva som regnes som igangværende bruk for virksomhet i henhold til

- a) utvinningstillatelse etter lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven),
- b) utmål etter lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk (bergverksloven),
- c) mineralloven.

§ 52 første ledd:

For å fremme målet i § 4 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift som angir bestemte naturtyper som utvalgte i hele eller deler av landet. Det skal i forskriften angis nærmere kriterier for hvilken type forekomster av naturtypen som omfattes av reglene i dette kapittel. § 52 tredje til femte ledd:

Når det foreligger dokumentasjon for at en naturtype etter vitenskapelige kriterier har en tilstand eller utvikling som vesentlig strider mot målet i § 4, skal myndighetene etter loven her vurdere om det bør gis forskrift etter første ledd.

Når en naturtype er utvalgt etter første ledd skal det utarbeides en handlingsplan for å ta vare på naturtypen. Planen skal hensynta tiltak hos ulike myndigheter og i privat sektor i sammenheng og utarbeides i samarbeid mellom grunneiere, rettighetshavere og det offentlige.

Når en grunneier får utvalgte naturtyper på egen grunn og får vanskeliggjort bruken av disse har grunneieren rett til å få området vernet etter § 36 (landskapsvern). Dersom forvaltningen ikke finner det formålstjenelig å opprette slikt landskapsvernområde skal det heller ikke pålegges restriksjoner på bruken av området etter §§ 53–56.

§ 54 første punktum:

Dersom handlingsplanen for den utvalgte naturtypen viser at det er nødvendig, skal det innføres mel-

deplikt til kommunen for skogbrukstiltak som berører forekomster av utvalgte naturtyper og som ikke krever tillatelse.

§ 55 første ledd første punktum:

Dersom handlingsplanen for den utvalgte naturtypen viser at det er nødvendig, skal det innføres meldeplikt til kommunen for jordbrukstiltak som berører forekomster av utvalgte naturtyper og som ikke krever tillatelse.

§ 62 fjerde ledd:

For områder vernet etter § 35 og tilknyttede områder vernet etter § 36 skal det opprettes et særskilt organ med representanter for de kommuner verneområdene ligger i. Dette organet skal ha forvaltningsmyndighet i nasjonalparken.

Lovutkastet fjerde ledd blir femte ledd.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 5 første ledd, § 5 andre ledd, § 23, § 24 første til tredje ledd, § 24 siste ledd, § 35 annet ledd, § 50 første ledd, § 50 tredje ledd, § 52 første ledd, § 52 tredje til femte ledd, § 54 første punktum, § 55 første ledd første punktum og § 62 fjerde ledd og lovutkastet fjerde ledd blir femte ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 51 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.55)

Presidenten: Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) skal følgende bestemmelser lyde:

§ 17 andre ledd:

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person, bufe, tamrein eller husdyr. Eierne, eller en som opptre på vegne av eieren, kan felle vilt når det må anses påkrevd etter dette ledd. Avliving og forsøk på avliving etter dette ledd skal straks meldes til politiet.

§ 51 tredje ledd tredje punktum:

For saksomkostninger ved underskjønn gjelder skjønnsprosessloven § 54.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 17 andre ledd og § 51 tredje ledd tredje punktum og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 47 mot 29 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.34.26)

Presidenten: Forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) skal følgende bestemmelser lyde:

§ 34 fjerde ledd:

Innenfor den rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere virksomhet eller ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet. Det kan fastsettes særlige regler for forskjellige deler av området når det er forenlig med delområdet funksjon for verneformålet. Restriksjoner på aktivitet skal stå i forhold til verneformålet.

§ 34 siste ledd:

Verneforskriften skal ikke være til hinder for ny og eksisterende bruk som ikke strider mot verneformålet.

§ 44 siste ledd:

Virkningene av første ledd er begrenset til tre år etter at forslaget er kunngjort. Departementet kan forlenge virkningene med kun ett år.

§ 45 tredje ledd:

For vedtak om midlertidig vern etter første og annet ledd gjelder ikke §§ 41 til 43. Når det treffes vedtak om midlertidig vern, skal saksbehandlingen fortsette uten ugrunnet opphold. Virkningen av vedtak om midlertidig vern er begrenset til tre år etter at vedtaket ble kunngjort. Departementet kan forlenge virkningen av det midlertidige vernevedtaket med ett år.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 34 fjerde ledd, § 34 siste ledd, § 44 siste ledd og § 45 tredje ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 43 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.55)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom komiteens innstillingen til § 2 tredje ledd og forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet, til § 2 tredje ledd.

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de nå vil støtte forslaget fra Fremskrittspartiet.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 2 tredje ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 43 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.38)

Presidenten: Det voteres så over komiteens innstilling til § 49 og § 56 første ledd.

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til § 49 og § 56 første ledd ble bifalt med 51 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.05)

Tord Lien (FrP) (fra salen): President! Hadde det vært mulig å ta voteringen over forslag nr. 11, fra Høyre, en gang til? Jeg har grunn til å tro at den ikke er riktig.

Presidenten: Den aller første voteringen? – Hvis det er i orden for Odelstinget, kan vi etterkomme det ønsket.

Da går vi tilbake og voterer alternativt mellom komiteens innstilling til § 30 første ledd bokstav a og § 31 første ledd bokstav c og forslag nr. 11, fra Høyre.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 30 første ledd bokstav a og § 31 første ledd bokstav c og forslaget fra Høyre ble innstillingen bifalt med 66 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.37.13)

Presidenten: Da skulle det være rettet opp.

Da voteres det over de resterende paragrafer under kapitlene I–X samt forslag nr. 12, fra energi- og miljøkomiteen, som saksordføreren har gjort rede for.

Forslag nr. 12, fra energi- og miljøkomiteen lyder:

«I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) - skal følgende bestemmelser lyde:

§ 78 (endringer i andre lover)

16. Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plandelen) endres slik:

§ 35-1 nr. 8 skal lyde:

8. I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 siste ledd første og andre punktum skal lyde:

Tillatelse i medhold av første ledd skal ikke innhentes for bygge- og anleggstiltak som er i samsvar med reguleringsplan som er vedtatt etter denne lovs ikrafttreden. Tilsvarende gjelder for områder som i kommuneplanens arealdel er utlagt til bebyggelse og anlegg, og der vedkommende myndighet etter loven her har sagt seg enig i arealbruken.

§ 9 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første og andre ledd får tilsvarende anvendelse ved utarbeiding av reguleringsplan.

§ 22 nr. 1 skal lyde:

Når et arbeid med fredning etter denne lov (jf. §§ 15, 19 og 20) starter opp skal det tas kontakt med berørte fylkeskommuner og kommuner for å drøfte avgrensning av området, innhold i fredningsbestemmelser og spørsmål om samtidig oppstart av kommunalt eller regionalt planarbeid og spørsmål for øvrig av betydning for kom-

munens og fylkeskommunens planarbeid. Kongen kan gi forskrift om samordnet behandling av planer etter plan- og bygningsloven og fredning etter denne lov.»

Votering:

Komiteens innstilling til de resterende paragrafer under kapitlene I–X samt forslag nr. 12, fra energi- og miljøkomiteen, ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Høyre

Forslag nr. 2, fra Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak om å tilpasse lov om motorferdsel i utmark slik at kommunene får økt myndighet – innenfor nasjonale retningslinjer – og der erfaringene fra forsøksprosjektet med økt lokalt selvstyre legges til grunn.»

Dette forslaget blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Forslag til lov om motorferdsel i utmark og vassdrag

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 (formål)

Formålet med denne lov er å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag ut fra et samfunnmessig helhetssyn, slik at man verner om naturmiljøet og fremmer trivsel i naturen.

§ 2 (hovedregel)

I utmark og vassdrag er motorferdsel forbudt med mindre annet følger av bestemmelser i eller i medhold av denne eller annen lov.

§ 3 (virkeområde)

Loven gjelder motorferdsel i utmark og vassdrag

i den utstrekning annet ikke er bestemt med hjemmel i annen lov. Loven gjelder ikke landingsplass for luftfartøy når det er gitt konsesjon etter luftfartsloven.¹

§ 4 (definisjoner)

I denne lov menes med:

- a) Motorkjøretøy: Motordrevet fremkomstmiddel beregnet for bruk på barmark eller snødekt mark, herunder bil, traktor, motorsykkel, terrengmotor-sykkel (ATV), beltebil, snøskuter, terrenggående rullestol.
- b) Motorfartøy: Motordrevet fremkomstmiddel beregnet for bruk på vann, herunder båt eller annet flytende eller svevende fartøy.
- c) Motorferdsel: All bruk av motordrevne fremkomstmidler, herunder motorkjøretøy, motordrevet båt og annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor, samt landing og start med motordrevet luftfartøy.
- d) Utmark: Udyrket mark som etter friluftsløven² ikke regnes som innmark eller like med innmark. Vei i utmark anses i denne lov som til like med innmark.
- e) Vassdrag: Åpne og islagte elver, bekker og innsjøer.
- f) Luftfartøy: Motordrevet fremkomstmiddel for lufttransport, herunder fly, sjøfly og helikopter.
- g) Snøskuter: Motordrevet fremkomstmiddel som manøvreres med styreski og drives fremover av et eller flere belter.
- h) Miljøforsvarlig fremkomstmiddel/kjøretøy: Det fremkomstmiddel/kjøretøy som uten å vanskeliggjøre den transporten som skal gjennomføres, vil gi minst mulig ulempe og skade for naturmiljøet.
- i) Kommunal arealplan: Del av kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan som angir hvor, når og hvordan motorferdsel i medhold av denne lov eller med hjemmel i annen lov skal foregå i den enkelte kommune.
- j) Forflytningshemmet: Den som ved legeerklæring kan dokumentere at han eller hun på grunn av fysiske problemer, sykdom eller alvorlige skader, fysisk er ute av stand til å forflytte seg utenfor vei.

§ 5 (krav til aktsomhet og dokumentasjon mv.)

All motorferdsel i utmark og vassdrag skal foregå med miljøforsvarlig fremkomstmiddel. Motorferdsel skal også foregå så aktsomt og hensynsfullt som mulig for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet, og for å ivareta muligheten til å oppleve trivsel i naturen.

Med unntak av motorferdsel etter § 8 første ledd, skal motorferdsel i utmark og vassdrag foregå i samsvar med bestemmelser gitt i kommunal arealplan.

Ved motorferdsel i utmark og vassdrag skal føreren medbringe skriftlig dokumentasjon i form av gyldig til-latelse gitt av kommunen, tjenestebevis eller annen dokumentasjon som viser at den aktuelle motorferdselen er tillatt.

¹ Lov om luftfart av 11. juni 1993 nr. 101, § 7-5.

² Lov om friluftslivet av 28. juni 1957 nr. 16 § 1a første ledd.

Ved ferdsel i traseer avsatt i arealplan til alminnelig ferdsel og bruk av landbruks- og skogbruksmaskiner til motorferdsel som er direkte hjemlet i denne loven, gjelder ikke kravet om skriftlig dokumentasjon.

I kommunal arealplan kan det stilles krav om at føreren før hver tur tar til, skal nedtegne startpunkt, endepunkt, formålet med transporten og tidspunktet for transporten. Opplysningene skal dersom slikt krav er stilt i kommunal arealplan, nedtegnes med permanent penn i kjørebok som skal medbringes under transporten. Dette gjelder ikke for motorferdsel i medhold av § 8 første ledd og § 17.

§ 6 (forholdet til grunneier)

Med unntak av § 8 første ledd bokstav a) til c) innskrenker ikke loven den adgang grunneier og bruker har til å forby eller begrense motorferdsel på sin eiendom.

Kapittel 2. Motorferdsel i kommunal arealplan

§ 7 (motorferdsel i kommunal arealplan)

Kommunen skal innenfor rammene av denne lov utføre løpende arealplanlegging av motorferdsel i utmark og vassdrag etter reglene i plan- og bygningsloven³. Som del av dette arbeidet skal kommunen utarbeide en arealplan for motorferdsel i utmark.

Arealplanen kan angi antallet løyver tilknyttet kommunens leiekjøringsordning for transport med snøscooter i samsvar med § 13, samt hvilke traseer og områder som kan benyttes til motorferdsel i utmark etter § 11 første ledd bokstav a), § 12 første ledd bokstav b), f) og g), § 15 bokstav b) og § 17. Arealplanen bør også vise andre faste traseer som brukes til motorferdsel etter loven. Med unntak av for formål nevnt i § 8 første ledd, kan kommunen i arealplanen gi bestemmelser om bruk av motorkjøretøyer, herunder om sesonglengde, tidspunkter for kjøring og antall turer.

Kommunen kan i tillegg gi bestemmelser om bruk av motorfartøy i vassdrag i samsvar med § 18 og landingsplasser for luftfartøy i samsvar med § 19. Med unntak av formål nevnt i § 8 første ledd, kan kommunen i kommunal arealplan begrense eller forby motorferdsel i spesielt sårbare natur- og friluftslivsområder for noen eller alle ferdselsformål, for hele eller deler av året, herunder hindre motorferdsel i og ved drikkevannskilder, samt sette forbud mot motorferdsel om våren av hensyn til reinkalving, yngletid for vilt og av hensyn til å unngå naturskader under snøsmeltingen. I slik plan kan det også gis retningslinjer for kommunens behandling av søknader etter loven.

Kapittel 3. Felles bestemmelser for alle typer motorferdsel

§ 8 (unntak fra motorferdsel forbudet for bestemte formål)

Det er tillatt å bruke miljøforsvarlig fremkomstmiddel i forbindelse med:

- a) politi, ambulanse- og redningstjeneste,
- b) oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov,
- c) gjennomføring av nasjonale overvåkingsprogrammer for rovvilt⁴, herunder skadedokumentasjon på bufe og tamrein, innfangning og merking av vilt som ledd i slik overvåking, samt fellingsoppdrag,
- d) skjøtsel av hensyn til verneformålet i områder vernet etter naturvernloven, når dette foretas i regi av forvaltningsmyndigheten,
- e) utbygging og drift av post- og teletjenester med konsesjon,
- f) forsvarets øvelser, forflytninger og transporter,
- g) anleggelse og drift av veier og andre samfunnsviktige anlegg,
- h) rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven⁵,
- i) transport som er nødvendig for utøvelse av jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring. Jakt, herunder lisensfelling, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse.

Departementet kan ved forskrift gi tillatelser til andre formål enn de som er opplistet i første ledd, samt gi utfyllende bestemmelser om unntakene i første ledd.

§ 9 (motorferdsel i utmarksnæring etter særskilt tillatelse)

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av miljøforsvarlig motorkjøretøy på snødekt mark, eller motorfartøy til transport av materiell og utstyr i forbindelse med utmarksnæring. Som utmarksnæring regnes drift av utleiehytter, næringsmessig høsting av naturgoder, turist- og reiselivsnæring, leting og undersøkelse av mineralske ressurser mv., forutsatt at virksomheten er registrert i Enhetsregisteret. Slik tillatelse skal der det er mulig knyttes til trasé angitt i kommunal arealplan.

Første gangs tillatelse kan gis for inntil to år. Dersom den næringsdrivende etter utløpet av prøveperioden kan dokumentere en samlet omsetning som gjør at virksomheten som tillatelsen gjelder er momspliktig, kan tillatelsen forlenges med fire år av gangen.

§ 10 (motorferdsel i utmark og vassdrag etter særskilt tillatelse)

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av miljøforsvarlig fremkomstmiddel til:

- a) transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til hytte i forbindelse med arbeider tillatt etter reglene i plan- og bygningsloven
- b) transport som er nødvendig i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser og fiskekultiverings tiltak etter oppdrag fra forskningsinstitusjon eller offentlig forvaltning
- c) nødvendig transport ved jakt så langt som mulig etter sleper som tidligere fastsatt av kommunen/grunneiere.
- d) transport for forflytningshemmede og barn og eldre til bestemte mål, herunder egen eller andres hytte.

³ Lov 14. juni 1985 nr. 77 Plan- og bygningslov kapittel VI.

⁴ Forskrift om forvaltning av rovvilt hjemlet i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet.

⁵ Lov av 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy.

- e) transport i forbindelse med nyhetsoppdrag
- f) transport av reparatør og utstyr til hytte i tilfeller der det er akutt behov for reparasjoner knyttet til vann, elektrisitet eller lignende.
- g) organiserte utflukter for barn, eldre eller spesielle grupper i regi av ideelle organisasjoner, idrettslag og lignende.

Kjøring i nasjonale verneområder kan bare skje i samsvar med vernereglene for området.

Kjøring på snødekt mark skal så langt det er mulig kun tillates langs trasé angitt i kommunal arealplan.

Kapittel 4. Bestemmelser om motorkjøretøyer

§ 11 (tillatt bruk av motorkjøretøy på barmark)

Det er tillatt å bruke miljøforsvarlig motorkjøretøy på barmark til:

- a) person- og godstransport langs trasé angitt i kommunal arealplan til og fra faste bosteder uten tilknytning til vei,
- b) transport av jaktutbytte ved jakt på elg, hjort og bjørn, og uthenting av døde dyr etter oppdrag fra kommunen,
- c) kjøring på avgrenset terrengbane eller øvingskjøringsområde for motorsport når slik bane ligger til åpen bilvei, og i godkjent reguleringsplan etter plan og bygningsloven⁶ er regulert til motorsportbane, øvingskjøringsområde, eller etter trasé som inngår i bindende arealplan.

Kjøring som nevnt i første ledd bokstav a) og b), skal så langt det er mulig følge eldre kjørespor i områder der det finnes slike.

§ 12 (tillatt bruk av motorkjøretøy på snødekt mark)

Det er tillatt å bruke miljøforsvarlig motorkjøretøy på snødekt mark til:

- a) formål som nevnt i § 11 første ledd,
- b) person- og godstransport langs trasé angitt i kommunal arealplan til egen eller leiet fritidsbolig samt fritidsbolig hvor man har bruksrett, uten tilknytning til brøytet vei
- c) transport av varer, utstyr og personale langs trasé angitt i kommunal arealplan, der dette er nødvendig for drift av fast etablerte turistanlegg (overnattings- og serveringssteder, skiheiser mv.) som ikke ligger til brøytet bilvei
- d) transport som er nødvendig for å frakte trevirke fra hogstplass til det som er nærmest av bilvei eller fast bopel for grunneiere og brukere som ikke har jord- eller skogbruk som næring, samt etter utvisning fra allmenningsstyrer,
- e) nødvendig transport i forbindelse med kommunalt organiserte akuttiltak for å redusere påkjørselsrisiko for elg og annet hjortevilt ved vei eller jernbane,
- f) praktisk kjøretrening ved obligatorisk opplæring for snøskuterførere på terrengbane eller øvingskjøringsområde som angitt i § 11 første ledd bokstav c) og på større områder som i kommunal areal-

plan er angitt som område for praktisk kjøretrening ved obligatorisk opplæring for snøskuterførere og som ligger til brøytet bilvei. Antall og størrelse på områdene fastsettes av kommunen i arealplanen

- g) alminnelig ferdsel i traseer avsatt til dette formålet i kommunal arealplan
- h) opparbeiding og preparering av skibakker, skiløyper og løyper for hundekjøring, for allmennheten og for konkurranser langs trasé angitt i kommunal arealplan.

Motorferdsel etter bokstav a) d) og e) skal der det er mulig, følge trasé angitt i kommunal arealplan.

§ 13 (leiekjøringsordning for snøskutertransport)

Kommunen kan opprette leiekjøringsordning for snøskutertransport. Dersom slik leiekjøringsordning er etablert, skal kommunen ved utarbeiding og revisjon av kommunale arealplaner vurdere antall leiekjøringsløyver for snøskuter. Antallet løyver skal angis i planbestemmelsene. Kommunen skal kunngjøre ledige leiekjøringsløyver én gang i året.

§ 14 (leiekjøringsløyve for snøskutertransport)

Kommunen tildeler etter søknad ledig leiekjøringsløyve til den som i ervervsmessig øyemed vil påta seg transport med snøskuter. Dersom det er flere søkere enn ledige løyver, skal det ved utvelgelsen legges vekt på hvilken næringsmessig betydning leiekjøringsløyve vil ha for den enkelte søker.

Løyve til å drive leiekjøring med snøskuter kan første gang gis for to år, og deretter forlenges med fire år av gangen. Innehaver av leiekjøringsløyve kan utføre transport med snøskuter i samsvar med § 15.

Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om organiseringen og rammene for leiekjøringsløyver.

§ 15 (leie av transport med snøskuter)

Det er tillatt å benytte leiekjøring med snøskuter til:

- a) transport på snødekt mark som er direkte tillatt eller som det er gitt tillatelse til etter kapittel 3, 4 eller 7 i loven her,
- b) transport av personer, bagasje, materiale og utstyr mellom bilvei og hytte langs trasé angitt i kommunal arealplan,
- c) transport av ved fra hogstplass til det som er nærmest av hytte, fast bopel, eller brøytet bilvei,
- d) transport av reparatør og utstyr til hytte i tilfeller der det er akutt behov for reparasjoner knyttet til vann, elektrisitet eller lignende.

§ 16 (bruk av beltebil på snødekt mark etter særskilt tillatelse)

Fylkesmannen kan etter søknad med anbefaling fra kommunen gi tillatelse til bruk av beltebil. Det skal settes vilkår om trasévalg og kjøreplan, samt øvrige hensyn som må tas for å verne om naturmiljøet og fremme muligheten til trivsel i naturen. Godkjent trasé skal fremgå av kommunal arealplan.

Tillatelsen kan gis for en bestemt anledning eller

⁶ Lov 14. juni 1985 nr. 77.

for en bestemt tidsperiode. Ved særlige behov kan tillatelse gis for en periode på inntil fem år.

Kapittel 5. Bestemmelser om motorfartøyer

§ 17 (bruk av motorfartøy)

Det er tillatt å bruke motorfartøy på innsjøer som er 2 kvadratkilometer eller større, på elvestrekninger, og på innsjøer mindre enn 2 kvadratkilometer dersom disse inngår som en del av et vassdrag som er farbart med motorbåt. Kommunen kan i kommunal arealplan gi bestemmelser om bruk av motorfartøy på vassdrag som ikke er åpne for motorferdsel etter første ledd til faste bosteder, hoteller, turiststasjoner og hytter som ligger slik til at det er nødvendig å bruke motorfartøy for å komme frem til vei er tillatt.

Kommunen kan i kommunal arealplan helt eller delvis forby motorferdsel på vassdrag som nevnt i første ledd, herunder gi bestemmelser om at det kun skal være tillatt i enkelte perioder, med bestemte fartøyer, fartøy med begrenset hastighet, motorstørrelse eller motortype, til bestemte formål, til bestemt tid eller med en viss avstand til strandlinjen og lignende.

Bestemmelser i kommunal arealplan om bruk av motorfartøy skal være samordnet med forvaltningsplan etter vannforvaltningsforskriften⁷ som omfatter det aktuelle vannområdet.

Kapittel 6. Bestemmelser om luftfartøyer

§ 18 (landingsplasser for luftfartøy)

Kommunen kan i kommunal arealplan tillate landing og start med luftfartøy på bestemte steder.

I utmark og vassdrag kan slik tillatelse gis til formål som har en samfunnsmessig nytteverdi som overstiger ulempene slik motorferdsel har for naturen. Adgangen kan begrenses til landing og start til bestemte tider. Det skal i arealplanen knyttes bestemmelser til landingsplassene om at det skal gis melding til kommunen om alle flyginger som er foretatt til de enkelte landingsplassene.

Dersom det legges ut landingsplasser for sjøfly i vassdrag, skal dette være samordnet med forvaltningsplan etter vannforvaltningsforskriften⁸, og der det er nødvendig av hensyn til sårbare perioder for dyre- og fuglelivet, skal det knyttes tidsmessige begrensninger til bruken av landingsplassen.

Kapittel 7. Dispensasjon og administrative bestemmelser

§ 19 (dispensasjon)

Kommunen kan etter søknad gi dispensasjon fra § 2 til bruk av miljøforsvarlig fremkomstmiddel til andre transportformål enn det som er regulert i denne lov, dersom søkeren påviser et behov for transport som er i samsvar med lovens formål og som ikke kan dekkes på annen måte.

§ 20 (vurdering og begrunnelse av enkeltvedtak)

I vurderingen av om det skal gis tillatelse etter denne lov, skal det konkrete transportbehovet vurderes mot mulige skader og ulemper tillatelsen kan få for naturmiljøet, for muligheten til å kanalisere motorferdsel i utmark til områder hvor skader på naturmiljøet blir minst mulig, og muligheten til å oppleve trivsel.

Begrunnelse skal gis skriftlig samtidig med vedtaket. I begrunnelsen for vedtaket skal kommunen vise hvordan oppfyllelsen av vilkårene i bestemmelsen det søkes etter er vurdert, hvilke skader og ulemper tillatelsen kan få for naturmiljøet, og for eventuell konflikt med andre brukere av utmarkas interesser.

Tillatelsen kan endres eller inndras dersom hensynet til miljøet tilsier det.

§ 21 (krav til tillatelsen)

Alle tillatelser til motorferdsel i utmark og vassdrag skal være skriftlig. Alle tillatelser skal være personlige eller knyttes til et bestemt motordrevet fremkomstmiddel eller foretak.

Kommunen kan gi tillatelser som begrenses til et bestemt tidsrom og/eller et nærmere angitt antall turer. Tillatelsen skal kun gjelde for én eller flere bestemte traseer. Dersom traseen ikke fremgår av kommunal arealplan, skal den markeres på kart som vedlegges tillatelsen.

Tillatelsene kan i særlige tilfeller gis for flere år av gangen, men aldri mer enn fire år. I tillatelsen kan det også settes andre vilkår som er tjenlige til å oppfylle formålet med reglene i denne lov. Tillatelser skal lagres i et register som er elektronisk tilgjengelig for allmennheten samtidig med at søkeren informeres om vedtaket.

Kommunene skal rapportere behandlingen av saker etter § 9, § 10, § 14, § 16 og § 19. Departementet fastsetter rapporteringsform. Rapporteringsplikten kan utvides til også å gjelde andre forhold vedrørende motorferdsel.

§ 22 (myndighet etter loven og klagemyndighet)

Departementet⁷ er myndighet etter denne loven. Departementet kan i tvilstilfelle avgjøre om transportformålet går inn under § 8 første ledd, § 11 første ledd, § 12 første ledd og § 15.

Kommunens enkeltvedtak kan påklages til fylkesmannen. Myndighetene skal gjennom råd, veiledning og opplysning arbeide for å fremme formålene med denne loven.

Departementet kan – uten bindende virkning for formål som er nevnt i § 8 første ledd – for særlige verdifulle natur- og friluftslivsområder ved forskrift forby eller gi nærmere bestemmelser for motorferdsel i utmark og minimumshøyde ved overflyving.

§ 23 (samarbeidsordninger)

Departementet kan gi bestemmelser om samarbeid mellom to eller flere kommuner om regulering av motorferdsel som må samordnes over kommunegrensene.

⁷Forskrift av 15. desember 2006 om rammer for vannforsyningen.

⁸Miljøverndepartementet.

§ 24 (gebyrer)

Kommunestyret selv kan fastsette gebyrer for behandling av søknader etter denne lov eller forskrift fastsatt i medhold av loven. Gebyrene settes slik at de samlet sett ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandlingen. Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 25 (tilsyn med kommuner)

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunene overholder sine plikter etter denne lov. Tilsyn med kommunene skal skje etter reglene i kommuneloven kapittel 10 A. Dersom fylkesmannen gjennom rutinemessig eller særskilt tilsyn finner forhold som er i strid med denne lov, og som ikke rettes opp innen angitt frist, kan fylkesmannen etter forhåndsvarsel ilegge kommunen et overtredelsesgebyr.

Overtredelsesgebyrets størrelse fastsettes av fylkesmannen, og avhenger av alvorlighet og omfang av ulovlige vedtak.

Denne lovens bestemmelser gjelder ellers så langt de passer.

Departementet gir forskrift med nærmere regler om fastsettelse og gjennomføring av sanksjoner. Forskriften kan inneholde bestemmelser om kriterier for når og hvordan sanksjon skal iverksettes, samt om rente og tilleggsgebyr dersom overtredelsesgebyr ikke blir betalt ved forfall.

Kapittel 9. Håndheving og sanksjoner

§ 26 (kontroll og oppsyn)

Departementet skal påse at det føres kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne lov, blir overholdt.

Fører av motordrevet fremkomstmiddel skal straks stanse for kontroll når det kreves av politiet eller oppsynsmyndighet. Enhver fører som ferdes med motordrevet fremkomstmiddel i utmark eller vassdrag, plikter etter pålegg fra politi eller oppsynsmyndighet og uten hinder av taushetsplikt, å gi opplysninger om navn, bopel, stilling og eventuelt andre opplysninger som er nødvendig for å føre kontroll med denne lov, samt kunne forevise gyldig førerkort og dokumentasjon som angitt i § 5 tredje og fjerde ledd.

Oppsynsmyndigheten skal gjennomføre kontroller i et slikt omfang at det kan avdekke regelbrudd. Det skal legges vekt på å føre et så effektivt oppsyn som forholdene tilsier og med minst mulig belastning for naturmiljøet og muligheten til å oppleve trivsel i naturen.

Departementet kan gi forskrifter om kontroll som utøves etter første ledd og instruks for oppsynsmenn.

§ 27 (straff)

Med bøter straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelsene i § 2, § 5, § 26 andre og tredje ledd eller vilkår med hjemmel i enkeltvedtak etter loven her. På samme måte straffes den som for-

settlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelse gitt i forskrift i medhold av denne loven når det i forskriften er fastsatt at overtredelse av den aktuelle bestemmelse er straffbar. Er det inntrådt eller voldt fare for person, eller overtredelsene er grove, kan fengsel inntil 1 år anvendes. Ved vurderingen om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld. Medvirkning straffes på samme måte. Overtredelse av loven anses som forseelse.

§ 28 (inndragning)

Motorkjøretøy som er benyttet i strid med bestemmelsene i § 2 og § 5 eller vilkår med hjemmel i enkeltvedtak, kan inndras dersom vedkommende fører tidligere er straffet for slik overtredelse og overtredelsene er alvorlig. Ved avgjørelsen om overtredelsen er alvorlig, skal det særlig legges vekt på om kjøringen har funnet sted i områder som er vernet i medhold av lov, eller i områder der motorferdsel er forbudt etter bestemmelser i kommunal arealplan eller om kjøringen har medført skade på terrenget eller fauna. Opplistingen er ikke uttømmende.

Motorkjøretøy som benyttes til overtredelse av lovens § 26, andre ledd ved at fører ikke stanser kjøretøyet etter at det er gitt tegn til å stanse, herunder unndrar seg fra slik kontroll eller forsøker på slik unndragelse, kan inndras.

Inndragning av kjøretøy etter bestemmelsen her kan finne sted uavhengig av eierforhold.

Kapittel 10. Avsluttende bestemmelser

§ 29 (ikrafttreden)

Loven gjelder fra 1. desember 2009. Fra samme tid oppheves lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag og forskrifter fastsatt av Miljøverndepartementet med hjemmel i denne loven.

§ 30 (overgangsregler)

Krav om kommunal arealplan inntreer tre år etter at denne lov trer i kraft. Kommunen kan angi midlertidig trasé som gjelder frem til endelig trasé er fastlagt i kommunal arealplan.

Frem til kommunen har vedtatt kommunal arealplan, skal tillatelser som etter loven skal knyttes til trasé i kommunal arealplan, knyttes til midlertidig trasé eller trasé som markeres på kart vedlagt tillatelsen.

Inntil eventuell leiekjøringsordning med hjemmel i loven § 13 er etablert, kan kommunen videreføre eksisterende leiekjøringsløyver der slike finnes. I områder hvor leiekjøringsordning ikke var etablert før lovens ikrafttredelse, kan kommunen gi enkelttillatelser til transportformål som nevnt i lovens § 15.

Tillatelse kan kun gis inntil leiekjøringsordning er etablert, og uansett ikke lenger enn tre år etter at denne loven trer i kraft. Tillatelser gitt før 1. juli 2007 med hjemmel i lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag og tilhørende forskrifter, gjel-

der med den tidsbegrensning som følger av tillatelsen, men uansett ikke lenger enn tre år etter at denne loven trer i kraft og med de begrensninger som til enhver tid følger av gjeldende kommunal arealplan. Tilsvarende gjelder for forskrifter fastsatt med hjemmel i lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag § 5 første ledd og tidligere forskrift om bruk av motorkjøretøy i utmark og islagte vassdrag § 8.

§ 31 (endringer i andre lover)

Fra lovens ikrafttreden gjøres følgende endring i andre lover:

I lov 29. mai 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 11-7 andre ledd nytt nr. 7 skal lyde:

7. Motorferdsel i utmark, herunder traseer og øvingsområder for motorferdsel i utmark, og traseer for alminnelig ferdse på snødekt mark.

§ 12-5 andre ledd nytt nr. 7 skal lyde:

7. Motorferdsel i utmark, herunder traseer og øvingsområder for motorferdsel i utmark og traseer for alminnelig ferdse på snødekt mark.

I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd tredje strekpunkt skal lyde:

lov ... om motorferdsel i utmark og vassdrag,

§ 2 nytt femte ledd skal lyde:

Oppsynet har rett til å ferdes med bruk av kjøretøy, båt eller luftfartøy når dette er nødvendig for utføring av oppsynets oppgaver. Motorferdsel skal skje så skånsomt og begrenset som forholdene tillater.

I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann skal § 16 første ledd bokstav d lyde:

d. motorisert ferdse på åpent eller islagt vassdrag når det skjer i samsvar med lov ... om motorferdsel i utmark og vassdrag og grunneieren ikke har nedlagt forbud i annet ledd.

I lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet gjøres følgende endringer:

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Om motorferdsel i utmark gjelder også lov ... om motorferdsel i utmark og vassdrag.

§ 6 andre ledd skal lyde:

Om ferdse på innsjøer og elver (åpent eller islagt vassdrag) gjelder reglene i lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann og lov ... om motorferdsel i utmark og vassdrag.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak:

Dokument nr. 8:64 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Tord Lien, Per Sandberg, Ketil Solvik-Olsen og Åge Starheim om ny lov om motorferdsel i utmark og vassdrag – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 61 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.38.43)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet

I

I lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Etter åpning av et område i henhold til § 3-1 kan departementet tildele juridisk person tillatelse til undersøkelse etter petroleum i begrensede områder av havbunnen eller i dens undergrunn. Undersøkelsestillatelse kan også tildeles fysisk person hjemmehørende i en EØS-stat.

§ 3-9 tredje ledd skal lyde:

Kongen skal ved tildeling fastsette hvor stor del av området for utvinningstillatelsen rettighetshaver kan kreve forlengelse for etter annet ledd. *Departementet* kan etter søknad samtykke i at rettighetshaver beholder mer enn det området som er fastsatt ved tildeling etter bestemmelsen her.

§ 4-8 første ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan bestemme at innretninger som omfattes av §§ 4-2 og 4-3 og som eies *eller brukes* av rettighetshaver, kan brukes av andre hvis hensynet til rasjonell drift eller samfunnsmessige hensyn tilsier det, og departementet finner at slik bruk ikke er til urimelig foretrengsel

for rettighetshavers eget behov eller for en som allerede er sikret rett til bruk.

§ 4-8 annet ledd skal lyde:

Avtale om bruk av innretninger som omfattes av § 4-2 og § 4-3, skal forelegges departementet til godkjenning med mindre departementet bestemmer noe annet. Departementet kan ved godkjenning av avtale etter første punktum eller hvis det ikke oppnås enighet om slik avtale innen rimelig tid, samt ved pålegg etter første ledd, fastsette tariff og andre vilkår eller senere endre de vilkårene som er blitt *avtalt*, godkjent eller fastsatt, for å sikre at prosjekter blir gjennomført ut fra hensynet til ressursforvaltning og at eieren av innretningen gis en rimelig fortjeneste blant annet ut fra investering og risiko.

§ 4-8 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan, på tilsvarende vilkår som nevnt i første ledd første punktum, bestemme at innretninger kan brukes av andre i forbindelse med behandling, transport og lagring av CO₂. Annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 4-9 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette at lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker ikke skal gjelde for den som har *et særlig operatøransvar* etter første ledd.

§ 5-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom en tillatelse eller andel i tillatelse overdras, jf. § 10-12 første ledd, skal den overdragende rettighetshaver være subsidiært økonomisk ansvarlig overfor de øvrige rettighetshavere for kostnadene ved gjennomføringen av vedtak om disponering. Den overdragende rettighetshaver skal også være subsidiært ansvarlig overfor staten dersom utgifter knyttet til departementets vedtak om tiltak jf. sjette ledd ikke dekkes av rettighetshaver eller annen ansvarlig. Det økonomiske ansvar etter første og annet punktum beregnes på grunnlag av størrelsen på den overdratte andel og fremmes mot overdragende rettighetshaver etter fradrag for skatteverdien av kostnadene som pådras ved gjennomføringen av disponeringsvedtaket. Den overdragende rettighetshavers forpliktelser består ved senere overdragelser av andelen eller deler av denne, likevel slik at krav først skal rettes mot det selskap som sist overdro andelen. Det økonomiske ansvaret er begrenset til kostnader knyttet til innretninger, herunder brønner, som eksisterte på overdragelsestidspunktet.

§ 5-3 tredje, fjerde, femte og sjette ledd blir hhv. nytt fjerde, femte, sjette og syvende ledd.

§ 9-5 annet og tredje ledd oppheves.

§ 10-1 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Når det foreligger særlige grunner, kan departementet påby at petroleumsvirksomheten stanses i nødvendig utstrekning eller sette særlige vilkår for fortsettelse.

Når vedtak som nevnt i tredje ledd er begrunnet i forhold som ikke skyldes rettighetshaver, kan departementet etter søknad forlenge det tidsrom som tillatelsen gjelder for og i rimelig utstrekning lempe på de forpliktelser som påhviler rettighetshaver.

§ 10-18 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi pålegg om at fartøy som driver undersøkelse etter petroleum skal ha om bord og bruke utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet, som for eksempel satellittsporingssystemer og ferdskriversystemer.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Torbjørn Andersen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Ivar Kristiansen på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 3–6, fra Torbjørn Andersen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen oppnevne et faglig utvalg som skal gå gjennom ulike teknologiske løsninger som kan gi en sikker og mer skånsom kraftoverføring i sårbare naturområder i fremtiden. Regjeringen bes presentere utvalgets anbefalinger for Stortinget på en egnet måte senest i løpet av 2011.»

Forslag nr. 2, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for fremføring av kabler i sentralnettet som åpner for økt bruk av jord- eller sjøkabel i konfliktområder og hvor alternativ kabling kan redusere konfliktnivået og belastningen på miljøet.»

Forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreslå klare retningslinjer for kostnadsfordelingen mellom netteier og kraftprodusent når det gjelder utbygging av nytt nett som er utløst av tilknytningsplikten.»

Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide forslag til

regelverk som skal klargjøre om en investering i ny kraftproduksjon er samfunnsmessig lønnsom.»

Forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide forslag til en nettpolitikk som ikke belaster enkeltregioner.»

Forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge til rette for konkurranseutsetting av drift og vedlikehold av strømmettet.»

Disse forslagene blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v om endringer i energiloven

I

I lov 29. juni 1990 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. *(Statens anlegg)*

Lovens bestemmelser i §§ 2-2 annet og tredje ledd, 3-2, 3-3, 3-4, 3-6, 10-2 og 10-3 gjelder ikke for statens anlegg. § 3-1 første ledd første punktum skal lyde:

Anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, kan ikke bygges, eies eller drives uten konsesjon.

§ 3-1 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Departementet kan ved forskrift fastsette unntak fra konsesjonsplikt etter denne bestemmelse for nærmere bestemte lavspenningsanlegg.

§ 3-2 første ledd skal lyde:

Innen et område kan konsesjon gis for bygging, eierskap og drift av anlegg for fordeling av elektrisk energi mellom spenningsnivåer som fastsettes av departementet.

Ny § 3-4 skal lyde:

§ 3-4. *(Tilknytningsplikt)*

Alle som innehar konsesjoner for nettanlegg etter dette kapittel, har plikt til å tilknytte nye anlegg for produksjon av elektrisk energi og nye anlegg for uttak av elektrisk energi som ikke omfattes av § 3-3, og om nødvendig investere i nettanlegg. Den samme plikten gjelder ved produksjons- og forbruksøkninger som medfører behov for investeringer i nett. Plikten til å foreta nødvendige investeringer i nettanlegg etter denne bestemmelsen gjelder alle konsesjonærer der tilknytningen utløser et investeringsbehov.

Departementet kan gi unntak fra tilknytnings- og investeringsplikten for produksjon, dersom tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt.

Departementet kan i ekstraordinære tilfeller gi unntak fra tilknytnings- og investeringsplikten for forbruk.

Nåværende §§ 3-4 og 3-5 blir nye §§ 3-5 og 3-6.

§ 5-1 første ledd første punktum skal lyde:

Fjernvarmeanlegg kan ikke bygges, eies eller drives uten konsesjon.

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Presidenten: Det voteres først over §§ 3-1, 3-2 og 5-1. Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til §§ 3-1, 3-2 og 5-1 ble bifalt med 51 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.40.08)

Presidenten: Det voteres så over I § 1-4 og ny § 3-4. Nåværende §§ 3-4 og 3-5 blir nye §§ 3-5 og 3-6.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til I § 1-4 og ny § 3-4 – nåværende § 3-4 og 3-5 blir nye § 3-5 og 3-6 – ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så over II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til II ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre

- forslag nr. 2, fra Laila Dávøy på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og i vannressursloven (utleie av vannkraftproduksjon mv.)

I

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. gjøres følgende endringer:

§ 4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan gi samtykke til at eksisterende bruksretter, tidsbegrensede langsiktige disposisjonsretter og leieforhold som nevnt i første ledd overdras til foretak mv. som nevnt i § 2 første ledd i forbindelse med omorganisering eller liknende.

§ 4 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Departementet kan gi samtykke til at foretak mv. som oppfyller vilkårene i § 2 første ledd, kan erverve tidsubegrenset medeierskap til vannkraftproduksjon.

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter kan inngå avtale med driftsoperatør om drift og vedlikehold av kraftverk og tilhørende anlegg for en periode inntil 15 år.*

Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter kan inngå avtale om utleie av kraftverk og tilhørende anlegg til en leietaker for en periode inntil 15 år. Fremleie er ikke tillatt.

Avtaler etter første og annet ledd må godkjennes av departementet. Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter er ansvarlig for all bortsetting i henhold til konsesjoner meddelt etter denne lov, lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven), lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) eller tidligere vassdragslovgivning.

Kongen gir nærmere forskrifter om vilkårene for å inngå avtaler etter første og annet ledd, herunder om krav til eiers organisasjon og kompetanse, krav om kompetanse og stedlig representasjon for driftsoperatører og leietakere og om ikrafttredelse.

II

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer gjøres følgende endringer:

§ 12 post 17 skal lyde:

Det er adgang til i konsesjonen å oppstille ytterligere betingelser, herunder pålegg om opprettelse av næringsfond, for den enkelte kommune, når dette i det enkelte tilfelle finnes påkrevd av allmenne hensyn eller til ivaretagelse av private interesser som blir skadelidende. Fondet forfaller til betaling når konsesjonen gis. For næringsfondet gjelder for øvrig bestemmelsene i § 11 post 2 *annet ledd annet til siste punktum*, post 3 og post 4 så langt de passer. Blir ytelser til slike fond fastsatt som årlige innbetalinger skal det årlige beløp justeres på samme måte som fastsatt for årlige erstatninger i § 16 post 5 sjuende ledd.

§ 25 skal lyde:

§ 25. *Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.*

Betalingsfristen for ilagt gebyr er fire uker fra vedtakstidspunktet. Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav på gebyr innkreves av Statens innkrevingsentral. Innkrevingsentralen kan inndrive kravet ved trekk i lønn og andre lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsentralen kan også inndrive kravet ved å stifte utleggs pant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på Innkrevingsentralens kontor etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-9 første ledd.

Dersom en overtredelse som kan medføre overtredelsesgebyr etter første ledd er begått av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan overtredelsesgebyr ilegges foretaket. Dette gjelder selv om overtredelsesgebyr ikke kan ilegges noen enkeltperson. Med foretak menes her selskap, enkeltpersonforetak, stiftelse, forening eller annen sammenslutning, bo eller offentlig virksomhet.

Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av sanksjonen skal det særlig legges vekt på;

- overtredelsens grovhet,*
- om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,*
- om overtredelsen er begått for å fremme overtrederes interesser,*
- om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- om det foreligger gjentakelse,*
- overtrederes økonomiske evne.*

III

I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann gjøres følgende endringer:

Ny § 60a skal lyde:

§ 60a (*Overtredelsesgebyr*)

Vassdragsmyndighetene kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvir-

ker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder slik overtredelse av vilkår fastsatt i eller i medhold av konsesjon etter tidligere lovgivning om vassdragene.

Betalingsfristen for ilagt gebyr er fire uker fra vedtakstidspunktet. Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Krav på gebyr innkreves av Statens innkrevingsentral. Innkrevingsentralen kan inndrive kravet ved trekk i lønn og andre lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsentralen kan også inndrive kravet ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på Innkrevingsentralens kontor etter tvangsfullbyrdsloven § 7-9 første ledd.

Dersom en overtredelse som kan medføre overtredelsesgebyr etter første ledd er begått av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan overtredelsesgebyr ilegges foretaket. Dette gjelder selv om overtredelsesgebyr ikke kan ilegges noen enkeltperson. Med foretak menes her selskap, enkeltpersonforetak, stiftelse, forening eller annen sammenslutning, bo eller offentlig virksomhet.

Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av sanksjonen skal det særlig legges vekt på:

- a) overtredelsens grovhet,
- b) om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,
- c) om overtredelsen er begått for å fremme overtreders interesser,
- d) om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
- e) om det foreligger gjentakelse,
- f) overtreders økonomiske evne.

IV

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Presidenten: Det votes først over I § 5.

Til denne paragraf foreligger det to forslag. Presidenten vil først la votere over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 5 skal lyde:

Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter kan inngå avtale med driftsoperatør om drift og vedlikehold av kraftverk og tilhørende anlegg for den tidsperiode partene blir enige om.

Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter kan inngå avtale om utleie av kraftverk og tilhørende anlegg til en leietaker for den tidsperiode partene blir enige om. Fremleie er ikke tillatt.

Avtaler etter første og annet ledd må godkjennes av departementet. Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter er ansvarlig for all bortsetting i henhold til konsesjoner meddelt etter denne lov, lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven), lov 24. november 2000

nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) eller tidligere vassdragslovgivning.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 52 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.41.32)

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«§ 5 skal lyde:

Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter kan inngå avtale med driftsoperatør om drift og vedlikehold av kraftverk og tilhørende anlegg for en periode inntil 30 år.

Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter kan inngå avtale om utleie av kraftverk og tilhørende anlegg til en leietaker for en periode inntil 30 år. Fremleie er ikke tillatt.

Avtaler etter første og annet ledd må godkjennes av departementet. Eier av utbygde konsesjonspliktige vannfallsrettigheter er ansvarlig for all bortsetting i henhold til konsesjoner meddelt etter denne lov, lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven), lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) eller tidligere vassdragslovgivning.

Kongen gir nærmere forskrifter om vilkårene for å inngå avtaler etter første og annet ledd, herunder om krav til eiers organisasjon og kompetanse, krav om kompetanse og stedlig representasjon for driftsoperatører og leietakere og om ikrafttredelse.»

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de nå subsidiært vil støtte forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I § 5 og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 45 mot 31 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.42.01)

Presidenten: Det votes så over de resterende paragrafer under I samt II, III og IV.

Votering:

Komiteens innstilling til de resterende paragrafer under I samt II, III og IV ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Sak nr. 6 [20:42:29]

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Referat

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.42.
